COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 8.7.2021
COM(2021) 389 final

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Ediția din 2021 a tabloului de bord al UE privind justiția

1. INTRODUCERE

Existența unor sisteme de justiție eficace joacă un rol esențial în punerea în aplicare a legislației UE și în susținerea statului de drept și a valorilor fundamentale care stau la baza Uniunii Europene. Atunci când aplică dreptul Uniunii, instanțele naționale acționează ca instanțe ale UE. Instanțele naționale, înainte de oricare altele, sunt cele care asigură faptul că drepturile și obligațiile prevăzute de legislația UE sunt puse în aplicare în mod efectiv [articolul 19 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE)].

În plus, existența unor sisteme de justiție eficace este esențială pentru menținerea încrederii reciproce, pentru climatul investițional și pentru sustenabilitatea creșterii pe termen lung. Din acest motiv, îmbunătățirea eficienței, a calității și a independenței sistemelor de justiție naționale continuă să fie una dintre prioritățile semestrului european – ciclul anual al UE de coordonare a politicilor economice. Strategia anuală pentru 2021 privind creșterea durabilă ([1]), care stabilește prioritățile de politică economică și de ocupare a forței de muncă pentru UE, reiterează legătura dintre sistemele de justiție eficace și mediul de afaceri din statele membre. Existența unor sisteme de justiție funcționale și pe deplin independente poate avea un impact pozitiv asupra investițiilor și, astfel, poate contribui la productivitate și la competitivitate. Acestea sunt, de asemenea, importante pentru asigurarea executării transfrontaliere eficiente a contractelor și a deciziilor administrative, precum și pentru soluționarea litigiilor, aspecte esențiale pentru funcționarea pieței unice ([2]).

În acest context, tabloul de bord privind justiția în UE prezintă o imagine de ansamblu anuală a indicatorilor care se axează pe parametrii esențiali ai unor sisteme de justiție eficace:

- eficiența;
- calitatea și
- independența.

Ediția din 2021 (tabloul de bord) dezvoltă în continuare indicatorii pentru toate cele trei elemente, inclusiv digitalizarea justiției, care a avut o importanță deosebită pentru a menține funcționarea instanțelor în timpul pandemiei de COVID-19, precum și pentru a promova, în general, sisteme de justiție eficiente și accesibile ([3]).

– Mecanismul european privind statul de drept –

După cum s-a anunțat în orientările politice ale președintei von der Leyen, Comisia a instituit un mecanism european cuprinzător privind statul de drept în vederea aprofundării monitorizării situației din statele membre. Mecanismul privind statul de drept va acționa ca instrument cu rol preventiv, aprofundând dialogul și conștientizarea comună a aspectelor legate de statul de drept. În centrul noului mecanism se află raportul anual privind statul de drept, care furnizează o sinteză a evoluțiilor semnificative – atât pozitive, cât și negative – la

[1] COM(2020) 575 final.

[2] A se vedea Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „Identificarea și înlăturarea barierelor din cadrul pieței unice” COM(2020) 93 final și documentul de lucru însoțitor SWD(2020)54.

[3] A se vedea Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „Digitalizarea justiției în Uniunea Europeană: O panoplie de posibilități” COM(2020) 710 final și documentul de lucru însoțitor SWD(2020)540.

nivelul tuturor statelor membre și al Uniunii în ansamblul său. Raportul din 2020 privind statul de drept a fost publicat la 30 septembrie 2020 și s-a bazat pe diverse surse, inclusiv pe tabloul de bord privind justiția în UE ([4]). Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2021 a fost dezvoltat în continuare pentru a reflecta, de asemenea, nevoia de informare comparativă suplimentară, astfel cum s-a constatat în contextul elaborării raportului din 2020 privind statul de drept și în scopul de a susține în continuare rapoartele anuale privind statul de drept.

[4] https://ec.europa.eu/info/publications/2020-rule-law-report-communication-and-country-chapters_ro.

Ce este tabloul de bord privind justiția în UE?

Tabloul de bord privind justiția în UE este un instrument anual de informare comparativă. Scopul său este să ajute Uniunea și statele membre să îmbunătățească eficacitatea sistemelor naționale de justiție ale acestora, furnizându-le date obiective, fiabile și comparabile cu privire la o serie de indicatori relevanți pentru evaluarea (i) eficienței, a (ii) calității și a (iii) independenței sistemelor de justiție în toate statele membre. Tabloul de bord nu prezintă o clasificare generală unică, ci oferă o imagine de ansamblu asupra modului de funcționare a tuturor sistemelor de justiție, pe baza unor indicatori de interes comun și a relevanței pentru toate statele membre.

Tabloul de bord nu promovează un anumit tip de sistem de justiție și tratează toate statele membre pe picior de egalitate.

Eficiența, calitatea și independența sunt parametri esențiali ai unui sistem de justiție eficace, oricare ar fi modelul sistemului național de justiție sau tradiția juridică în care acesta este ancorat. Figurile referitoare la acești trei parametri ar trebui să fie coroborate, deoarece toate cele trei elemente sunt adesea interconectate (inițiativele menite să îmbunătățească un element pot avea o influență asupra altui element).

Tabloul de bord prezintă în principal indicatorii privind cauzele în materie civilă, comercială și de contencios administrativ, precum și anumite cauze în materie penală, pentru a ajuta statele membre în eforturile lor de a crea un mediu mai favorabil investițiilor eficiente și afacerilor și mai orientat către cetățeni. Tabloul de bord este un instrument comparativ care evoluează în cadrul unui dialog cu statele membre și cu Parlamentul European ([5]). Obiectivul său este de a identifica parametrii esențiali ai unui sistem de justiție eficace și de a furniza date anuale relevante.

Care este metodologia utilizată pentru tabloul de bord privind justiția în UE?

Tabloul de bord utilizează diverse surse de informații. Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ) din cadrul Consiliului Europei, cu care Comisia a încheiat un contract pentru realizarea unui studiu anual specific, furnizează o mare parte a datelor cantitative. Datele corespund perioadei 2012-2019 și au fost furnizate de statele membre în conformitate cu metodologia CEPEJ. Studiul prezintă totodată observații detaliate și fișe informative pe țări, care oferă mai multe informații contextuale. Acestea ar trebui să fie interpretate împreună cu figurile ([6]).

Datele colectate de CEPEJ cu privire la durata procedurilor indică durata lichidării stocului de cauze pendinte, care este durata calculată a procedurilor judiciare (pe baza raportului dintre cauzele pendinte și cele soluționate). Datele privind eficiența instanțelor în aplicarea dreptului Uniunii în anumite domenii indică durata medie a procedurilor rezultată din durata efectivă a cauzelor aflate pe rolul instanțelor. Trebuie remarcat faptul că durata procedurilor judiciare poate să varieze semnificativ de la o zonă la alta pe teritoriul unui stat membru, în special în centrele urbane unde activitățile comerciale ar putea avea ca rezultat creșterea volumului de cauze.

Alte surse de date care se referă la perioada 2012-2020 sunt: grupul de persoane de contact pentru sistemele naționale de justiție([7]), Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare (RECJ) ([8]), Rețeaua

---

5 De exemplu, Rezoluția Parlamentului European din 29 mai 2018 referitoare la tabloul de bord al UE pe 2017 privind justiția [P8_TA(2018)0216].

6 https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en.

7 Pentru a ajuta la pregătirea tabloului de bord privind justiția în UE și pentru a promova schimbul de bune practici în ceea ce privește eficacitatea sistemelor de justiție, Comisia a solicitat statelor membre să desemneze două persoane de contact, una din cadrul sistemului judiciar și cealaltă din cadrul Ministerului Justiției. Acest grup informal se reunește cu regularitate.

8 RECJ reunește instituțiile naționale din statele membre care sunt independente de organul executiv și de cel legislativ și care sunt responsabile cu sprijinirea sistemelor judiciare în înfăptuirea independentă a actului de justiție: https://www.encj.eu/.

președinților Curților Supreme de Justiție ale UE (NPSJC) ([9]), Asociația Consiliilor de Stat și a Jurisdicțiilor Administrative Supreme din Uniunea Europeană (ACA-Europe) ([10]), Rețeaua europeană în domeniul concurenței (REC) ([11]), Comitetul pentru comunicații (COCOM) ([12]), Observatorul European al Încălcărilor Drepturilor de Proprietate Intelectuală ([13]), Rețeaua de cooperare pentru protecția consumatorilor (CPC) ([14]), Grupul de experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului (EGMLTF) ([15]), Eurostat ([16]) și Rețeaua Europeană de Formare Judiciară (EJTN).

De-a lungul anilor, metodologia utilizată pentru tabloul de bord a fost dezvoltată în continuare și perfecționată în strânsă cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele naționale de justiție, în special prin elaborarea unui chestionar (actualizat anual) și colectarea de date cu privire la anumite aspecte ale funcționării sistemelor de justiție.

Disponibilitatea datelor, în special în ceea ce privește indicatorii referitori la eficiența sistemelor de justiție, continuă să se îmbunătățească, întrucât multe state membre au investit în capacitatea lor de a produce statistici judiciare mai bune. Situațiile în care există încă dificultăți în ceea ce privește colectarea sau furnizarea de date se explică fie prin capacități statistice insuficiente, fie prin faptul că respectivele categorii naționale pentru care se colectează date nu corespund exact cu cele utilizate în cadrul tabloului de bord. Doar în foarte puține cazuri, lacunele în materie de date sunt cauzate de absența contribuțiilor autorităților naționale. Comisia continuă să încurajeze statele membre să reducă și mai mult aceste lacune în materie de date.

Cum contribuie tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană la semestrul european și care este legătura cu Mecanismul de redresare și reziliență?

Tabloul de bord furnizează elemente pentru evaluarea eficienței, a calității și a independenței sistemelor naționale de justiție și, astfel, urmărește să ajute statele membre să îmbunătățească eficacitatea sistemelor naționale de justiție. Prin compararea informațiilor privind sistemele de justiție, tabloul de bord facilitează identificarea celor mai bune practici și a deficiențelor, precum și monitorizarea provocărilor și a progreselor înregistrate. În contextul semestrului european se

---

9 NPSJC oferă un forum prin intermediul căruia instituțiile europene au oportunitatea de a solicita avizul curților supreme și de a le aduce mai aproape prin încurajarea discuțiilor și a schimbului de idei: http://network-presidents.eu/.

10 ACA-Europe este formată din Curtea de Justiție a Uniunii Europene și din Consiliile de Stat sau jurisdicțiile administrative supreme din toate statele membre ale Uniunii Europene: http://www.juradmin.eu/index.php/en/.

11 REC a fost înființată ca forum de discuții și cooperare între autoritățile europene din domeniul concurenței în cazurile în care se aplică articolele 101 și 102 din Tratatul privind funcționarea UE. REC constituie cadrul pentru mecanismele de cooperare strânsă prevăzute de Regulamentul nr. 1/2003 al Consiliului. Comisia și autoritățile naționale în domeniul concurenței din toate statele membre ale UE cooperează prin intermediul REC: http://ec.europa.eu/competition/ecn/index_en.html.

12 COCOM este alcătuit din reprezentanți ai statelor membre ale UE. Rolul său principal este de a emite un aviz cu privire la proiectele de măsuri pe care Comisia intenționează să le adopte în domeniul pieței digitale: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/communications-committee.

13 Observatorul European al Încălcărilor Drepturilor de Proprietate Intelectuală reprezintă o rețea de experți și părți interesate de specialitate. Acesta este alcătuit din reprezentanți ai sectoarelor public și privat, care colaborează în cadrul unor grupuri de lucru active. https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/home.

14 CPC este o rețea de autorități naționale responsabile cu aplicarea legislației UE în domeniul protecției consumatorilor în statele membre ale UE și în țările SEE: http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/consumer_protection_cooperation_network/index_en.htm.

15 EGMLTF se reunește în mod regulat pentru a face schimb de opinii și pentru a ajuta Comisia să definească politici și să elaboreze legislație nouă privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului: http://ec.europa.eu/justice/civil/financial-crime/index_en.htm.

16 Eurostat este Oficiul de Statistică al Uniunii Europene: http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview.

efectuează evaluări specifice fiecărei țări prin dialog bilateral cu autoritățile naționale și părțile interesate în cauză. În cazul în care deficiențele identificate au o importanță macroeconomică, analiza din cadrul semestrului european poate determina Comisia să propună Consiliului să adopte recomandări specifice fiecărei țări în vederea îmbunătățirii sistemelor naționale de justiție din statele membre individuale ([17]). Mecanismul de redresare și reziliență (MRR) va pune la dispoziție peste 670 miliarde EUR sub formă de împrumuturi și granturi, din care fiecare stat membru ar trebui să aloce cel puțin 20 % tranziției digitale. Mecanismul de redresare și reziliență oferă ocazia de a aborda recomandările specifice fiecărei țări referitoare la sistemele naționale de justiție și de a accelera eforturile naționale de finalizare a transformării digitale a sistemelor de justiție. În acest context, Comisia trebuie să evalueze dacă se preconizează că planurile de redresare și reziliență ale statelor membre vor contribui la abordarea în mod eficace a tuturor provocărilor sau a unei părți semnificative a provocărilor identificate în recomandările relevante specifice fiecărei țări, sau a provocărilor identificate în alte documente relevante adoptate de Comisie în cadrul contextului semestrului european ([18]).

De ce este importantă eficacitatea sistemelor de justiție pentru un mediu de afaceri favorabil investițiilor?

Sistemele de justiție eficace, care respectă statul de drept, au un impact economic pozitiv. Acolo unde sistemele judiciare garantează exercitarea drepturilor, creditorii sunt mai predispuși să acorde împrumuturi, comportamentul oportunist al întreprinderilor este descurajat, costurile aferente tranzacțiilor se reduc și întreprinderile inovatoare sunt mai dispuse să investească. Impactul benefic al bunei funcționări a sistemelor de justiție naționale asupra economiei este confirmat de o paletă largă de studii și de lucrări de specialitate, elaborate inclusiv de Fondul Monetar Internațional ([19]), Banca Centrală Europeană ([20]), OCDE ([21]), Forumul Economic Mondial ([22]) și Banca Mondială ([23]).

---

17 În contextul semestrului european, pe baza propunerii Comisiei, Consiliul a adresat recomandări specifice fiecărei țări privind sistemul de justiție unui număr de șapte state membre în 2019 (HR, IT, CY, HU, MT, PT și SK) și opt state membre în 2020 (HR, IT, CY, HU, MT, PL, PT și SK). În plus, Comisia monitorizează reformele judiciare în BG și RO din cadrul mecanismului de cooperare și de verificare.

18 Articolul 19 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență, JO L 57, 18.2.2021, p. 17.

19 FMI, Regional Economic Outlook, noiembrie 2017, *Europe: Europe Hitting its Stride*, (Europa: Europa își intră în ritm), p. xviii, p. 40, 70:
https://www.imf.org/~/media/Files/Publications/REO/EUR/2017/November/eur-booked-print.ashx?la=en.

20 BCE, *Structural policies in the euro area* (Politici structurale în zona euro), iunie 2018, seria Caietelor de studii ocazionale nr. 210 ale BCE:
https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op210.en.pdf?3db9355b1d1599799aa0e475e5624651.

21 A se vedea, de exemplu, *What makes civil justice effective?* (Cum se definește o justiție civilă eficace?) – Note privind politicile Departamentului Economic al OCDE, ediția din 18 iunie 2013, și *The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics* (Aspectele economice ale justiției civile: noi date și dovezi empirice transnaționale) – Documente de lucru ale Departamentului Economic al OCDE, nr. 1060.

22 Forumul Economic Mondial, *The Global Competitiveness Report 2019* (Raportul privind competitivitatea globală pentru 2019), octombrie 2019: https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2019.

23 Banca Mondială, *World Development Report 2017*: *Governance and the Law, Chapter 3*: *The role of law* (Raportul pe 2017 privind dezvoltarea mondială: guvernanța și dreptul, capitolul 3: Rolul dreptului), p. 83, 140: http://www.worldbank.org/en/publication/wdr2017.

Un studiu a constatat că reducerea duratei procedurilor judiciare cu 1 % [măsurată ca durată a lichidării stocului de cauze pendinte ([24])] poate susține rata de creștere a numărului de întreprinderi ([25]) și că un procent mai mare cu 1 % de întreprinderi care percep sistemul de justiție ca fiind independent este asociat în general cu creșteri mai mari ale cifrei de afaceri și ale productivității întreprinderilor ([26]). Un alt studiu a indicat o corelație pozitivă între independența percepută a justiției și fluxurile de investiții străine directe ([27]).

În plus, mai multe sondaje au evidențiat importanța eficienței sistemelor de justiție naționale pentru întreprinderi. De exemplu, într-un sondaj, 93 % dintre întreprinderile mari au răspuns că examinează în permanență și în mod sistematic situația statului de drept (inclusiv independența instanțelor) din țările în care investesc ([28]). Într-un alt sondaj, peste jumătate dintre întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) au răspuns că durata excesivă și costurile procedurilor judiciare au fost principalele motive pentru care respectivele întreprinderi nu au inițiat proceduri judiciare pentru încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală (DPI) ([29]). Comunicările Comisiei privind „Identificarea și înlăturarea barierelor din cadrul pieței unice” ([30]) și Planul de acțiune pentru asigurarea respectării normelor privind piața unică ([31]) oferă, de asemenea, informații cu privire la importanța unor sisteme de justiție eficace pentru funcționarea pieței unice, în special pentru întreprinderi.

Cum susține Comisia punerea în aplicare a reformelor corespunzătoare în domeniul justiției prin intermediul asistenței tehnice?

Statele membre pot apela la asistența tehnică a Comisiei, disponibilă prin intermediul Direcției Generale Sprijin pentru Reforme Structurale (DG REFORM) în cadrul Instrumentului de sprijin tehnic (IST) ([32]), care are un buget total de 864,4 milioane EUR pentru perioada 2021-2027. În perioada

---

24 Indicatorul „durata lichidării stocului de cauze pendinte” reprezintă numărul de cauze nesoluționate împărțit la numărul de cauze soluționate la sfârșitul anului înmulțit cu 365 (de zile). Acesta este un indicator standard definit de CEPEJ a Consiliului Europei:

http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

25 Vincenzo Bove și Leandro Elia, *The judicial system and economic development across EU Member States* (Sistemul judiciar și dezvoltarea economică în statele membre ale UE), raportul tehnic al CCC, 28 440 EUR RO, Oficiul pentru Publicații al UE, Luxemburg, 2017:

http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC104594/jrc104594__2017_the_judicial_system_and_economic_development_across_eu_member_states.pdf.

26 *Idem.*

27 *Effect of judicial independence on foreign direct investment in Eastern Europe and South Asia* (Efectul independenței justiției asupra investițiilor străine directe în Europa de Est și în Asia de Sud); Bülent Dogru; 2012, Arhiva MPRA (Munich Personal RePEc Archive): https://mpra.ub.uni-muenchen.de/40471/1/MPRA_paper_40322.pdf. Statele membre ale UE incluse în studiu au fost: BG, CZ, EE, HR, LV, LT, HU, RO, SI și SK.

28 The Economist Intelligence Unit: *Risk and Return – Foreign Direct Investment and the Rule of Law* (Riscuri și câștiguri: investițiile străine directe și statul de drept), 2015 http://www.biicl.org/documents/625_d4_fdi_main_report.pdf, p. 22.

29 Oficiul Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO), tabloul de bord pe anul 2016 privind proprietatea intelectuală (PI) a IMM-urilor:

https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/sme_scoreboard_study_2016/Executive-summary_en.pdf.

30 COM(2020) 93 și SWD(2020) 54.

31 Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „Plan de acțiune pe termen lung pentru o mai bună implementare și asigurare a respectării normelor privind piața unică”, COM(2020) 94; a se vedea în special acțiunile 4, 6 și 18.

32 https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funhttps://ec.europa.eu/info/overview-funding-programmes/technical-support-instrument-tsi_ro

2017-2020, Programul de sprijin pentru reforme structurale a avut la dispoziție un buget de 222,8 milioane EUR și a sprijinit peste 1 000 de proiecte de reformă în 27 de state membre în numeroase domenii. În domeniul justiției, a fost vorba, de exemplu, de asistență tehnică pentru îmbunătățirea eficienței sistemului jurisdicțional, reforma hărții judiciare, organizarea instanțelor, proiectarea sau punerea în aplicare a programelor de e-justiție și de justiție cibernetică, sistemele de gestionare a cauzelor, procesul de selecție și promovare a judecătorilor, pregătirea judecătorilor, îmbunătățirea cadrelor privind insolvabilitatea și soluționarea extrajudiciară a litigiilor în materie de consum. În plus, IST vine și în completarea măsurilor Comisiei de abordare a consecințelor economice ale pandemiei de COVID-19, și anume Mecanismul de redresare și reziliență, întrucât IST poate sprijini statele membre în ceea ce privește pregătirea și punerea în aplicare a planurilor lor de redresare și reziliență.

De ce monitorizează Comisia digitalizarea sistemelor naționale de justiție?

Digitalizarea justiției este esențială pentru creșterea eficacității sistemelor de justiție și reprezintă un instrument clar de îmbunătățire și facilitare a accesului la justiție. Pandemia de COVID-19 a adus în prim-plan necesitatea accelerării de către statele membre a reformelor de modernizare în acest domeniu.

Începând din 2013, tabloul de bord privind justiția în UE a inclus anumite informații comparative cu privire la digitalizarea justiției în statele membre, de exemplu cu privire la accesul online la hotărârile judecătorești sau la depunerea și urmărirea online a acțiunilor.

Comunicarea Comisiei privind digitalizarea justiției în Uniunea Europeană – O panoplie de posibilități ([33]), adoptată în decembrie 2020, reprezintă o strategie menită să îmbunătățească accesul la justiție și funcționarea eficace a sistemelor de justiție prin utilizarea tehnologiei. După cum s-a subliniat în comunicare, o serie de indicatori suplimentari vor fi incluși în tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană începând cu 2021. Scopul este de a asigura o monitorizare cuprinzătoare, aprofundată și promptă a domeniilor în care s-au înregistrat progrese și a dificultăților întâmpinate de statele membre în contextul depunerii eforturilor de digitalizare a sistemelor lor de justiție.

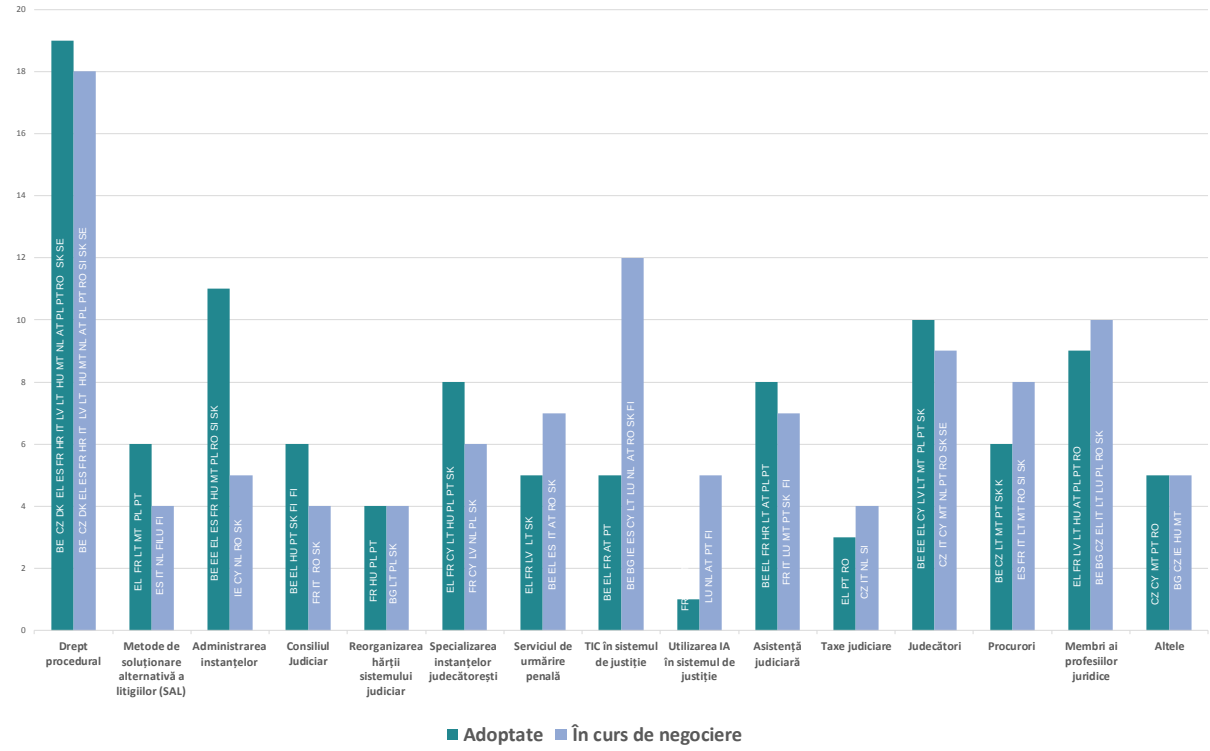
Regulamentul privind IST a fost adoptat în martie 2021 și, potrivit articolului 5, scopul său este de a sprijini: „...reforma instituțională și funcționarea eficientă și orientată spre servicii a administrației publice și a guvernării electronice, simplificarea normelor și a procedurilor, auditarea, creșterea capacității de absorbție a fondurilor din partea Uniunii, promovarea cooperării administrative, **respectarea statului de drept, reforma sistemului de justiție,** consolidarea capacităților autorităților de concurență și antitrust, consolidarea controlului financiar și consolidarea luptei împotriva fraudei, a corupției și a spălării banilor” (subliniere adăugată).

[33] COM(2020) 710 final.

2. CONTEXTUL: PRINCIPALELE EVOLUȚII ALE REFORMELOR JUSTIȚIEI ÎN 2020

În 2020, un număr mare de state membre și-au continuat eforturile de îmbunătățire a eficienței sistemelor lor de justiție. Figura 1 prezintă o imagine de ansamblu actualizată a măsurilor adoptate și planificate în mai multe domenii operaționale ale sistemelor de justiție din statele membre implicate în activități de reformă.

Figura 1: Activitatea legislativă și de reglementare cu privire la sistemele de justiție în 2020 *(măsuri adoptate/inițiative în curs de negociere în funcție de statul membru) [sursa: Comisia Europeană ([34])]*

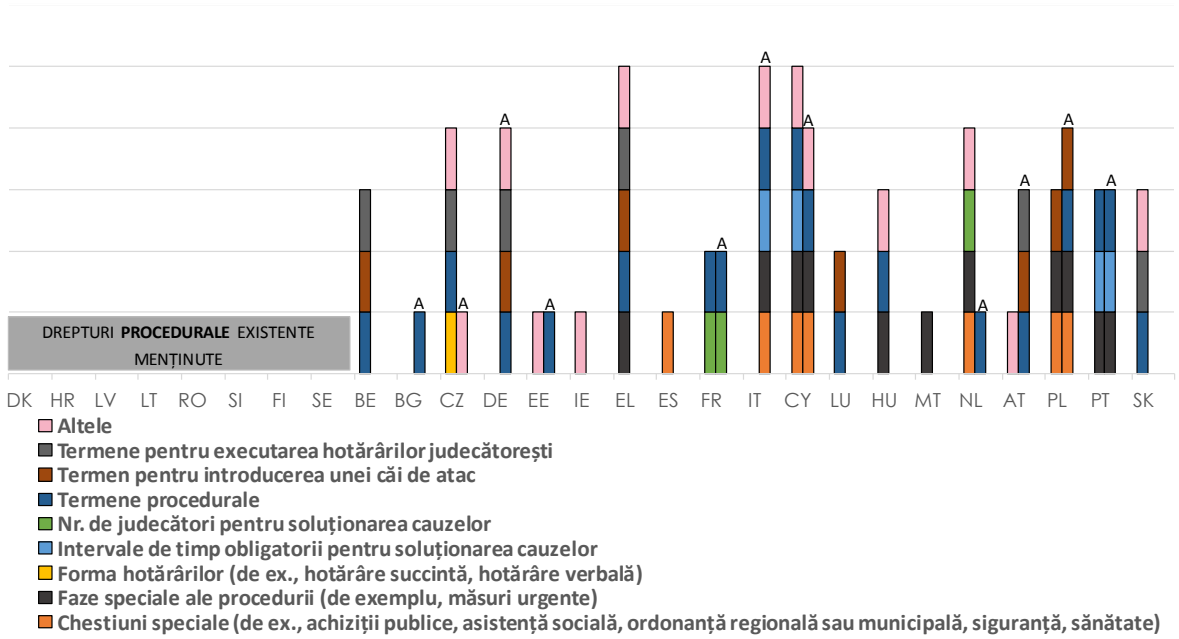
În 2020, dreptul procedural a continuat să reprezinte un domeniu de interes deosebit într-un număr mare de state membre, cu un volum semnificativ de activități legislative în curs de desfășurare sau planificate. Volumul activităților legate de reformele privind statutul judecătorilor și de normele pentru membrii profesiilor juridice a fost, de asemenea, ridicat. O serie de state membre erau în curs de a introduce acte legislative privind utilizarea tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) în cadrul sistemelor lor judiciare. Ritmul susținut înregistrat în anii precedenți privind adoptarea măsurilor în domeniul administrării instanțelor a continuat în 2020. În alte domenii, cum ar fi metodele de soluționare alternativă a litigiilor (SAL), normele privind procurorii sau taxele judiciare, activitatea a încetinit. Unele state membre utilizează deja în mod activ sau plănuiesc să utilizeze inteligența artificială în cadrul sistemelor lor de justiție. Imaginea de ansamblu confirmă observația potrivit căreia reformele justiției necesită timp – uneori trecând mai mulți ani de la anunțarea lor și până la adoptarea

[34] Informațiile au fost colectate în cooperare cu Grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale și acoperă 26 de state membre. DE a explicat faptul că există o serie de reforme în curs la nivelul sistemului judiciar, domeniul de aplicare și amploarea procesului de reformă putând varia în cele 16 landuri.

măsurilor legislative și de reglementare, respectiv până la punerea efectivă în aplicare a acestora.

Pandemia de COVID-19 a creat, de asemenea, noi provocări care au evidențiat importanța accelerării reformelor pentru digitalizarea sistemului judiciar. În acest context, o serie de state membre au adoptat noi măsuri pentru a asigura funcționarea permanentă a instanțelor, garantând în același timp accesul continuu și facil la justiție pentru toți, în special prin adaptarea normelor procedurale. Asociația Consiliilor de Stat și a Jurisdicțiilor Administrative Supreme din Uniunea Europeană (ACA-Europe) a elaborat un chestionar care examinează impactul pandemiei de COVID-19 asupra activității profesionale a instanțelor supreme. Printre respondenți s-au numărat Curțile Administrative Supreme și Curțile Supreme [membri ai Rețelei președinților Curților Supreme de Justiție ale UE (NPSJC)]. Fără a analiza măsurile de fond adoptate pentru a face față pandemiei de COVID-19, figura 2 prezintă modificările aduse dreptului procedural adoptate de statele membre pentru a facilita funcțiile judiciare ale instanțelor, fie prin noi acte legislative, hotărâri ale Curții Supreme, regulamente sau practici ale instanțelor.

Figura 2: Modificări ale normelor procedurale adoptate la nivelul curților supreme din cauza pandemiei de COVID-19 *[sursa: ACA-Europe și NPSJC ([35])]*

(*) Pentru fiecare stat membru, coloana din stânga prezintă practicile Curților Supreme, iar coloana din dreapta prezintă practicile Curților Administrative Supreme (coloana marcată cu litera „A"). Statele membre sunt prezentate în ordinea alfabetică a denumirii lor geografice în limba de origine. BE: Conseil d'Etat (Consiliul de Stat) și Cour de Cassation (Curtea de Casație). BG: Върховен административен съд (Curtea Administrativă Supremă). CZ: Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă) și Nejvyšší soud (Curtea Supremă). DE: Bundesverwaltungsgericht (Curtea

[35] Acest grafic a fost realizat pe baza a două chestionare, unul furnizat de ACA-Europe și unul de Rețeaua președinților Curților Supreme de Justiție ale UE (NPSJC). În cazul anumitor state membre, graficul prezintă o singură coloană. În aceste cazuri, fie nu există o Curte Administrativă Supremă, fie nu au fost furnizate răspunsuri la sondajul transmis NPSJC.

Administrativă Federală). EE: Riikohus (Curtea Supremă). IE: Chúirt Uachtarach (Curtea Supremă). EL: Συμβούλιο της Επικρατείας (Consiliul de Stat). ES: Tribunal Supremo (Curtea Supremă). FR: Conseil d'Etat (Consiliul de Stat), Cour de Cassation (Curtea de Casație). HR: Visoki upravni (Curtea Administrativă Supremă). IT: Consiglio de Stato (Consiliul de Stat). CY: Curtea Supremă. LV: Augstākā tiesa (Curtea Supremă de Justiție). LT: Vyriausiasis Administracinis Teismas (Curtea Administrativă Supremă). LU: Cour administrative (Curtea Administrativă) Cour de Cassation (Curtea de Casație). HU: Kúria (Curtea Supremă). MT: Curtea de Apel. NL: Hoge Raad (Curtea Supremă), Centrale Raad van Beroep (cea mai înaltă instanță administrativă care se ocupă de cauzele sociale), Raad van State (Consiliul de Stat). AT: Verwaltungsgerichtshof (Curtea Administrativă Supremă), Personalsenat (camera specială de evaluare) a instanței superioare, Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă). PL: Naczelny Sąd Administracyjny (Curtea Administrativă Supremă). PT: Supremo Tribunal Administrativo (Curtea Administrativă Supremă). RO: Înalta Curte de Casație și Justiție (Curtea Supremă). SI: Vrhovno sodišče (Curtea Supremă). SK: Najvyšší súd (Curtea Supremă). FI: Korkein hallinto-oikeus (Curtea Administrativă Supremă). SE: Högsta förvaltningsdomstolen (Curtea Administrativă Supremă). Nu există date de la: BG: Върховен административен съд (Curtea Supremă); HR: Vrhovni sud (Curtea Supremă); IT: Corte Suprema di Cassazione (Curtea Supremă); SE: Högsta domstolen (Curtea Supremă).

3. PRINCIPALELE CONSTATĂRI ALE TABLOULUI DE BORD PRIVIND JUSTIȚIA ÎN UE PENTRU ANUL 2021

Eficiența, calitatea și independența sunt principalii parametri ai unui sistem de justiție eficace, iar tabloul de bord prezintă indicatori cu privire la toți acești trei parametri.

3.1. Eficiența sistemelor de justiție

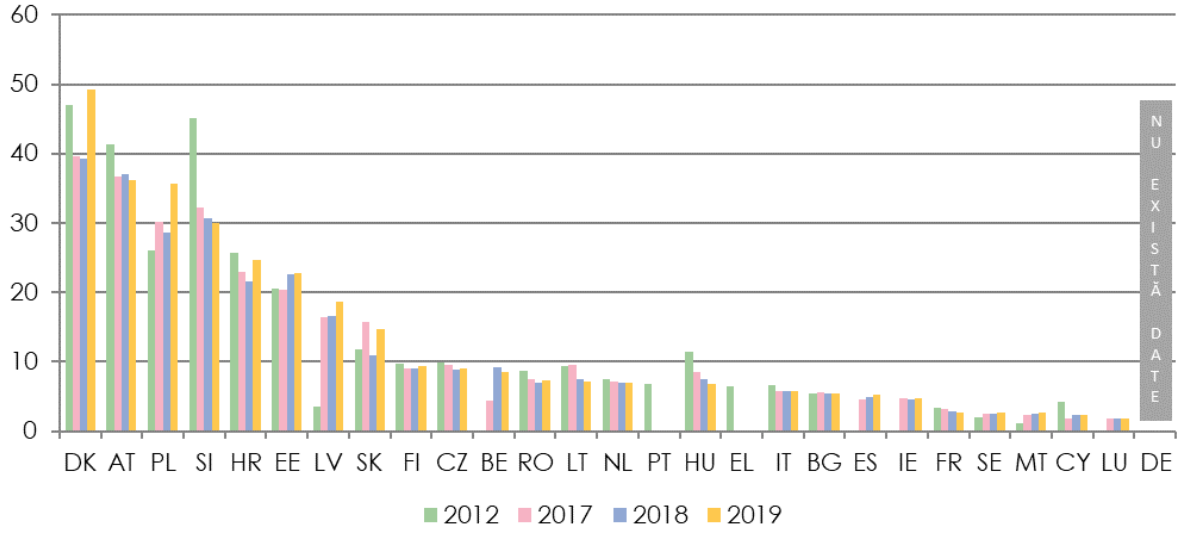
Tabloul de bord prezintă indicatori pentru eficiența procedurilor în domeniile largi de drept civil, comercial și administrativ și în domenii specifice în care autoritățile administrative și instanțele judecătorești aplică dreptul Uniunii ([36]).

3.1.1. Evoluții în ceea ce privește volumul de cauze

Numărul de cauze din sistemele de justiție naționale a crescut în mai multe state membre, comparativ cu anul precedent, în timp ce în altele a scăzut sau a rămas stabil. În general, variază în continuare semnificativ de la un stat membru la altul (figura 3). Acest lucru arată că este important să se acorde în continuare atenție evoluției numărului de cauze în vederea asigurării eficacității sistemelor de justiție.

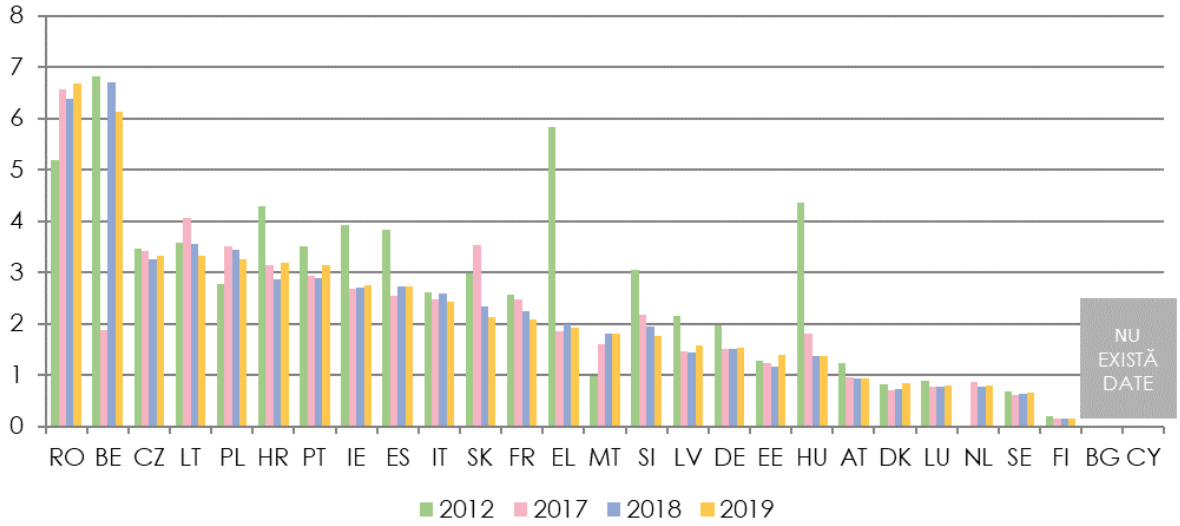
[36] Executarea hotărârilor judecătorești este, de asemenea, importantă pentru eficiența unui sistem de justiție. Cu toate acestea, în majoritatea statelor membre nu sunt disponibile date comparabile.

Figura 3: Numărul de noi <u>cauze civile, comerciale, de contencios administrativ și de altă natură în 2012, 2017-2019</u> (*) *în prima instanță/la 100 de locuitori) [sursa: studiul CEPEJ ([37])]*

*(*) Conform metodologiei CEPEJ, această categorie include toate cauzele litigioase și nelitigioase civile și comerciale, cauzele nelitigioase privind cartea funciară și registrul comerțului, cauzele privind alte registre, alte cauze nelitigioase, cauzele de contencios administrativ și alte cauze non-penale. Au fost raportate modificări ale metodologiei în **LV** (aplicate retroactiv pentru 2017), **SK** și **SE** (datele pentru 2017 au fost adaptate pentru a include cauzele din domeniul migrației în cauzele de contencios administrativ, în conformitate cu metodologia CEPEJ).*

Figura 4: Numărul de noi <u>cauze litigioase civile și comerciale în 2012, 2017-2019</u> (*) *(în prima instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)*

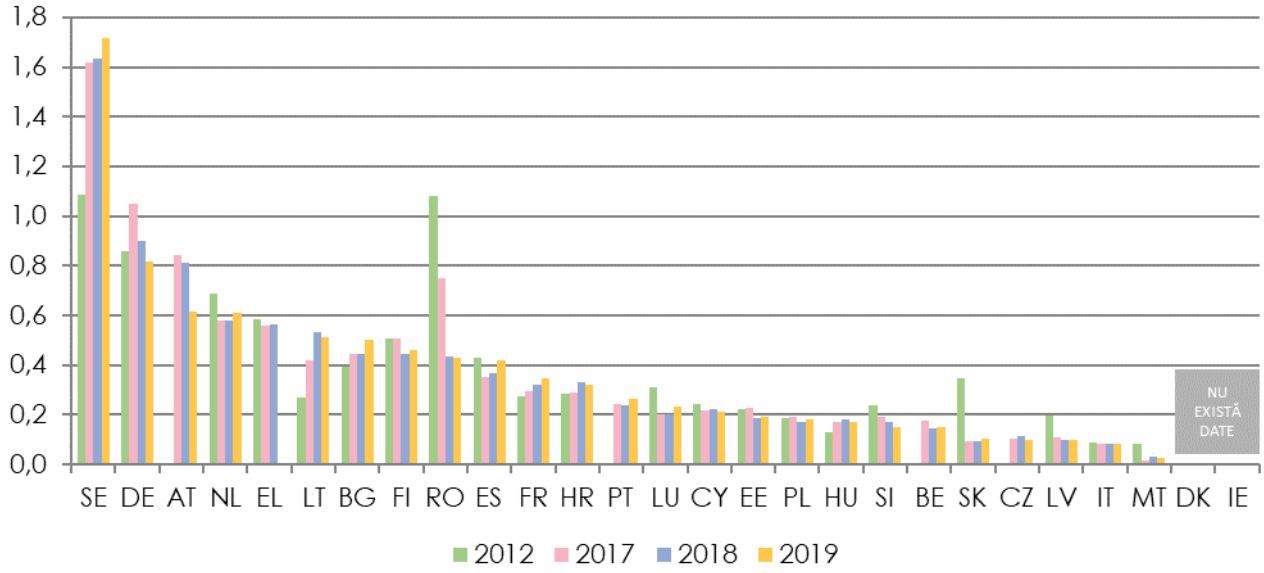

*(*) Conform metodologiei CEPEJ, cauzele litigioase civile/comerciale se referă la litigii între părți, de exemplu litigiile legate de contracte. Cauzele civile/comerciale nelitigioase se referă la procedurile necontestate, de exemplu ordine de plată necontestate. Au fost raportate modificări ale metodologiei în **EL** și **SK**. Datele pentru **NL** includ cauzele nelitigioase.*

---

[37] Studiul privind funcționarea sistemelor judiciare din statele membre ale UE în 2020, realizat pentru Comisie de Secretariatul CEPEJ: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en.

Figura 5: Numărul de noi <u>cauze de contencios administrativ în 2012, 2017-2019</u> (*) *(în prima instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)*

(*) Conform metodologiei CEPEJ, cauzele de contencios administrativ se referă la litigii între persoane fizice și autoritățile locale, regionale sau naționale. ***DK*** *și* ***IE*** *nu înregistrează cauzele de contencios administrativ separat. În 2018, în* ***RO*** *a avut loc o dejudiciarizare a unor proceduri administrative. Au fost raportate modificări ale metodologiei în* ***EL***, ***SK și SE***. *În* ***SE***, *cauzele în domeniul migrației au fost incluse în cauzele de contencios administrativ (cu aplicare retroactivă pentru 2017).*

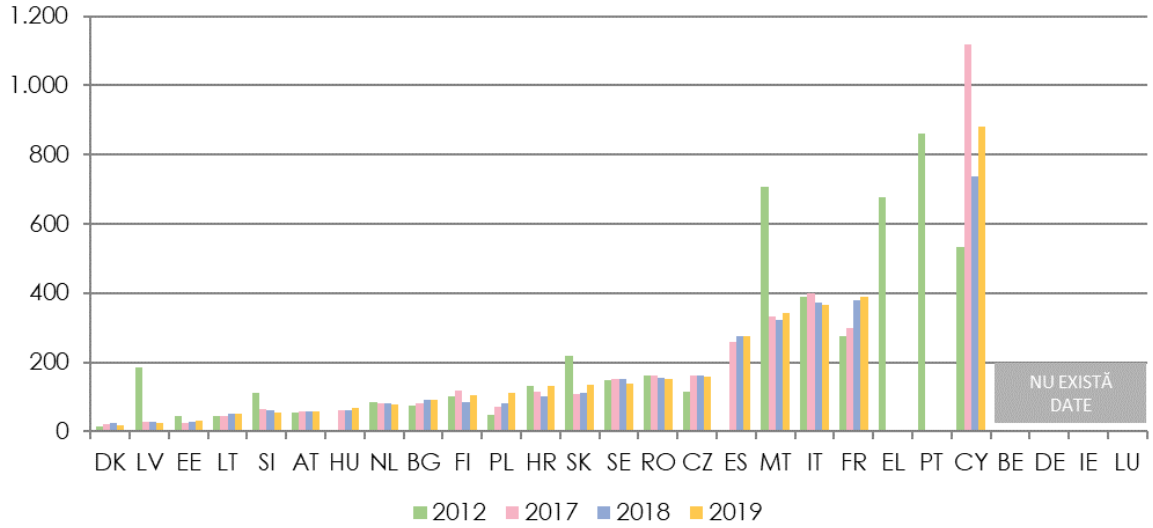
3.1.2. Date generale privind eficiența

Indicatorii referitori la eficiența procedurilor în domeniile ample ale dreptului civil, comercial și administrativ sunt: (i) durata estimată a procedurilor (durata lichidării stocului de cauze pendinte), (ii) rata de soluționare a cauzelor și (iii) numărul de cauze pendinte.

– Durata estimată a procedurilor –

Durata procedurilor reprezintă timpul necesar (în zile), conform estimărilor, pentru soluționarea unei cauze în instanță, ceea ce înseamnă timpul necesar pentru ca organul jurisdicțional să pronunțe o hotărâre în primă instanță. Indicatorul „durata lichidării stocului de cauze pendinte" reprezintă numărul de cauze nesoluționate împărțit la numărul de cauze soluționate la sfârșitul anului înmulțit cu 365 (de zile) ([38]). Acesta implică un calcul cantitativ, indicând timpul minim necesar unei instanțe pentru a soluționa o cauză, în condițiile curente de lucru. Cu cât este mai mare valoarea sa, cu atât este mai mare probabilitatea ca instanța să aibă nevoie de o durată mai mare de timp pentru a pronunța o decizie. Figurile se referă, în cea mai mare parte, la proceduri în primă instanță și compară, în cazul în care sunt disponibile, datele din 2012, 2017, 2018 și 2019 ([39]). Figurile 8 și 10 ilustrează durata lichidării stocului de cauze pendinte în 2019 pentru cauzele litigioase civile și comerciale și cauzele de contencios administrativ de la toate instanțele judecătorești, iar figura 22 ilustrează durata medie a procedurilor în cauze care au ca obiect spălarea banilor și care sunt judecate de instanțele de prim grad de jurisdicție.

Figura 6: Timpul estimat necesar pentru soluționarea <u>cauzelor civile, comerciale, de contencios administrativ și de altă natură în 2012, 2017-2019</u> (*)*(în prima instanță/în zile) (sursa: studiul CEPEJ)*

*(*) Conform metodologiei CEPEJ, această categorie include toate cauzele litigioase și nelitigioase civile și comerciale, cauzele nelitigioase privind cartea funciară și registrul comerțului, cauzele privind alte registre, alte cauze nelitigioase, cauzele de contencios administrativ și alte cauze non-penale. Au fost raportate modificări ale metodologiei în **SK**. Cauzele pendinte includ toate instanțele din **CZ** și, până în 2016, din **SK**. **LV**:*

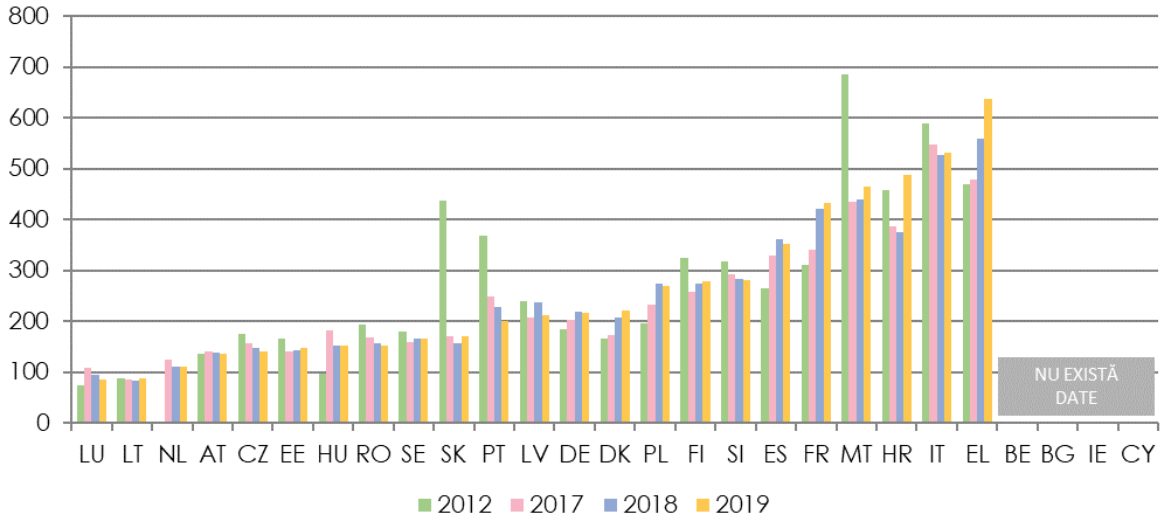
---

[38] Durata procedurilor, rata de soluționare a cauzelor și numărul de cauze pendinte sunt indicatori standard definiți de CEPEJ: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

[39] Anii s-au ales astfel încât să se păstreze perspectiva de șapte ani, anul 2012 fiind anul de referință, evitându-se totodată supraaglomerarea figurilor. Datele pentru 2010, 2013, 2014, 2015 și 2016 sunt disponibile în raportul CEPEJ.

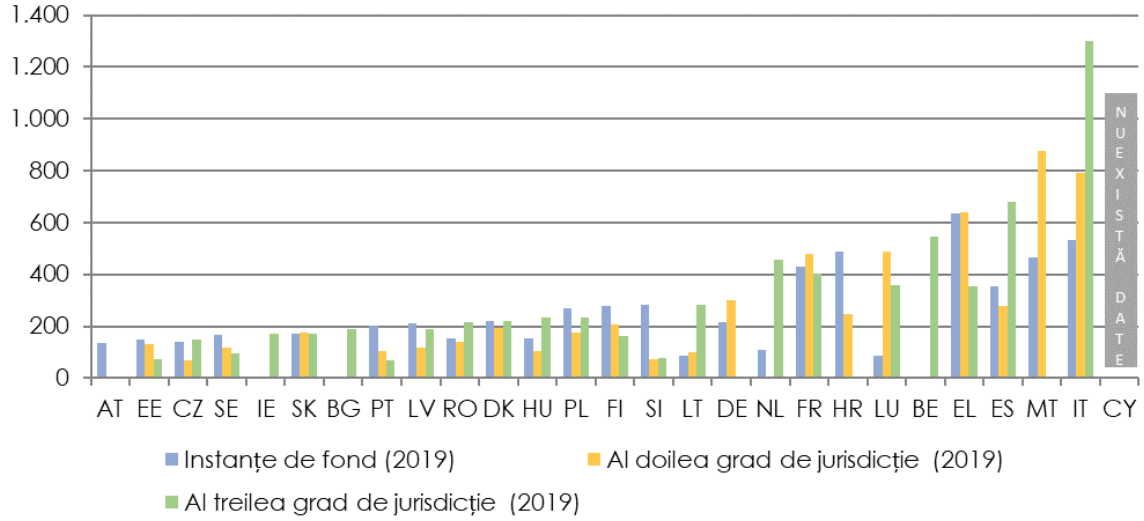
scăderea semnificativă se datorează reformei sistemului judiciar, verificărilor efectuate în vederea identificării erorilor și operațiunilor de curățare a datelor din sistemul informațional al instanțelor.

Figura 7: Timpul estimat necesar pentru soluționarea cauzelor litigioase civile și comerciale în primă instanță în 2012, 2017-2019 (*) *(în prima instanță/în zile) (sursa: studiul CEPEJ)*

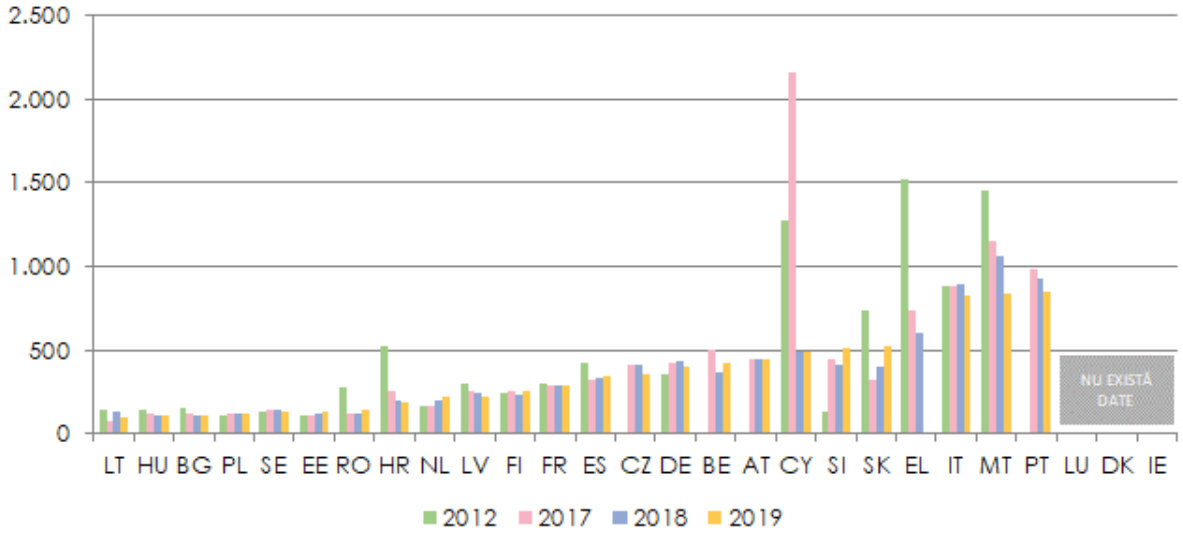
*(*) Conform metodologiei CEPEJ, cauzele litigioase civile/comerciale se referă la litigii între părți, de exemplu litigiile legate de contracte. Cauzele civile/comerciale nelitigioase se referă la procedurile necontestate, de exemplu ordine de plată necontestate. Au fost raportate modificări ale metodologiei în **EL** și **SK**. Cauzele pendinte includ toate instanțele din **CZ** și, până în 2016, din **SK**. Datele pentru **NL** includ cauzele nelitigioase.*

Figura 8: Timpul estimat necesar pentru soluționarea cauzelor litigioase civile și comerciale în toate instanțele de judecată în 2019 (*) *(în prima, a doua și a treia instanță/în zile) (sursa: studiul CEPEJ)*

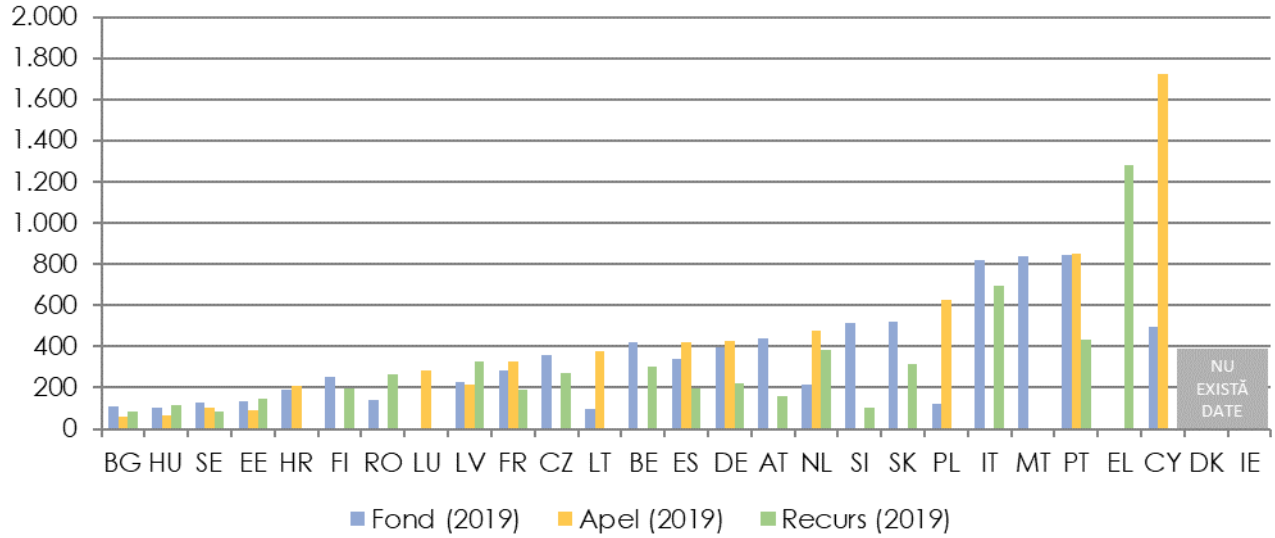
*(*) Ordinea este stabilită de instanța de judecată cu cea mai lungă durată a procedurilor din fiecare stat membru. Nu există date disponibile pentru tribunalele de primă și de a doua instanță din **BE**, **BG** și **IE**, pentru tribunalele de a doua instanță din **NL**, pentru tribunalele de a doua și a treia instanță din **AT** sau pentru tribunalele de a treia instanță din **DE** și **HR**. Nu există tribunale de a treia instanță în **MT**. Accesul la tribunalele de a treia instanță poate fi limitat în unele state membre.*

Figura 9: Timpul estimat necesar pentru soluționarea cauzelor de contencios administrativ în primă instanță în 2012, 2017-2019 (*) *(în prima instanță/în zile) (sursa: studiul CEPEJ)*

*(*) Cauzele de contencios administrativ se referă la litigii între persoane fizice și autoritățile locale, regionale sau naționale, conform metodologiei CEPEJ. Au fost raportate modificări ale metodologiei în **EL** și **SK**. Cauzele pendinte includ toate instanțele din **CZ** și, până în 2016, din **SK**. **DK** și **IE** nu înregistrează cauzele de contencios administrativ separat. **CY**: în 2018, numărul de cauze soluționate a crescut ca urmare a conexării cauzelor, a retragerii unui număr de 2 724 de cauze conexate și a creării unei instanțe de contencios administrativ în 2015.*

Figura 10: Timpul estimat necesar pentru soluționarea cauzelor de contencios administrativ în toate instanțele de judecată în 2019 (*) *(în prima și, după caz, a doua și a treia instanță/în zile) (sursa: studiul CEPEJ)*

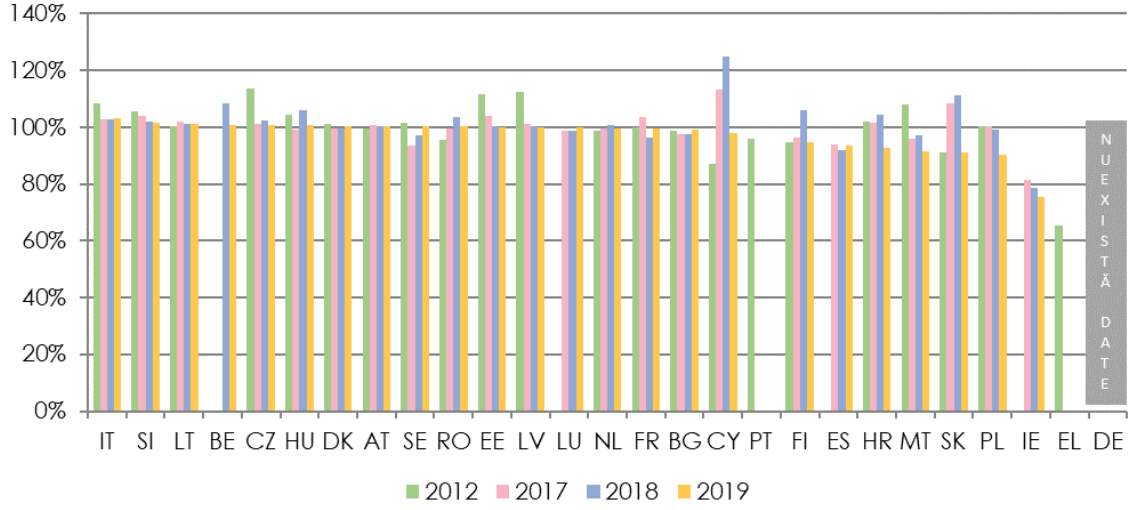

*(*) Ordinea este stabilită de instanța de judecată cu cea mai lungă durată a procedurilor din fiecare stat membru. Nu există date disponibile: pentru instanțele de prim grad de jurisdicție din **LU**, pentru instanțele de al doilea grad de jurisdicție din **MT** și **RO** și pentru instanțele de al treilea grad de jurisdicție din **PL**. Curtea supremă sau o altă instanță supremă reprezintă singura instanță de apel din **CZ**, **IT**, **CY**, **AT**, **SI** și **FI**. Nu există instanțe de al treilea grad de jurisdicție pentru aceste tipuri de cauze în **HR**, **LT**, **LU** și **MT**. Cea mai înaltă instanță administrativă este prima și singura instanță pentru anumite cauze în **BE**. Accesul la tribunalele de a treia instanță poate fi limitat în unele state membre. **DK** și **IE** nu înregistrează cauze de contencios administrativ separat.*

– Rata de soluționare a cauzelor –

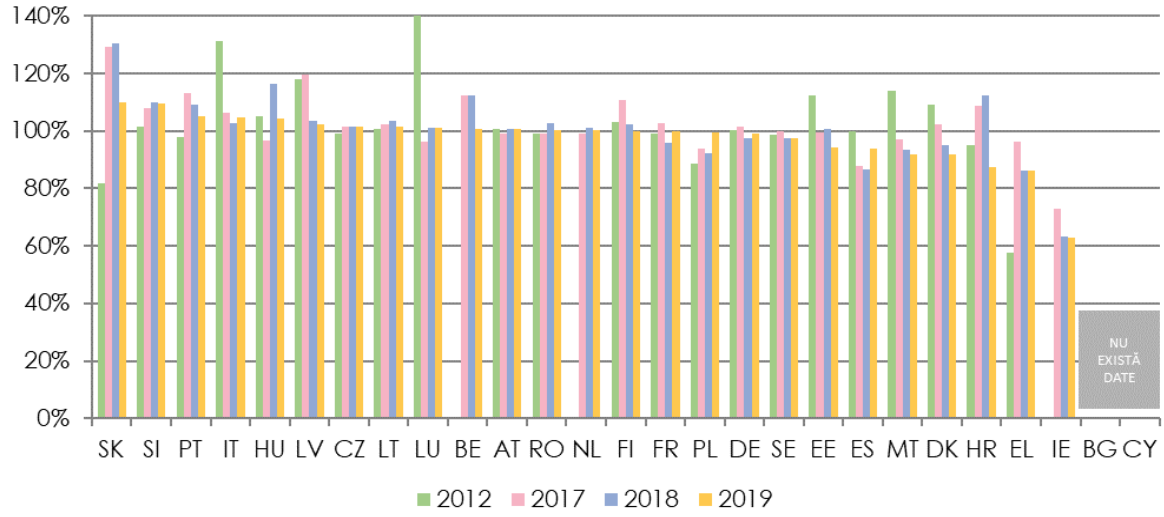
Rata de soluționare a cauzelor este raportul dintre numărul de cauze soluționate și numărul de cauze noi. Aceasta măsoară capacitatea instanței de a face față volumului de cauze noi. Atunci când rata de soluționare a cauzelor este de aproximativ 100 % sau mai mare înseamnă că sistemul de justiție este capabil să soluționeze cel puțin la fel de multe cauze ca numărul de cauze noi. Atunci când rata de soluționare a cauzelor este mai mică de 100 %, acest lucru înseamnă că instanțele soluționează mai puține cauze decât numărul de cauze noi.

Figura 11: Rata de soluționare a cauzelor civile, comerciale, de contencios administrativ și de altă natură în 2012, 2017-2019 (*) *(în prima instanță/în % – valorile mai mari de 100 % indică faptul că numărul de cauze soluționate depășește numărul de cauze noi, în timp ce valorile mai mici de 100 % indică faptul că numărul de cauze soluționate este mai mic decât numărul de cauze noi) (sursa: studiul CEPEJ)*

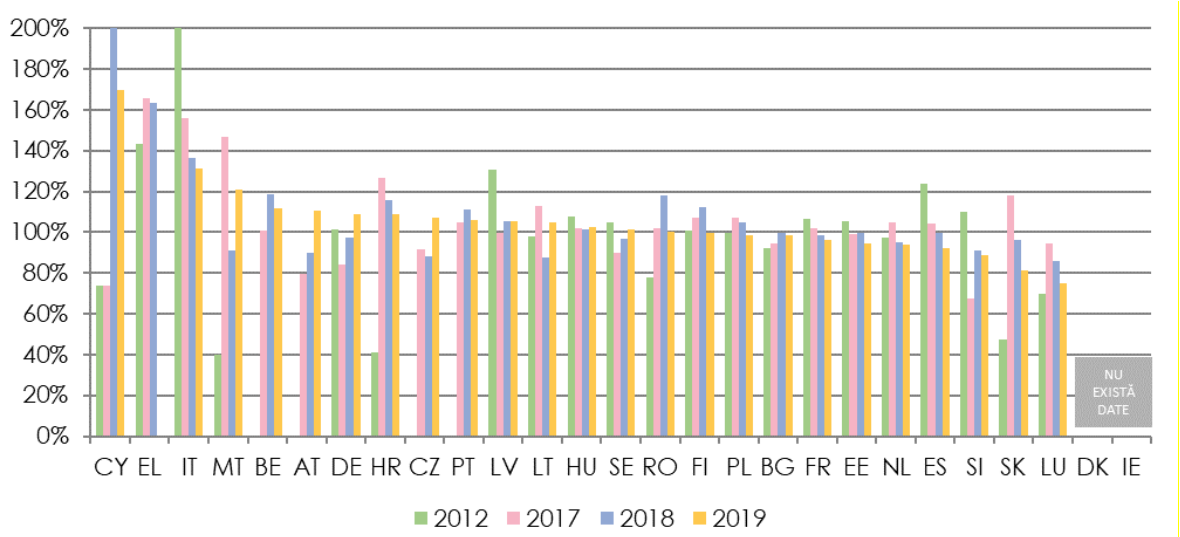
(*) Conform metodologiei CEPEJ, această categorie include toate cauzele litigioase și nelitigioase civile și comerciale, cauzele nelitigioase privind cartea funciară și registrul comerțului, cauzele privind alte registre, alte cauze nelitigioase, cauzele de contencios administrativ și alte cauze non-penale. Au fost raportate modificări ale metodologiei în ***SK. IE:*** *este de așteptat ca numărul de cauze soluționate să fie subraportat din cauza metodologiei.* ***IT****: în 2013 a fost introdusă o nouă clasificare a cauzelor civile.*

Figura 12: Rata de soluționare a cauzelor litigioase civile și comerciale în 2012, 2017-2019 (*) *(în prima instanță/în %) (sursa: studiul CEPEJ)*

*(*) Au fost raportate modificări ale metodologiei în **EL** și **SK**. **IE:** este de așteptat ca numărul de cauze soluționate să fie subraportat din cauza metodologiei. **IT:** în 2013 a fost introdusă o nouă clasificare a cauzelor civile. Datele pentru **NL** includ cauzele nelitigioase.*

Figura 13: Rata de soluționare a <u>cauzelor de contencios administrativ în 2012, 2017-2019</u> (*) *(în prima instanță/în %) (sursa: studiul CEPEJ)*

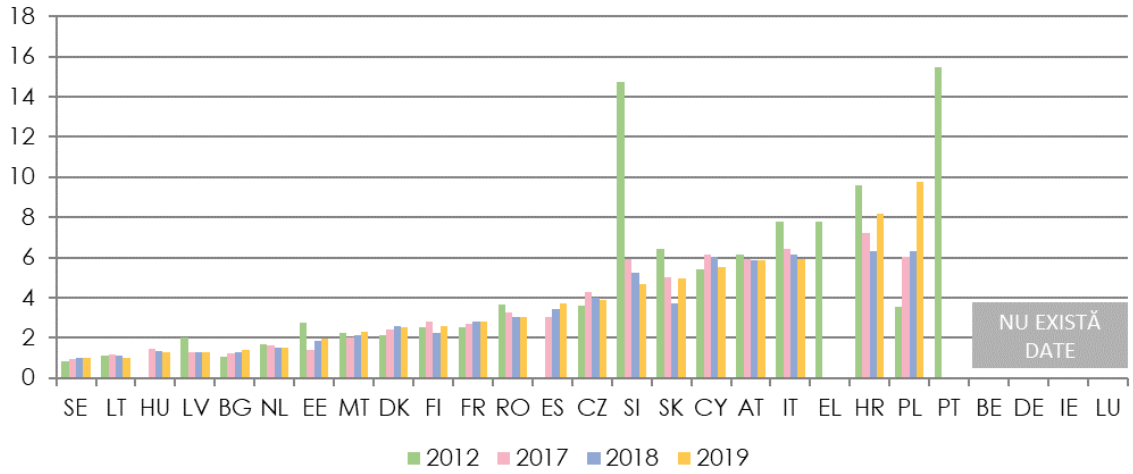

*(*) Valorile anterioare pentru unele state membre au fost reduse în scopuri de prezentare (**CY** în 2018 = 219 %; **IT** în 2012 = 279,8 %); Au fost raportate modificări ale metodologiei în **EL** și **SK**. **DK** și **IE** nu înregistrează cauzele de contencios administrativ separat. În **CY**, numărul de cauze soluționate a crescut ca urmare a conexării cauzelor, a retragerii unui număr de 2 724 de cauze conexate și a creării unei instanțe de contencios administrativ în 2015.*

– Cauze pendinte –

Numărul de cauze pendinte reprezintă numărul de cauze care se află încă în curs de soluționare la sfârșitul unui exercițiu. De asemenea, acesta influențează durata lichidării stocului de cauze pendinte.

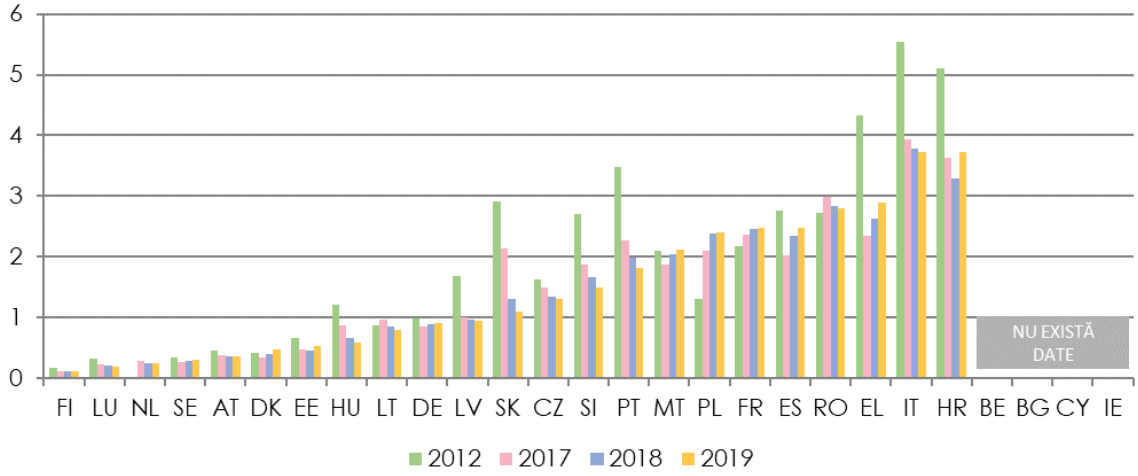
Figura 14: Numărul de <u>cauze civile, comerciale, de contencios administrativ și de altă natură pendinte în 2012, 2017-2019</u> (*) *(în prima instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)*

(*) Conform metodologiei CEPEJ, această categorie include toate cauzele litigioase și nelitigioase civile și comerciale, cauzele nelitigioase privind cartea funciară și registrul comerțului, cauzele privind alte registre, alte cauze nelitigioase, cauzele de contencios administrativ și alte cauze non-penale. Au fost raportate

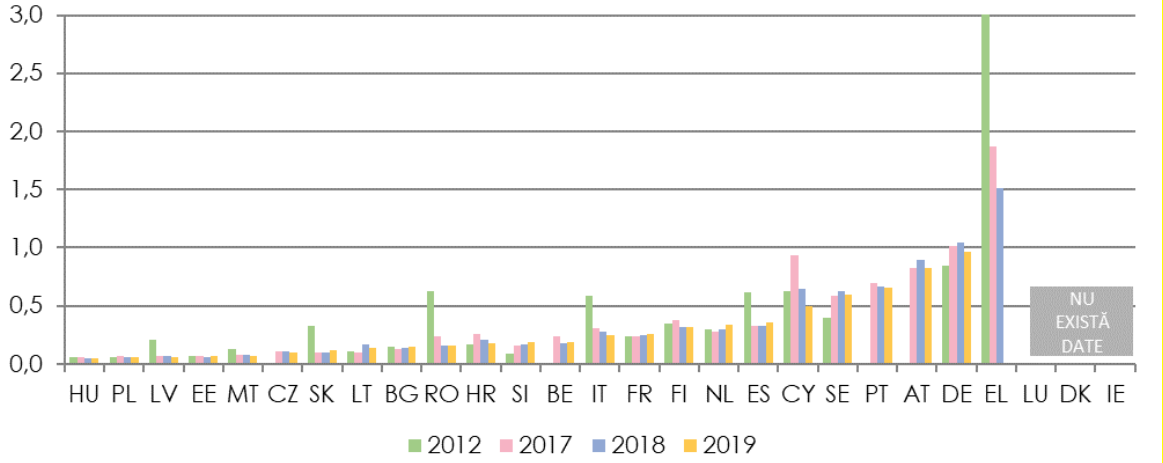
*modificări ale metodologiei în **SK**. Cauzele pendinte includ toate instanțele din **CZ** și, până în 2016, din **SK**. **IT**: în 2013 a fost introdusă o nouă clasificare a cauzelor civile.*

Figura 15: Numărul de <u>cauze litigioase civile și comerciale pendinte în 2012, 2017-2019</u>
(*) *(în prima instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)*

*(*) Au fost raportate modificări ale metodologiei în **EL** și **SK**. Cauzele pendinte includ toate instanțele din **CZ** și, până în 2016, din **SK**. **IT**: în 2013 a fost introdusă o nouă clasificare a cauzelor civile. Datele pentru **NL** includ cauzele nelitigioase.*

Figura 16: Numărul de <u>cauze de contencios administrativ pendinte în 2012, 2017-2019</u>
(*) *(în prima instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)*

*(*) Valorile anterioare pentru unele state membre au fost reduse în scopuri de prezentare (**EL** în 2012 = 3,5). Au fost raportate modificări ale metodologiei în **EL** și **SK**. Cauzele pendinte includ toate instanțele din **CZ** și, până în 2016, din **SK**. **DK** și **IE** nu înregistrează cauzele de contencios administrativ separat.*

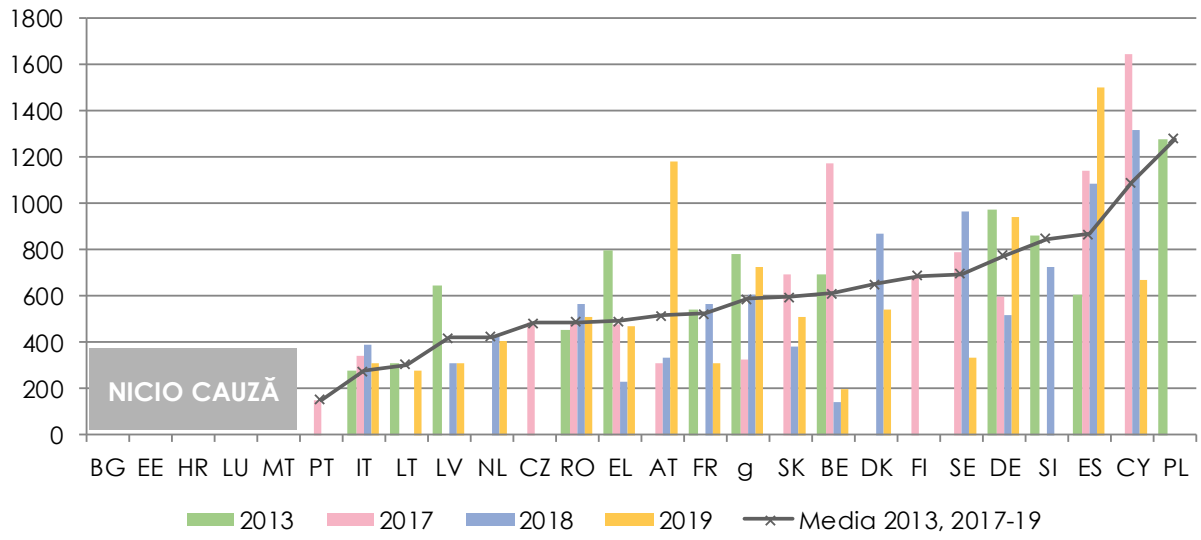
3.1.3. Eficiența în domenii specifice ale dreptului Uniunii

Prezenta secțiune completează datele generale privind eficiența sistemelor de justiție și prezintă durata medie a procedurilor ([40]) în domenii specifice atunci când este implicat dreptul Uniunii. Tabloul de bord pentru 2021 se bazează pe date anterioare din domeniile concurenței, comunicațiilor electronice, mărcii UE, protecției consumatorilor și combaterii spălării banilor. Domeniile sunt selectate datorită relevanței lor pentru piața unică și mediul de afaceri. În general, întârzierile considerabile înregistrate de acțiunile în justiție pot avea consecințe negative asupra asigurării respectării drepturilor care decurg din dreptul Uniunii, de exemplu, atunci când nu mai sunt disponibile căi de atac adecvate sau când se produc daune financiare importante care devin nerecuperabile.

– Concurența –

Aplicarea eficace a dreptului concurenței asigură condiții echitabile pentru întreprinderi și, prin urmare, este esențială pentru un mediu de afaceri atractiv. Figura 17 prezintă durata medie a procedurilor împotriva deciziilor autorităților naționale din domeniul concurenței care pun în aplicare articolele 101 și 102 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) ([41]).

Figura 17: Concurență: Durata medie a procedurilor de control judiciar în 2013, 2017-2019 (*) *(în prima instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Rețeaua europeană în domeniul concurenței)*

*(*) **IE** și **AT:** scenariul nu se aplică deoarece autoritățile nu sunt competente să ia deciziile respective. **AT:** datele includ cauzele soluționate de instanța competentă în materie de înțelegeri care implică o încălcare a*

---

[40] Durata procedurilor în domenii specifice se calculează în zile calendaristice, începând din ziua în care s-a introdus o acțiune sau o cale de atac în instanță (sau începând din ziua în care punerea sub acuzare a devenit definitivă) până în ziua în care instanța a adoptat o hotărâre (figurile 16-21). Valorile sunt clasificate după media ponderată a datelor pentru anii 2013, 2017-2019, în cazul figurilor 16-18, pentru anii 2013, 2016, 2018 și 2019, în cazul figurii 19, și pentru anii 2014 și 2016-2019, în cazul figurilor 20 și 21. În cazul în care datele nu au fost disponibile pentru toți anii, media reflectă datele disponibile calculate pe baza tuturor cauzelor, a unui eșantion de cauze sau estimări.

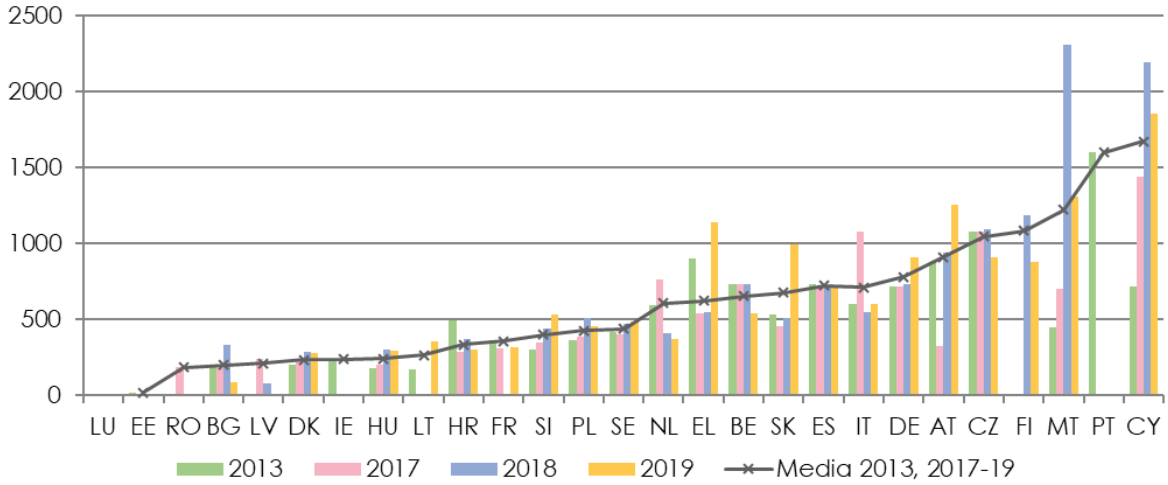
[41] A se vedea http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN și Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat (Text cu relevanță pentru SEE), JO L 1, 4.1.2003, p. 1, în special articolele 3 și 5.

articolelor 101 și 102 din TFUE, dar nu se bazează pe căile de atac introduse împotriva autorității naționale în domeniul concurenței. O estimare a duratei a fost utilizată în ***IT****. O coloană necompletată poate indica faptul că statul membru nu a raportat nicio cauză pentru anul respectiv. Numărul cauzelor este scăzut (sub cinci pe an) în multe state membre, ceea ce poate face ca datele anuale să depindă de o cauză cu o durată deosebit de îndelungată sau deosebit de scurtă.*

– Comunicații electronice –

Obiectivul legislației UE în domeniul comunicațiilor electronice este acela de a crește concurența, de a contribui la dezvoltarea pieței unice și de a genera investiții, inovare și creștere economică. Efectele pozitive pentru consumatori pot fi obținute prin asigurarea eficientă a respectării acestei legislații, care poate determina scăderea prețurilor pentru utilizatorii finali și o calitate mai bună a serviciilor. Figura 18 prezintă durata medie a procedurilor de control judiciar împotriva deciziilor autorităților naționale de reglementare care pun în aplicare legislația UE în domeniul comunicațiilor electronice ([42]). Aceasta acoperă un spectru larg de cauze, care variază de la „analize ale pieței" mai complexe până la chestiuni axate pe consumatori.

Figura 18: <u>Comunicații electronice</u>: Durata medie a procedurilor de control judiciar în 2013, 2017-2019 (*) *(în prima instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Comitetul pentru comunicații)*

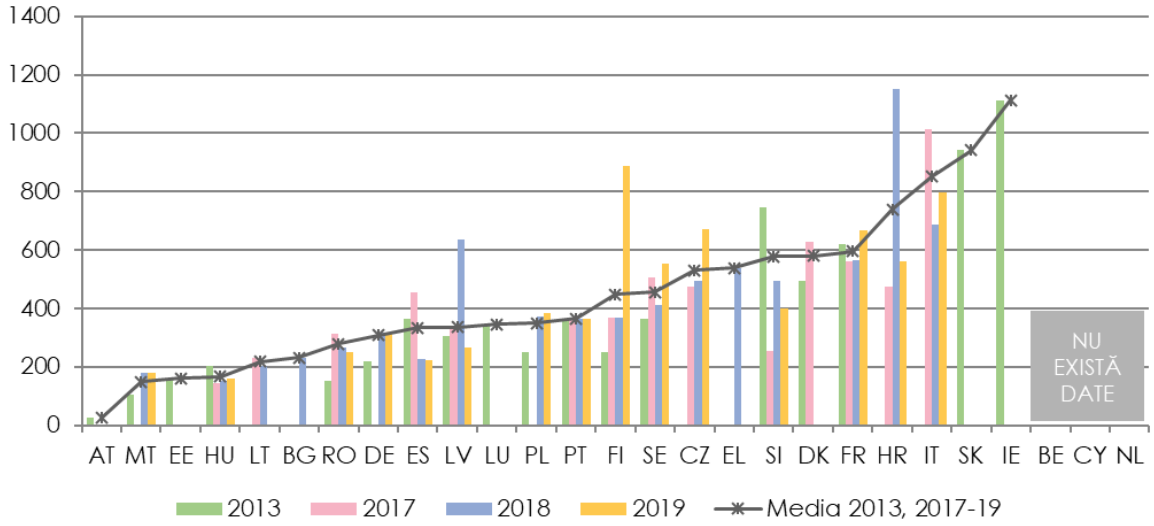
(*) *Numărul cauzelor variază de la un stat membru la altul. O coloană necompletată indică faptul că statul membru nu a raportat nicio cauză pentru anul respectiv (cu excepția* ***PT*** *pentru 2017-2019 și* ***RO*** *pentru 2018: nu există date). În unele cazuri, numărul limitat de cauze relevante (****CY, MT****,* ***SK****,* ***FI, SE****) poate face ca datele anuale să depindă de o cauză cu o durată deosebit de îndelungată sau deosebit de scurtă și să producă variații mari de la an la an.* ***DK:*** *un organ cvasijudiciar responsabil de judecarea căilor de atac în primă instanță.* ***EE:*** *Durata medie a procedurilor de control judiciar în 2013 a fost de 18 zile.* ***ES****,* ***AT*** *și* ***PL:*** *sunt responsabile instanțe diferite, în funcție de obiectul cauzei.*

[42] Calculul a fost efectuat pe baza duratei căilor de atac introduse împotriva deciziilor autorităților naționale de reglementare care aplică legislația națională de punere în aplicare a cadrului de reglementare pentru comunicațiile electronice [Directiva 2002/19/CE (Directiva privind accesul), Directiva 2002/20/CE (Directiva privind autorizarea), Directiva 2002/21/CE (Directiva-cadru), Directiva 2002/22/CE (Directiva privind serviciul universal) și alte acte legislative aplicabile ale UE, cum ar fi programul pentru politica în domeniul spectrului de frecvențe radio, deciziile Comisiei privind acest spectru, cu excepția Directivei 2002/58/CE asupra confidențialității și comunicațiilor electronice.

– Marca UE –

Eficacitatea asigurării respectării drepturilor de proprietate intelectuală are un rol esențial în stimularea investițiilor în inovare. Legislația comunitară privind mărcile UE ([43]) acordă un rol important instanțelor naționale, care acționează ca instanțe ale Uniunii și pronunță hotărâri care afectează piața unică. Figura 19 prezintă durata medie a cauzelor având drept obiect încălcarea drepturilor aferente unei mărci UE în litigii între părți persoane fizice.

Figura 19: <u>Marca UE</u>: Durata medie a cauzelor având drept obiect încălcarea drepturilor aferente unei mărci UE în 2013, 2017-2019 (*) *(în prima instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Observatorul European al Încălcărilor Drepturilor de Proprietate Intelectuală)*

*(*) **FR**, **IT**, **LT**, **LU:** un eșantion de cauze utilizat pentru datele pentru anumiți ani. **DK:** date din toate cauzele având ca obiect mărci – nu doar UE – de pe rolul Tribunalului Maritim și Comercial; pentru 2018 și 2019, nu există date cu privire la durata medie ca urmare a modificărilor în raport cu sistemul de colectare a datelor. **EL:** date bazate pe durata medie ponderată a cauzelor de la două instanțe. **ES:** cauzele referitoare la alte titluri PI din UE sunt incluse în calculul duratei medii.*

– Protecția consumatorilor –

Punerea în aplicare efectivă a legislației în domeniul protecției consumatorilor asigură faptul că drepturile consumatorilor sunt respectate și că întreprinderile care încalcă legislația în domeniul protecției consumatorilor nu obțin avantaje neloiale. Autoritățile de protecție a consumatorilor și instanțele exercită un rol esențial în asigurarea respectării legislației UE în domeniul protecției consumatorilor ([44]) în diferitele sisteme naționale de aplicare a legii. Figura 20 ilustrează durata medie a procedurilor de control judiciar împotriva deciziilor autorităților din domeniul protecției consumatorilor care pun în aplicare dreptul Uniunii.

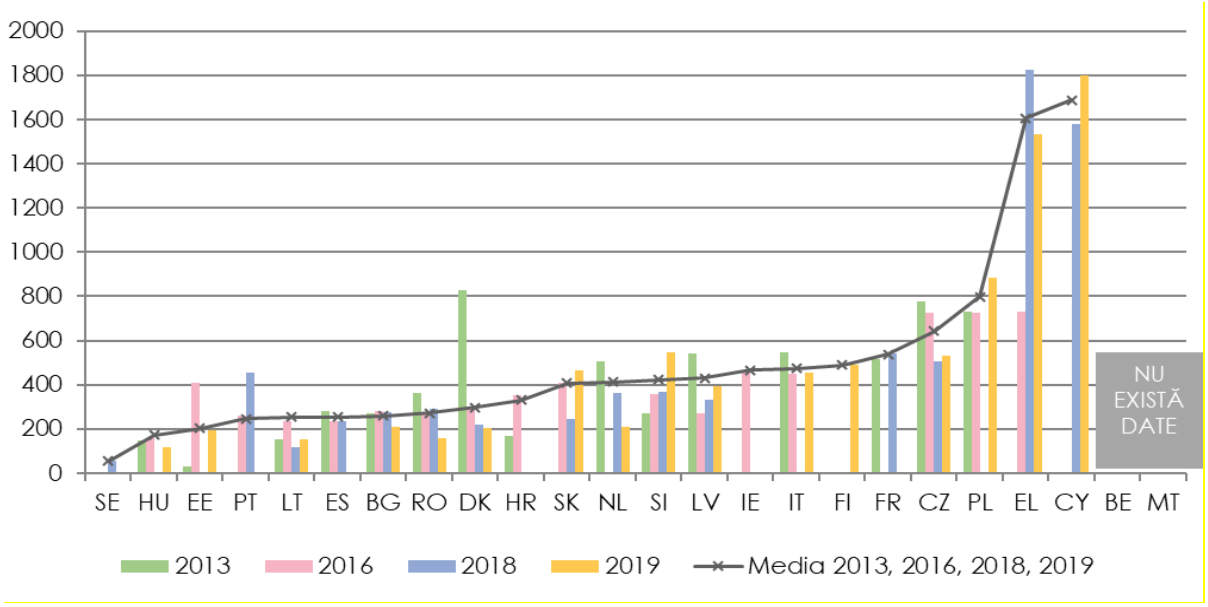
---

[43] Regulamentul (UE) 2017/1001 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 iunie 2017 privind marca Uniunii Europene (JO L 154, 16.6.2017, p. 1).

[44] Figurile 19 și 20 se referă la punerea în aplicare a Directivei privind clauzele abuzive (93/13/CEE), a Directivei privind vânzarea de bunuri de consum și garanțiile conexe (1999/44/CE), a Directivei privind practicile comerciale neloiale (2005/29/CE), a Directivei privind drepturile consumatorilor (2011/83/CE) și a dispozițiilor naționale de punere în aplicare a acestor directive.

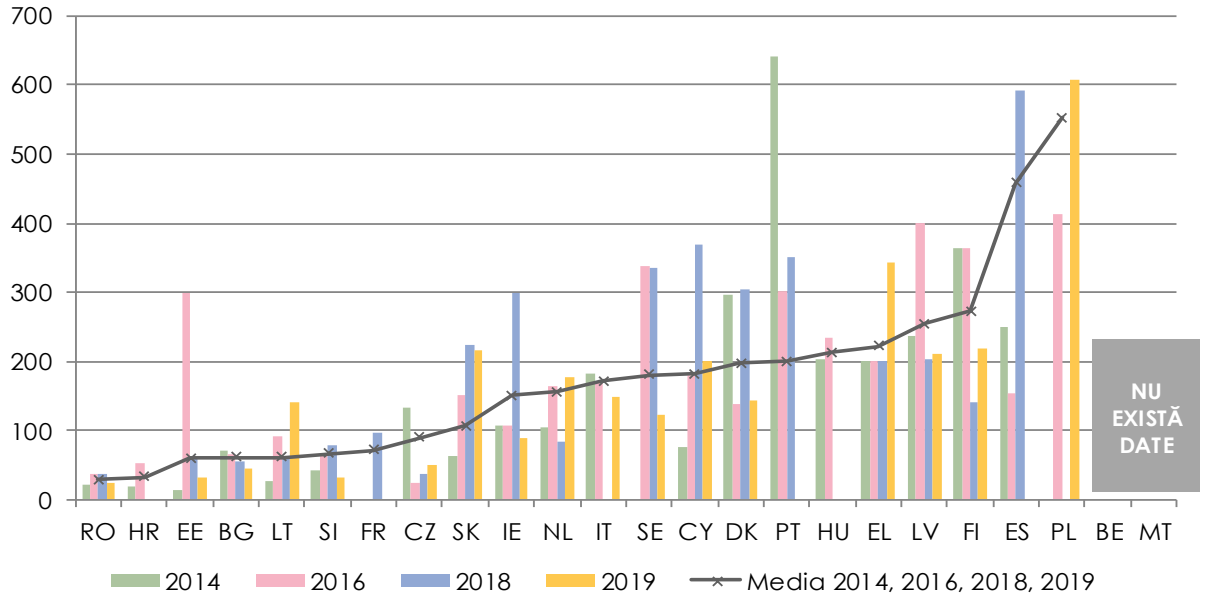
În cazul consumatorilor sau al întreprinderilor, punerea efectivă în aplicare poate implica un lanț de actori, nu doar instanțe judecătorești, ci și autorități administrative. Pentru a continua examinarea acestui lanț de punere în aplicare a legislației, este prezentată durata procedurilor întreprinse de autoritățile de protecție a consumatorilor. Figura 21 prezintă durata medie a procedurilor privind deciziile administrative luate de autoritățile naționale de protecție a consumatorilor în 2014, 2016, 2018-2019 de la momentul deschiderii unui dosar. Printre hotărârile relevante se află cele de constatare a încălcării normelor de fond, cele prin care se dispun măsuri provizorii, ordinele de încetare, introducerea unei acțiuni în justiție sau cele de închidere a dosarului.

Figura 20: Protecția consumatorilor: Durata medie a procedurilor de control judiciar în 2013, 2016, 2018-2019 (*) *(în prima instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Rețeaua de cooperare pentru protecția consumatorilor)*

*(*) **DE**, **LU**, **AT**: scenariul nu se aplică deoarece autoritățile de protecție a consumatorilor nu sunt împuternicite să adopte decizii de constatare a încălcării normelor relevante privind consumatorii. Numărul cauzelor relevante pentru 2019 este scăzut (mai puțin de cinci) în **EE, CY**, **NL, SI** și **FI**. O estimare a duratei medii a fost furnizată de **EL** și **RO** pentru anumiți ani.*

Figura 21: <u>Protecția consumatorilor</u>: Durata medie a <u>procedurilor administrative</u> întreprinse de autoritățile de protecție a consumatorilor în 2014, 2016, 2018-2019 (*) *(în prima instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Rețeaua de cooperare pentru protecția consumatorilor)*

*(*) **DE**, **LU, AT**: scenariul nu se aplică deoarece autoritățile de protecție a consumatorilor nu sunt împuternicite să adopte decizii de constatare a încălcării normelor relevante privind consumatorii. Numărul cauzelor relevante pentru 2019 este scăzut (mai puțin de cinci) în **CY**. O estimare a duratei medii a fost furnizată de **DK**, **EL**, **FR**, **RO** și **FI** pentru anumiți ani.*

– Spălarea banilor –

Pe lângă contribuția la combaterea criminalității, eficacitatea luptei împotriva spălării banilor este un element esențial pentru asigurarea solidității, a integrității și a stabilității sectorului financiar, precum și a încrederii în sistemul financiar și a concurenței loiale în cadrul pieței unice ([45]). Infracțiunile de spălare a banilor pot să descurajeze investițiile străine, să denatureze fluxurile internaționale de capital și să aibă consecințe negative asupra performanței macroeconomice a unei țări, producând pierderi la nivelul bunăstării și epuizând resursele provenite din activități economice mai productive ([46]). Directiva privind combaterea spălării banilor solicită statelor membre să păstreze statisticile privind eficacitatea sistemelor lor de combatere a spălării banilor sau a finanțării terorismului ([47]). În cooperare cu statele membre, s-a utilizat un chestionar actualizat în vederea colectării datelor privind fazele judiciare ale regimurilor naționale de combatere a spălării banilor. Figura 22 prezintă durata medie a cauzelor soluționate în primă instanță al căror obiect îl constituie infracțiunile de spălare a banilor.

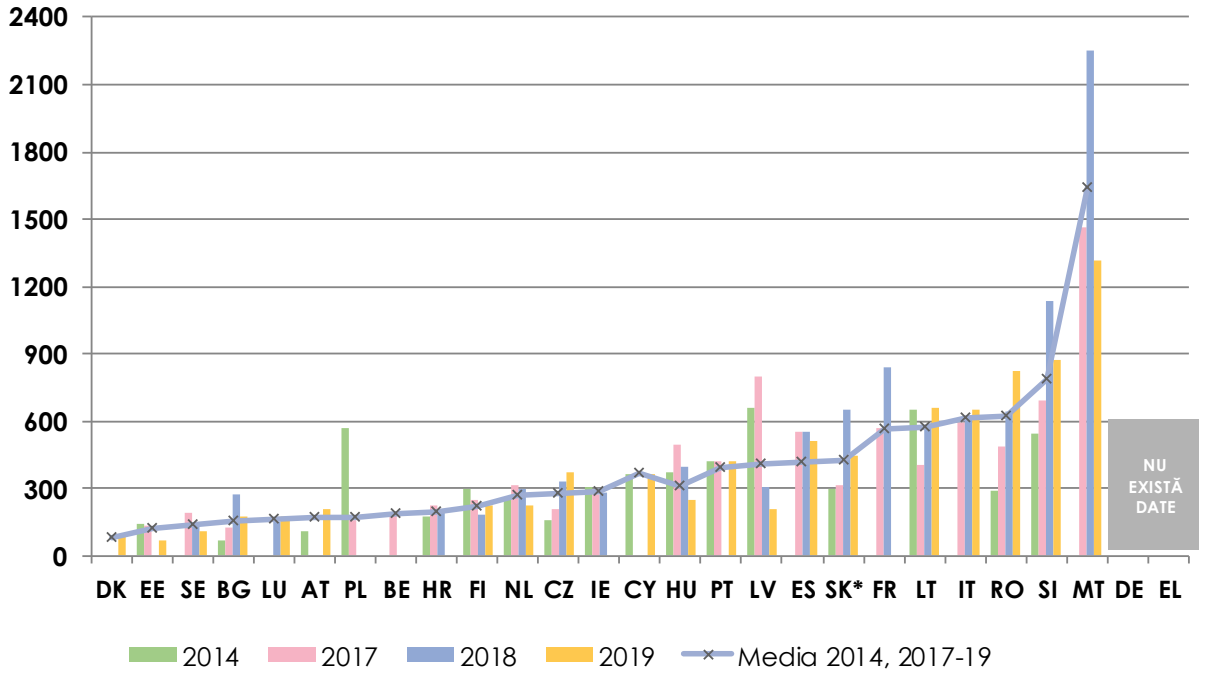
---

45 Considerentul 2 din Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului.

46 Fișa informativă a FMI, 8 martie 2018: https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism.

47 Articolul 44 alineatul (1) din Directiva (UE) 2015/849. A se vedea și articolul 44 revizuit din Directiva (UE) 2018/843, care a intrat în vigoare în iunie 2018 și trebuia pus în aplicare de către statele membre până cel târziu în ianuarie 2020.

Figura 22: <u>Spălarea banilor</u>: Durata medie a procedurilor judecătorești în 2014, 2017-2019(*) *(în prima instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Grupul de experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului)*

(*) Nu există date pentru anul 2019: ***BE, DE, IE, EL, FR, HR, CY*** *și* ***PL****.* ***BG****: Durata medie a procedurilor se calculează de la data deschiderii procedurii până la data pronunțării hotărârii judecătorești, exprimată în luni.* ***LU****: Mediană - în 201: 36 de zile, în 2018: 49 de zile; Durata medie în 2018: 57 de zile (7 cazuri).* ***ES, NL:*** *durata estimată.* ***CZ****: Durata în luni.* ***HU****: Numărul mediu de zile a fost calculat numai pe baza numărului de cauze soluționate cu o condamnare.* ***PT****: Numărul mediu de zile a fost calculat pe baza unui eșantion.* ***IT:*** *datele se referă la instanțele respondente, acoperind aproximativ 99 % în 2017; datele se referă atât la audierile preliminare, cât și la cele din timpul proceselor* ***CY:*** *Cauzele grave, aflate pe rolul curții cu jurați, sunt judecate în medie în decurs de un an. Infracțiunile mai puțin grave, aflate pe rolul tribunalelor, sunt judecate în decursul unei perioade mai lungi.* ***SK****: datele corespund duratei medii a întregii proceduri, inclusiv la curtea de apel.*

3.1.4. Rezumat privind eficiența sistemelor de justiție

Un sistem de justiție eficace gestionează volumul de cauze și stocul de cauze restante și pronunță hotărârile fără întârzieri nejustificate. Principalii indicatori utilizați de tabloul de bord privind justiția în UE pentru a monitoriza eficiența sistemelor de justiție sunt, așadar, **durata procedurilor** (durata estimată sau medie – exprimată în zile – necesară pentru soluționarea unei cauze), **rata de soluționare a cauzelor** (raportul dintre numărul de cauze soluționate și numărul de cauze noi) și numărul de **cauze pendinte** (care se află încă în curs de soluționare la sfârșitul anului).

Date generale privind eficiența

Tabloul de bord privind justiția în UE pentru 2021 conține date privind eficiența care acoperă

o perioadă de opt ani (2012-2019). Acest interval de timp permite identificarea anumitor tendințe și arată că reformele în domeniul justiției necesită adesea timp pentru a produce un impact.

Studiind datele disponibile din 2012 în legătură cu cauzele civile, comerciale și de contencios administrativ, eficiența s-a îmbunătățit sau a rămas stabilă în 10 state membre, în timp ce în alte nouă state membre aceasta a scăzut, deși adesea doar marginal.

Se pot observa evoluții pozitive în majoritatea statelor membre în cazul cărora s-au identificat provocări specifice în contextul semestrului european ([48]):

- Începând cu anul 2012 și pe baza datelor existente pentru aceste state membre, în majoritatea dintre acestea, **durata procedurilor judiciare în primă instanță** pentru categoria largă a „tuturor cauzelor” (figura 6) și pentru litigiile civile și comerciale (figura 7) a scăzut sau a rămas stabilă. În ceea ce privește cauzele de contencios administrativ (figura 9), începând cu anul 2012, durata procedurilor a scăzut sau a rămas stabilă în aproape toate aceste state membre. Per ansamblu, jumătate dintre statele membre au prezentat o creștere a duratei procedurilor în 2019.
- Tabloul de bord prezintă date privind **durata procedurilor în toate instanțele judecătorești** pentru litigiile civile și comerciale (figura 8) și pentru cauzele de contencios administrativ (figura 10). Datele arată că, într-o serie de state membre identificate drept confruntându-se cu provocări legate de durata procedurilor la instanțele de prim grad de jurisdicție, instanțele superioare funcționează mai eficient. Cu toate acestea, în alte state membre care se confruntă cu provocări, durata medie a procedurilor la instanțele superioare este chiar mai mare decât la instanțele de prim grad de jurisdicție.
- În categoria generală a „tuturor cauzelor” și în categoria cauzelor litigioase civile și comerciale (figurile 11 și 12), numărul total de state membre în care **rata de soluționare a cauzelor** este mai mare de 100 % a crescut începând cu anul 2012. În 2019, majoritatea statelor membre, inclusiv multe dintre cele care se confruntă cu provocări, au raportat o rată ridicată de soluționare a cauzelor (peste 97 %), ceea ce înseamnă că instanțele judecătorești sunt, în general, capabile să facă față cauzelor noi din aceste categorii. În cauzele de contencios administrativ (figura 13), se poate observa o variație mai mare a ratei de soluționare a cauzelor de la un an la altul și, deși aceasta rămâne în general mai scăzută decât cea aferentă altor categorii de cauze, unele state membre înregistrează în continuare progrese notabile. În special, mai mult de jumătate dintre statele membre care se confruntă cu provocări raportează o creștere a ratei de soluționare a cauzelor administrative începând cu 2012.
- Începând cu anul 2012, progresele continuă în aproape toate statele membre care se confruntă cu cele mai semnificative provocări în ceea ce privește **stocul de cauze restante**, indiferent de categoria cauzelor. S-au înregistrat adesea progrese substanțiale în ceea ce privește reducerea numărului de cauze pendinte atât pentru cauzele litigioase civile și comerciale (figura 15), cât și pentru cauzele de contencios administrativ (figura 16). În ciuda acestor îmbunătățiri, există în continuare diferențe semnificative între

[48] HR, IT, CY, HU, MT, PL, PT și SK, care au primit recomandări specifice pentru fiecare țară în cadrul semestrului european 2020, și BE, BG, IE, EL, ES, RO și SI, în cazul cărora provocările au fost reflectate în considerentele recomandărilor specifice fiecărei țări și în rapoartele de țară pentru 2020 în legătură cu acestea.

Variațiile rezultatelor pe perioada de opt ani supusă analizei pot fi explicate prin factori contextuali (variațiile de peste 10 % ale numărului de noi cauze nu sunt neobișnuite) sau prin deficiențe sistemice (lipsa de flexibilitate și de adaptare sau inconsecvențele procesului de reformă).

statele membre care au relativ puține cauze pendinte și cele cu un număr mare de cauze pendinte.

Eficiența în domenii specifice ale dreptului Uniunii

Datele privind durata medie a procedurilor în domenii specifice ale dreptului Uniunii (figurile 17-22) oferă o perspectivă asupra modului de funcționare a sistemelor de justiție în aceste tipuri de litigii de natură comercială.

Datele privind eficiența în domenii specifice ale dreptului sunt colectate pe baza unor scenarii strict definite, iar numărul cazurilor relevante poate să pară scăzut. Cu toate acestea, în comparație cu durata calculată a procedurilor prezentată în datele generale privind eficiența, aceste cifre reprezintă o durată medie efectivă a tuturor cauzelor relevante din domeniile specifice dintr-un an. Prin urmare, este important de remarcat faptul că mai multe state membre care, conform datelor generale privind eficiența, nu par a se confrunta cu provocări raportează o durată medie considerabil mai mare a cauzelor în domenii specifice ale dreptului Uniunii. În același timp, durata procedurilor în diferite domenii specifice poate, de asemenea, să varieze considerabil în același stat membru.

Cifrele corespunzătoare domeniilor specifice ale dreptului Uniunii evidențiază următoarele tendințe:

- În ceea ce privește **cauzele din domeniul concurenței** (figura 17), volumul total de cauze cu care se confruntă instanțele din statele membre a scăzut ușor, în timp ce durata controlului judiciar a scăzut sau a rămas stabilă în șapte state membre, crescând însă în alte nouă state membre. Ca și în 2018, doar două state membre au raportat o durată medie mai mare de 1 000 de zile în 2019, continuând tendințele pozitive în acest sens.
- În domeniul **comunicațiilor electronice** (figura 18), volumul de cauze cu care se confruntă instanțele a scăzut în comparație cu anii precedenți, contracarând tendința negativă în ceea ce privește creșterea duratei procedurilor observată în 2018. În 2019, majoritatea statelor membre au înregistrat o scădere a duratei medii a procedurilor sau cifrele au rămas constante în comparație cu 2018, doar câteva dintre acestea înregistrând o creștere.
- În ceea ce privește **cauzele având ca obiect încălcarea drepturilor aferente unei mărci UE** (figura 19), în 2019 evoluția s-a stabilizat comparativ cu anii precedenți. Majoritatea statelor membre au reușit să facă față mai bine volumului lor de cauze, înregistrând o scădere a duratei procedurilor sau menținând-o constantă, în timp ce altele au înregistrat o creștere clară a duratei medii a procedurilor.
- Eventualul efect combinat al lanțului de punere în aplicare, care constă în proceduri de control atât administrativ, cât și judiciar, este prezentat în **domeniul dreptului privind protecția consumatorilor** (figurile 20 și 21). În 2019, șase state membre au raportat că autoritățile lor de protecție a consumatorilor au necesitat, în medie, mai puțin de trei luni pentru a lua o decizie într-o cauză reglementată de dreptul UE în domeniul protecției consumatorilor, în timp ce acestea au necesitat mai mult de șase luni în șase state membre. În cazul în care deciziile autorităților de protecție a consumatorilor au fost contestate în instanță, în 2019 tendințele privind durata procedurilor de control judiciar al unei decizii administrative au fost divergente, fiind înregistrate creșteri în șase state membre și scăderi în alte șase state membre comparativ cu 2018. În două state membre, durata medie a procedurilor de control judiciar este în continuare mai mare de 1 000 de zile.
- Combaterea eficientă a **spălării banilor** este esențială pentru protejarea sistemului financiar, pentru concurența loială, precum și pentru prevenirea consecințelor economice

negative. Provocările privind durata procedurilor judiciare al căror obiect îl constituie infracțiunile de spălare a banilor pot influența combaterea eficientă a spălării banilor. Figura 22 prezintă date actualizate privind durata procedurilor judiciare referitoare la infracțiunile de spălare de bani. Aceasta arată că, în timp ce în mai mult de jumătate dintre statele membre procedurile în primă instanță durează în medie până la un an, aceste proceduri durează în medie aproximativ doi ani în mai multe state membre ([49]).

3.2. Calitatea sistemelor de justiție

Nu există o modalitate unică de măsurare a calității sistemelor de justiție. Tabloul de bord privind justiția în UE pentru anul 2021 continuă să examineze factorii care sunt acceptați în general ca fiind relevanți pentru îmbunătățirea calității justiției. Aceștia sunt grupați în patru categorii:

1) accesibilitatea justiției pentru cetățeni și pentru întreprinderi;

2) resurse materiale și umane adecvate;

3) introducerea unor instrumente de evaluare, precum și

4) digitalizarea.

3.2.1. Accesibilitate

Accesibilitatea este necesară de-a lungul întregului lanț al justiției pentru a le permite cetățenilor să obțină informații relevante – cu privire la sistemul de justiție, la modalitatea de a intenta o acțiune și la aspectele financiare aferente acesteia, precum și cu privire la stadiul procedurilor până la finalizarea acestora – și să acceseze hotărârea online.

– Acordarea de asistență judiciară, taxe judiciare și onorarii avocațiale –

Cheltuielile de judecată reprezintă un factor-cheie al accesului la justiție. Un nivel ridicat al cheltuielilor de judecată, respectiv al taxelor judiciare ([50]) și al onorariilor avocațiale ([51]), poate constitui un obstacol în calea accesului la justiție. Cheltuielile de judecată în materie civilă și comercială nu sunt armonizate la nivelul UE. Acestea sunt reglementate de legislațiile naționale și, prin urmare, pot diferi de la un stat membru la altul.

Accesul la asistență judiciară este un drept fundamental consacrat prin Carta drepturilor fundamentale a UE ([52]). Aceasta permite accesul la justiție pentru cei care nu ar fi în măsură să suporte sau să avanseze cheltuielile de judecată. Majoritatea statelor membre acordă asistență judiciară pe baza veniturilor solicitantului ([53]).

---

49 Directiva (UE) 2018/1673 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2018 privind combaterea prin măsuri de drept penal a spălării banilor va elimina obstacolele juridice susceptibile de a întârzia urmărirea penală, de exemplu, faptul că urmărirea penală a unei infracțiuni de spălare de bani poate începe numai după ce s-a încheiat procedura aferentă infracțiunii premise subiacente. Statele membre trebuie să transpună directiva până la data de 8 decembrie 2020.

50 Taxele judiciare reprezintă o sumă care trebuie plătită pentru a iniția o acțiune civilă în fața unei instanțe sau a unui tribunal.

51 Onorariile avocațiale reprezintă contravaloarea serviciilor furnizate de avocați clienților acestora.

52 Articolul 47 alineatul (3) din Carta drepturilor fundamentale a UE.

53 Statele membre utilizează metode diferite pentru stabilirea pragului de eligibilitate, de exemplu, perioade de referință diferite (venit lunar/anual). Aproximativ jumătate dintre statele membre prevăd și un prag legat de capitalul privat al solicitantului. Acesta nu este luat în considerare pentru această figură. În BE,

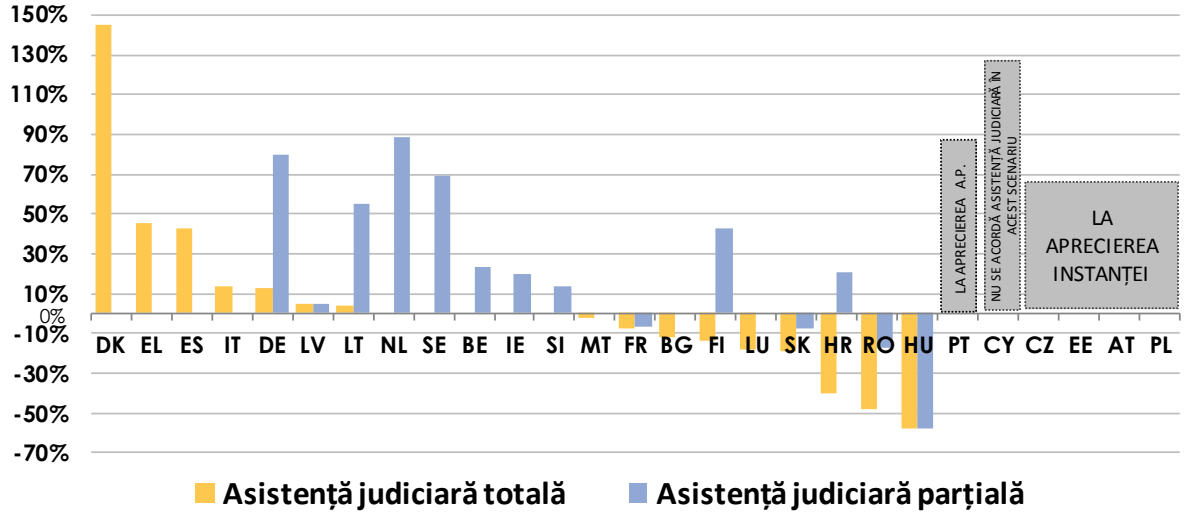
Figura 23 prezintă disponibilitatea asistenței judiciare complete sau parțiale într-o cauză specifică privind dreptul consumatorilor, cu o valoare de 6 000 EUR. În figură sunt comparate pragurile de venit pentru acordarea asistenței judiciare, exprimate ca procent din pragul de sărăcie stabilit de Eurostat pentru fiecare stat membru ([54]). De exemplu, dacă pragul pentru asistență judiciară se situează la nivelul de 20 %, aceasta înseamnă că un solicitant cu un venit care depășește cu 20 % pragul de sărăcie stabilit de Eurostat pentru statul său membru poate beneficia de asistență judiciară. Cu toate acestea, dacă pragul pentru asistență judiciară se situează sub 0, aceasta înseamnă că o persoană cu un venit sub pragul de sărăcie ar putea să nu beneficieze de asistență judiciară.

Anumite state membre dispun de un sistem de asistență judiciară care oferă o acoperire de 100 % a costurilor aferente litigiilor (asistență judiciară totală), completat printr-un sistem care acoperă doar costurile parțiale (asistență judiciară parțială), în cadrul celui din urmă aplicându-se criterii de eligibilitate diferite de primul. Alte state membre aplică fie doar un sistem de asistență judiciară totală, fie doar unul de asistență judiciară parțială.

BG, IE, ES, FR, HR, HU, LT, LU, NL și PT, anumite grupuri de persoane (de exemplu, persoanele care beneficiază de anumite indemnizații) dispun în mod automat de dreptul de a primi asistență judiciară în litigiile civile/comerciale. Criterii suplimentare pe care statele membre le pot aplica, precum fondul cauzei, nu sunt reflectate în această figură. Deși acest aspect nu este direct legat de această figură, în mai multe state membre (AT, CZ, DE, DK, IT, NL, PL, SI), asistența judiciară nu se rezumă la persoanele fizice.

[54] Pentru a colecta date comparabile, pragul de sărăcie stabilit de Eurostat pentru fiecare stat membru a fost transformat în venit lunar. Pragul riscului de sărăcie este stabilit la 60 % din venitul disponibil național mediu echivalat al gospodăriei. Sondajul european privind veniturile și condițiile de viață, tabelul ilc_li01 întocmit de Eurostat, disponibil la adresa https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_li01/default/table?lang=en.

Figura 23: Pragul de venit pentru obținerea asistenței judiciare într-o cauză specifică privind dreptul consumatorilor, 2020(*) *(diferențe în % la nivelul pragului de sărăcie stabilit de Eurostat) [sursa: Comisia Europeană împreună cu CCBE([55])]*

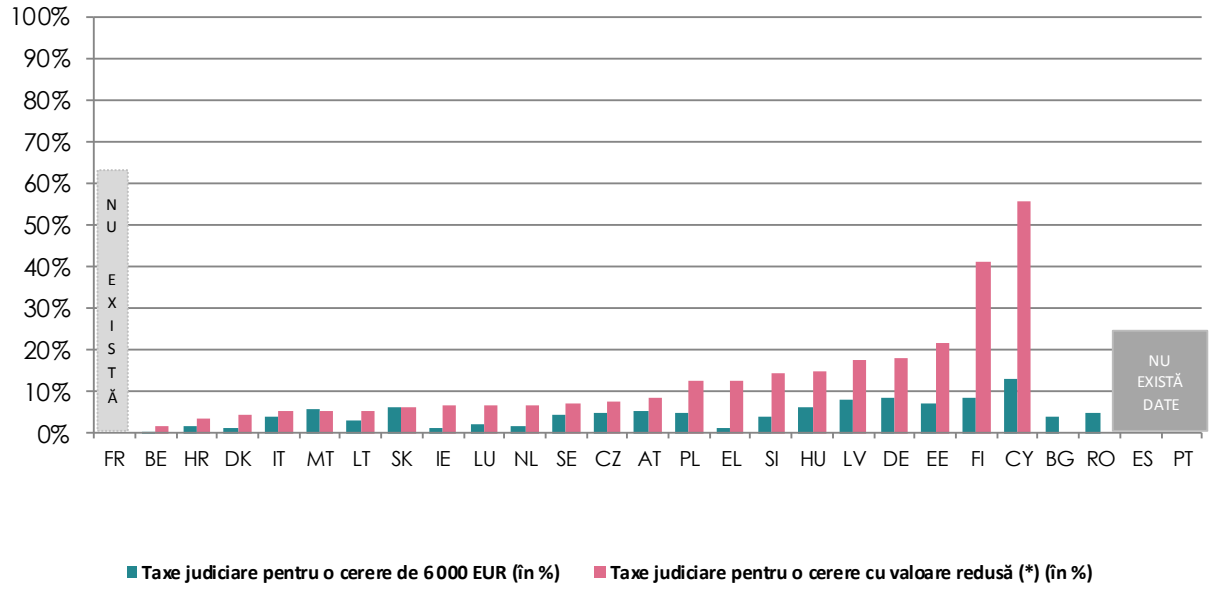

*(*) **EE:** decizia de a se acorda asistență judiciară nu se bazează pe nivelul resurselor financiare ale solicitantului. **IE:** asistența judiciară parțială trebuie să țină seama și de activele disponibile ale solicitantului. **LV:** pragurile variază de la o localitate la alta, limita superioară este reprezentată în grafic. **PT**: Asistența judiciară este o decizie adoptată de administrația publică, Ministerul Securității Sociale evaluând condițiile financiare ale solicitantului în temeiul legii.*

Majoritatea statelor membre impun părților să achite o taxă judiciară în momentul introducerii unei acțiuni în instanță. Persoanele care beneficiază de asistență judiciară sunt deseori scutite de plata taxelor judiciare. Doar în Bulgaria, Estonia, Irlanda, Polonia, Slovenia și Țările de Jos, persoanele care beneficiază de asistență judiciară nu sunt scutite în mod automat de la plata taxelor judiciare. În Cehia, instanța decide, de la caz la caz, cu privire la scutirea unei persoane care beneficiază de asistență judiciară de la plata taxelor judiciare. În Luxemburg, justițiabilii care beneficiază de asistență judiciară nu trebuie să plătească onorarii executorilor judecătorești. Figura 24 compară, pentru cele două scenarii, valorile taxelor judiciare prezentate ca o cotă din valoarea cererii. În cazul în care, de exemplu, în figura de mai jos taxele judiciare sunt stabilite la 10 % dintr-o cerere de 6 000 EUR, consumatorul va trebui să plătească o taxă judiciară de 600 EUR pentru a introduce o acțiune în instanță. Cererea cu valoare redusă se bazează pe pragul riscului de sărăcie stabilit de Eurostat pentru fiecare stat membru.

[55] Date aferente anului 2020, colectate prin intermediul răspunsurilor membrilor CCBE la un chestionar bazat pe următorul scenariu specific: un litigiu inițiat de un consumator împotriva unei întreprinderi (au fost indicate două valori diferite ale cererii: 6 000 EUR și pragul riscului de sărăcie stabilit de Eurostat pentru fiecare stat membru). Întrucât condițiile care trebuie îndeplinite pentru a beneficia de asistență judiciară depind de situația solicitantului, s-a utilizat următorul scenariu: un solicitant celibatar în vârstă de 35 de ani, angajat în muncă, fără nicio persoană în întreținere și fără asigurare pentru protecție juridică, având un venit regulat, și locuind într-un apartament închiriat.

Figura 24: Taxe judiciare pentru introducerea unei acțiuni în instanță într-o cauză specifică privind dreptul consumatorilor, 2020(*) *(nivelul taxei judiciare stabilit ca o cotă din valoarea cererii) [sursa: Comisia Europeană împreună cu CCBE([56])]*

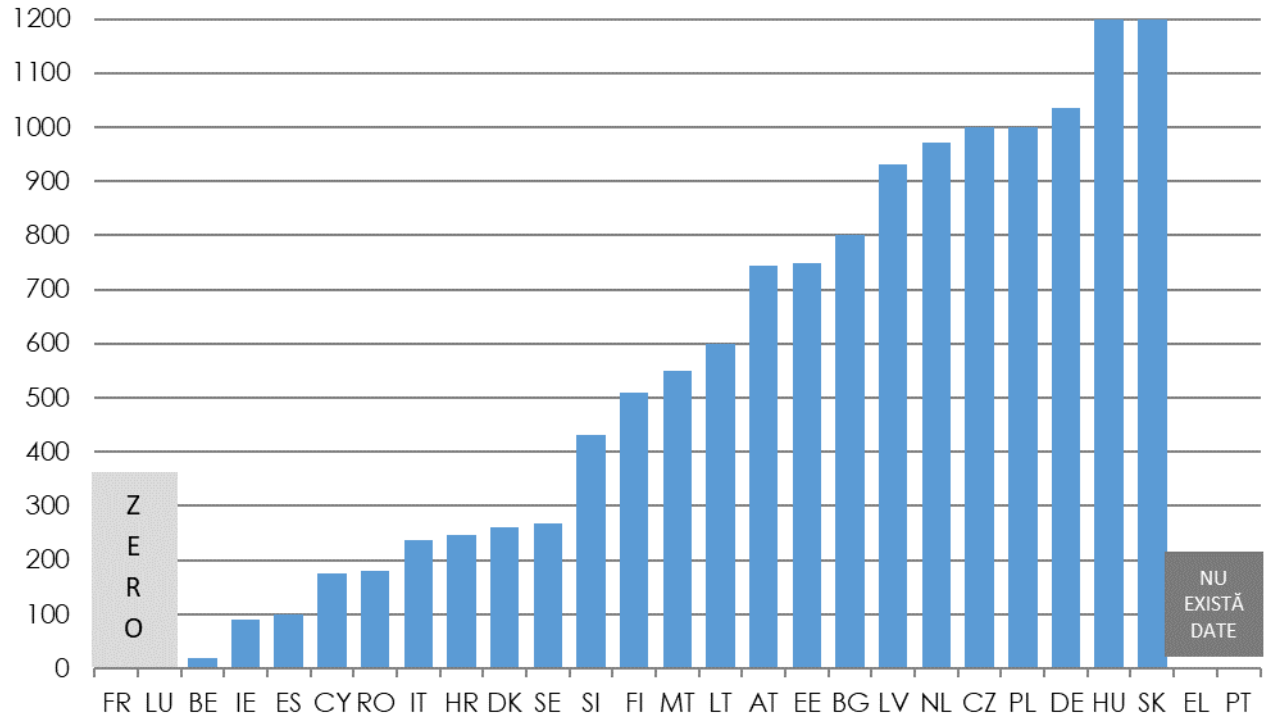

*(*) „O cerere cu valoare redusă" reprezintă o cerere care corespunde pragului de sărăcie stabilit de Eurostat pentru o persoană singură pentru fiecare stat membru, convertit în salariu lunar (de exemplu, în 2019, această valoare s-a situat între 193 EUR în **RO** și 1 824 EUR în **LU**). **ES**, **PT**: nu au fost furnizate date. **BG**, **RO:** nu s-au furnizat informații privind taxele judiciare pentru o cerere cu valoare redusă. **LU:** justițiabilii trebuie să plătească taxe executorilor judecătorești pentru a iniția o acțiune în calitate de reclamant, cu excepția cazului în care beneficiază de asistență judiciară. **NL:** Taxele judiciare pentru venituri <2 325 EUR/lună. **AT**: Cuantumul maxim al taxei judiciare depinde de instanța de judecată. **SE**: Taxele judiciare diferă în materie civilă în funcție de tipul de cauză. În ceea ce privește litigiile în cazul cărora valoarea cererii este <2 253 EUR, taxa judiciară este de 86 EUR. În cazurile în care valoarea cererii este >2 253 EUR, taxa judiciară este de 267 EUR. În cazul altor tipuri de cereri, taxele judiciare sunt diferite.*

[56] Datele se referă la pragurile de venit valabile în 2020 și au fost colectate prin intermediul răspunsurilor membrilor CCBE la un chestionar bazat pe următorul scenariu specific: un litigiu în materie de consum între o persoană fizică și o întreprindere (au fost indicate două valori diferite ale cererii: 6 000 EUR și pragul riscului de sărăcie stabilit de Eurostat pentru fiecare stat membru).

Executarea eficientă a contractelor este esențială pentru economie. Probabilitatea de recuperare a cheltuielilor de judecată efective consolidează poziția creditorului care urmărește executarea unui contract. În general, creditorul, în calitate de reclamant, este obligat să plătească o taxă judiciară pentru a intenta o acțiune în instanță. De regulă, instanțele obligă pârâtul, în calitate de parte căzută în pretenții, să ramburseze integral cheltuielile de judecată avansate de reclamant, în calitate de parte care a avut câștig de cauză. Figura 25 prezintă nivelul taxei judiciare necesare pentru inițierea procedurilor judiciare într-o cauză comercială specifică având ca obiect un litigiu transfrontalier privind executarea contractului între două întreprinderi, valoarea cererii fiind de 20 000 EUR.

Figura 25: Taxa judiciară necesară pentru inițierea unei proceduri judiciare într-o cauză comercială specifică, 2020 (*) *(în EUR) [sursa: Comisia Europeană împreună cu CCBE([57])]*

*(*) Recuperarea taxelor judiciare se dispune de la caz la caz în **ES și EL**. Partea care are câștig de cauză nu își recuperează integral taxele judiciare în **HU**.*

În mod normal, creditorul trebuie să avanseze onorariile propriului avocat nu numai pentru faza litigioasă, ci și în faza pre-litigioasă. În ceea ce privește rambursarea cheltuielilor de judecată, majoritatea statelor membre aplică regula conform căreia partea căzută în pretenții suportă nu numai propriile cheltuieli de judecată, ci și pe cele ale părții care a avut câștig de cauză. O astfel de regulă care prevede transferul obligației de plată a cheltuielilor de judecată descurajează introducerea unor acțiuni cu probabilitate scăzută de succes, încurajând în același timp introducerea de acțiuni cu o probabilitate ridicată de succes. Figura 26 prezintă valoarea pe care instanța ar acorda-o reclamantului care a avut câștig de cauză într-un scenariu cu privire la o cauză comercială specifică (a se vedea nota de subsol 58).

[57] Datele au fost colectate prin intermediul răspunsurilor membrilor CCBE la un chestionar bazat pe scenariul descris mai sus. Membrilor CCBE li s-a solicitat să furnizeze informații cu privire la taxa judiciară de plată necesară pentru introducerea acțiunii în cauza din acest scenariu.

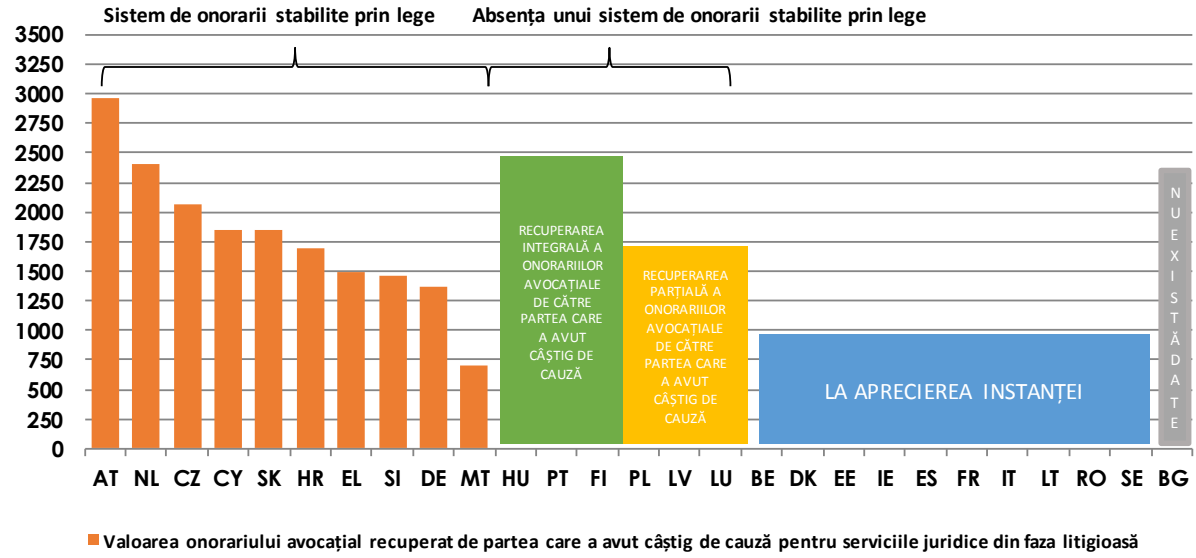
Se pot distinge trei sisteme principale de onorarii:

(1) în statele membre în care există un sistem de onorarii stabilite prin lege, rambursarea onorariilor avocațiale depinde de nivelul onorariului stabilit prin lege pentru activitatea desfășurată de avocat, care variază semnificativ de la un stat membru la altul;

(2) în statele membre în care nu există un sistem de onorarii stabilite prin lege, onorariul avocațial se rambursează fie integral (Ungaria, Portugalia, Finlanda), fie parțial (Polonia, Letonia, Luxemburg) și

(3) într-o serie de state membre, instanța decide cu privire la rambursarea onorariilor de la caz la caz.

Figura 26: Posibilitatea de recuperare a onorariilor avocațiale într-o cauză comercială, 2020 (*) (în EUR) *[sursa: Comisia Europeană împreună cu CCBE([58])]*

(*) În această figură, onorariile avocațiale nu includ costurile administrative și TVA-ul, dacă se aplică. Onorariul avocațial ipotetic aferent fazei pre-litigioase prevăzut în acest scenariu se ridică la 1 650 EUR. Recuperarea integrală în cadrul unor sisteme în care nu există onorarii stabilite prin lege înseamnă că această sumă (1 650 EUR) poate fi recuperată. Statele membre care prevăd posibilitatea de recuperare parțială (LU, LV și PL) sunt prezentate în ordinea valorii onorariului avocațial recuperabil (în ordine descendentă, sumele

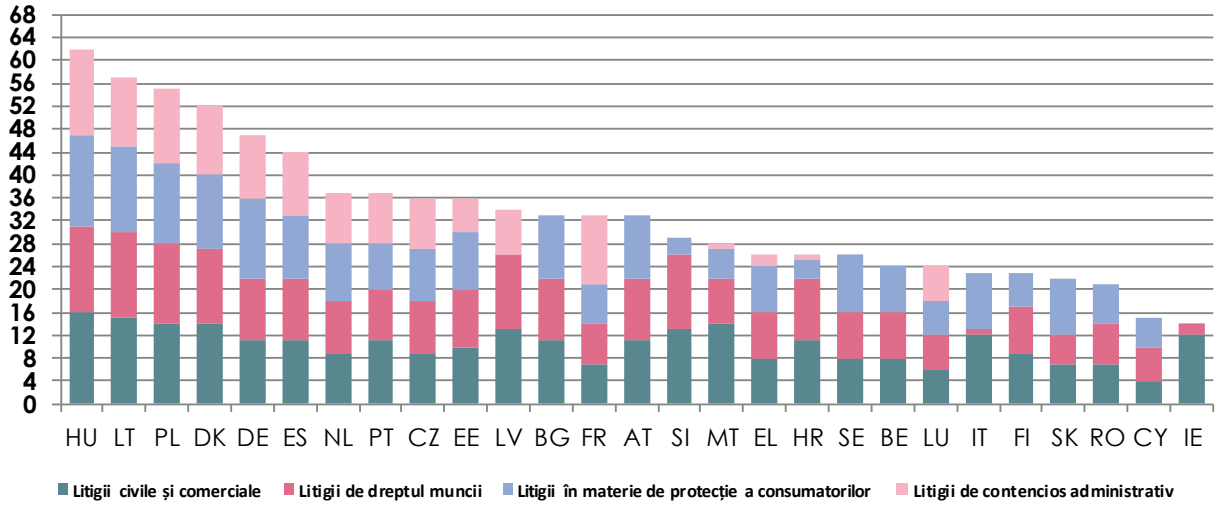
[58] Datele au fost colectate prin intermediul răspunsurilor membrilor CCBE la un chestionar bazat pe aceeași cauză ipotetică precum cea din figura 25 (a se vedea nota de subsol 62). S-a utilizat următorul scenariu drept bază de calcul pentru onorariile avocațiale: întreprinderea dorește să execute contractul, astfel că recurge la serviciile unui avocat specializat experimentat, care desfășoară următoarele activități: în faza pre-litigioasă: redactarea unui document pentru care s-au alocat trei ore de lucru, în schimbul unui onorariu orar în valoare de 200 EUR (în total 600 EUR). în faza litigioasă: redactarea a trei documente și reprezentarea la două termene de judecată pentru care s-au alocat 11 ore de lucru, în schimbul unui onorariu orar net de 200 EUR (în total 2 200 EUR). Membrilor CCBE li s-a solicitat să furnizeze informații cu privire la a) onorariul stabilit prin lege pentru activitățile desfășurate în faza (pre-) litigioasă, dacă este cazul și b) valoarea onorariilor avocațiale în legătură cu care instanța ar dispune în mod rezonabil rambursarea de către partea căzută în pretenții. (Trebuie remarcat faptul că onorariul avocațial orar ipotetic a fost modificat în comparație cu tabloul de bord privind justiția în UE pentru anul 2020 și, prin urmare, răspunsurile nu sunt comparabile).

variază între 1 275 EUR și 500 EUR). Figura nu include informații privind posibilitatea de recuperare a onorariilor avocațiale în faza pre-litigioasă, care nu este prevăzută în toate statele membre. ***AT****: scenariul nu este pe deplin aplicabil sistemului de rambursare a onorariilor din AT.* ***MT****: în MT nu există conceptul de onorariu avocațial orar, iar rambursarea onorariilor se stabilește în funcție de valoarea cererii.* ***IT****: în IT există un onorariu stabilit prin lege (3 235 EUR în acest scenariu), însă instanța poate decide cu privire la rambursarea onorariului în anumite limite prestabilite.* ***LT****: instanța decide dacă ține seama de recomandarea Ministerului Justiției; valoarea maximă în acest scenariu ar fi de 3 350 EUR.*

– Accesul la metode de soluționare alternativă a litigiilor –

Figura 27 prezintă eforturile statelor membre de promovare a utilizării voluntare a metodelor alternative de soluționare a litigiilor prin stimulente specifice, care pot varia în funcție de domeniul de drept ([59]).

Figura 27: Promovarea metodelor de soluționare alternativă a litigiilor și stimulente pentru utilizarea acestora, 2020 (*) *[sursa: Comisia Europeană ([60])]*

(*) Maximum posibil: 68 de puncte. Indicatori agregați bazați pe indicatorii următori: 1) există un site web care oferă informații cu privire la SAL; 2) au loc campanii de publicitate în mass-media; 3) se difuzează broșuri destinate publicului larg; 4) instanța organizează la cerere sesiuni de informare specifice privind SAL; 5) există un coordonator pentru SAL/mediere în cadrul instanțelor; 6) se publică evaluări privind utilizarea SAL; 7) se publică statistici privind utilizarea SAL; 8) asistența judiciară acoperă (parțial sau în întregime) cheltuielile ocazionate de SAL; 9) rambursarea totală sau parțială a taxelor judiciare (inclusiv taxele de timbru dacă SAL dă rezultate); 10) pentru procedura SAL nu este necesar un avocat; 11) judecătorul poate acționa ca mediator; 12) acordul încheiat de părți devine executoriu pe cale judecătorească; 13) posibilitatea de a iniția proceduri/de a depune o cerere și de a prezenta documente justificative online; 14) părțile pot fi informate cu privire la inițierea și diversele etape ale procedurii pe cale electronică; 15) posibilitatea de plată online a taxelor aplicabile; 16) utilizarea tehnologiilor (aplicații de inteligență artificială, roboți de chat) pentru a facilita depunerea și soluționarea litigiilor și 17) alte mijloace. Pentru fiecare dintre acești 17 indicatori a fost acordat un punct pentru fiecare domeniu de drept. ***IE:*** *cauzele de contencios administrativ sunt incluse în categoria cauzelor civile și comerciale.* ***EL:*** *SAL există în domeniul procedurilor de achiziții publice în fața instanțelor administrative de recurs.* ***ES:*** *procedurile SAL sunt obligatorii în cauzele de dreptul muncii.* ***PT:*** *în cazul*

[59] Metodele de promovare și stimulare a utilizării soluționării alternative a litigiilor (SAL) nu cuprind cerințe obligatorii privind recurgerea la SAL înainte de a introduce o acțiune în instanță, deoarece astfel de cerințe ridică semne de întrebare cu privire la compatibilitatea acestora cu dreptul la o cale de atac eficace în fața unei instanțe judecătorești, care este consacrat în Carta drepturilor fundamentale a UE.

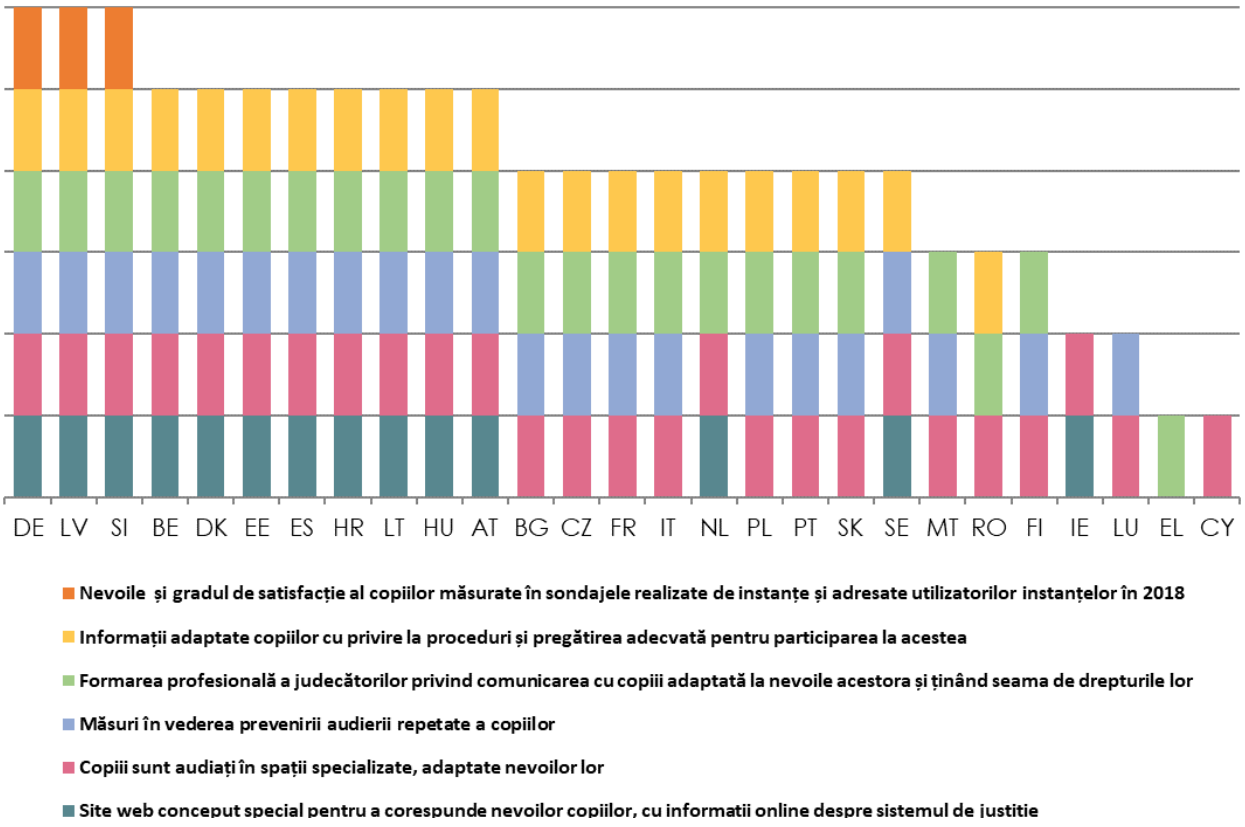
[60] Date pentru anul 2020, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

litigiilor civile/comerciale, taxele judiciare sunt rambursate doar în cazul judecătorilor de pace. ***SK:*** *ordinea juridică slovacă nu sprijină utilizarea SAL în scopuri administrative.* ***FI:*** *Litigiile în materie de consum și de muncă sunt considerate, de asemenea, cauze civile.* ***SE:*** *judecătorii dispun de putere discreționară în ceea ce privește procedurile SAL. Astfel, căutarea unei soluționări amiabile constituie o sarcină obligatorie pentru judecător, cu excepția cazului în care acest lucru este inadecvat, având în vedere natura cauzei.*

– Justiție în interesul copilului –

Figura 28 prezintă diversele măsuri luate de statele membre pentru ca sistemul de justiție să fie mai accesibil pentru copii și adecvat nevoilor lor, de exemplu, prin furnizarea de informații adaptate copiilor cu privire la proceduri sau întreprinderea de acțiuni pentru a împiedica participarea copiilor la mai multe audieri.

Figura 28: Justiție în interesul copilului, 2020 (*) *[sursa: Comisia Europeană ([61])]*

3.2.2. Resursele

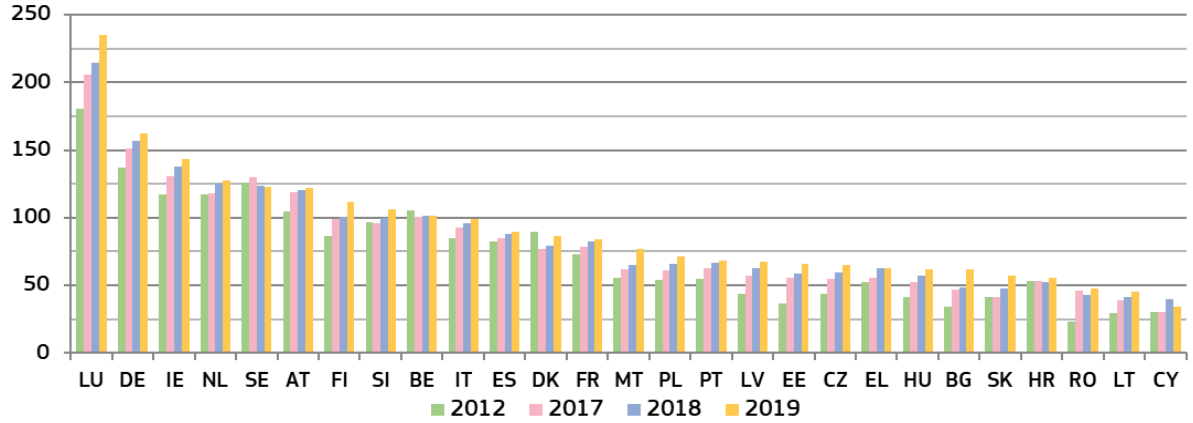
Pentru buna funcționare a sistemului de justiție sunt necesare resurse suficiente, inclusiv investițiile necesare în infrastructura fizică și tehnică, precum și personal calificat, instruit și remunerat în mod corespunzător din toate categoriile. Fără echipamente și instrumente adecvate sau personal care să dețină calificările și competențele necesare și să beneficieze de acces la formare continuă, este în joc calitatea procedurilor și a hotărârilor.

– Resurse financiare –

[61] Date pentru anul 2020, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale și Rețeaua Europeană de Formare Judiciară.

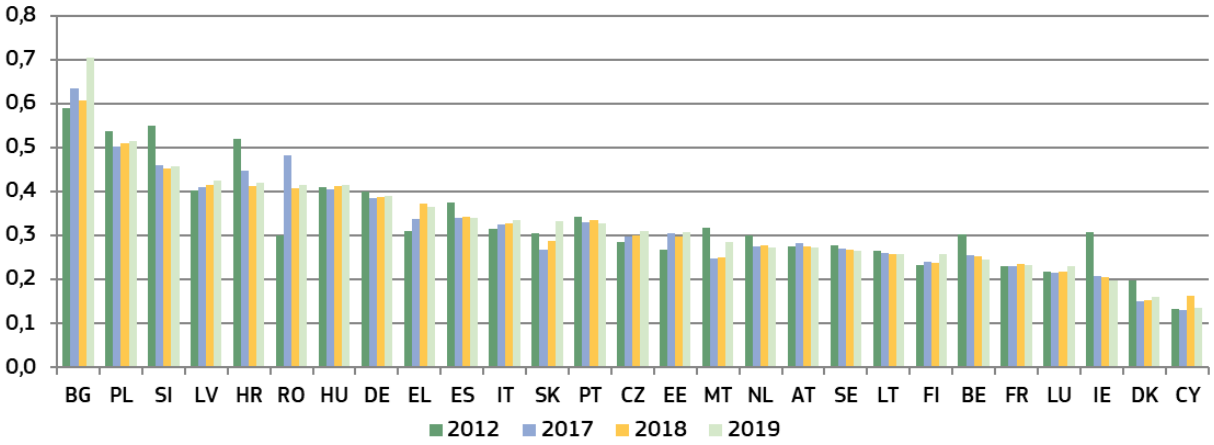
Figurile de mai jos ilustrează cheltuielile publice efective consacrate funcționării sistemului de justiție (cu excepția penitenciarelor), atât pe cap de locuitor (figura 29), cât și ca pondere din produsul intern brut (PIB) (figura 30), și, în sfârșit, principalele categorii de cheltuieli pentru instanțele judecătorești (figura 31) ([62]).

Figura 29: Totalul cheltuielilor administrațiilor publice pentru instanțele judecătorești în EUR pe locuitor, 2012, 2017-2019 (*) *(sursa: Eurostat)*

*(*) Statele membre sunt ordonate după cheltuielile din 2019 (de la cea mai mare la cea mai mică valoare). Următoarele date sunt provizorii: **ES** (2019), **FR** (2018, 2019), **PT** (2019) și **SK** (toți anii). Date extrase la 8 aprilie 2021.*

Figura 30: Totalul cheltuielilor administrațiilor publice pentru instanțele judecătorești, ca procent din produsul intern brut, 2012, 2017-2019 (*) *(sursa: Eurostat)*

*(*) Statele membre sunt ordonate după cheltuielile din 2019 (de la cea mai mare la cea mai mică valoare). Următoarele date sunt provizorii: **ES** (2019), **FR** (2018, 2019), **PT** (2019) și **SK** (toți anii). Date extrase la 8 aprilie 2021.*

---

[62] Cheltuielile totale (efective) ale administrațiilor publice consacrate administrării, funcționării sau sprijinirii instanțelor judecătorești de contencios administrativ, civile și penale și sistemului judiciar, inclusiv aplicarea de amenzi și executarea tranzacțiilor judiciare impuse de instanțe și funcționarea sistemelor de probațiune și de liberare condiționată, precum și asistenței judiciare și reprezentării și consultanței juridice în numele administrației publice sau în numele altora, furnizată de administrație în numerar sau sub formă de servicii, cu excepția administrațiilor penitenciarelor [Date privind conturile naționale, Clasificarea funcțiilor administrațiilor publice (COFOG), grupa 03.3], tabelul Eurostat *gov_10a_exp*, disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/eurostat/data/database.

Figura 31 prezintă principalele categorii economice care definesc cheltuielile publice consacrate instanțelor judecătorești:

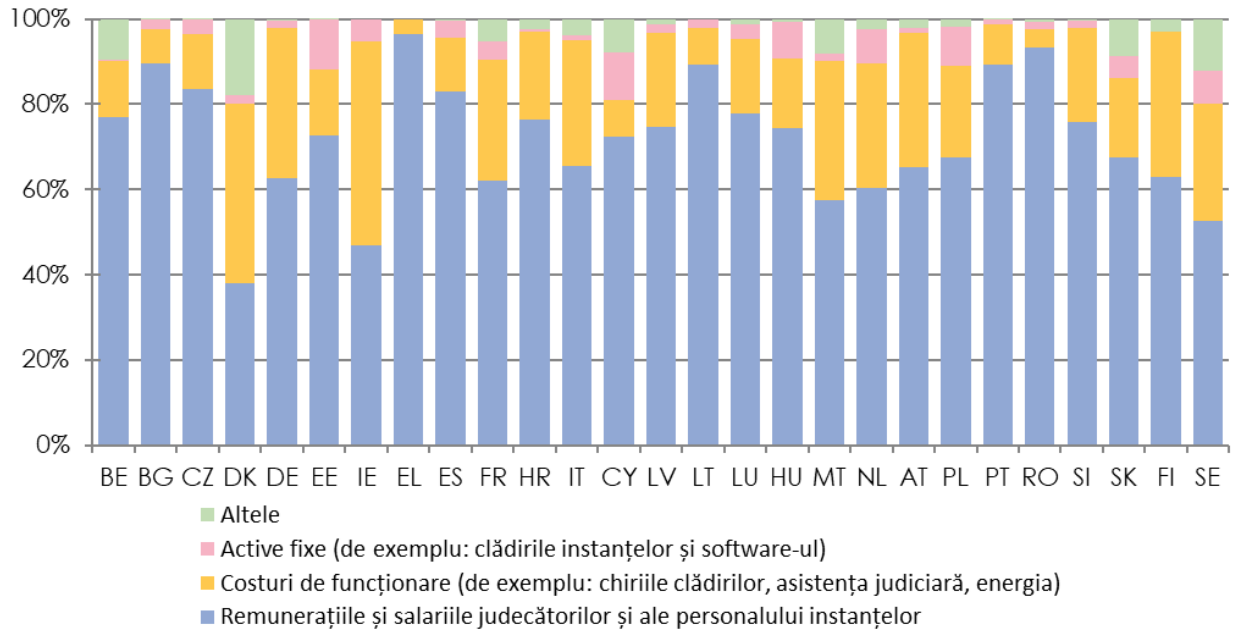
1) remunerațiile și salariile judecătorilor și ale personalului instanțelor, inclusiv contribuțiile sociale [„remunerarea angajaților” ([63])],

2) costurile de funcționare aferente bunurilor și serviciilor consumate de instanțe, cum ar fi chiriile clădirilor, consumabilele de birou, energia și asistența judiciară [„consum intermediar” ([64])],

3) investiții în active fixe, cum ar fi clădirile instanțelor și software-ul [„formarea brută de capital fix” ([65])] și

4) alte cheltuieli.

Figura 31: Totalul cheltuielilor administrațiilor publice pentru instanțele judecătorești pe categorii (*) *(în 2019, ca procent din totalul cheltuielilor) (sursa: Eurostat)*

(*) Următoarele valori sunt provizorii: ***ES*** *(2019),* ***FR*** *(2018, 2019),* ***PT*** *(2019) și* ***SK*** *(toți anii). Date extrase la 8 aprilie 2021.*

---

63 Remunerarea angajaților este reprezentată de salariile în numerar sau în natură (D.11) și de contribuțiile sociale efective și imputate ale angajatorului (D.121 și D.122). A se vedea: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Compensation_of_employees.

64 Consumul intermediar este un concept aferent conturilor naționale, care măsoară valoarea bunurilor și serviciilor consumate ca intrări de un proces de producție. Nu include activele fixe, al căror consum este înregistrat drept consum de capital fix. Bunurile și serviciile respective sunt fie transformate, fie în totalitate consumate în timpul procesului de producție.

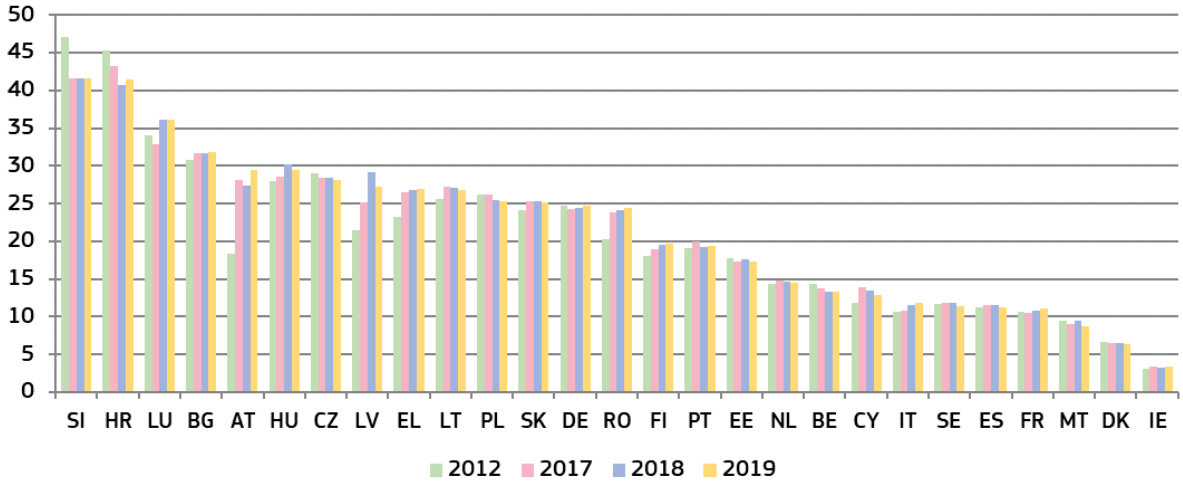
A se vedea https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Intermediate_consumption.

65 Formarea brută de capital fix, abreviată ca FBCF, constă în investiții ale producătorilor rezidenți – cu deducerea cedărilor – în active fixe pe parcursul unei perioade date. Aceasta include, de asemenea, anumite adăugiri la valoarea activelor neproduse realizate de producători sau de unități instituționale. Activele fixe sunt active corporale sau necorporale produse ca rezultate ale proceselor de producție, care sunt utilizate în mod repetat sau continuu pentru mai mult de un an. A se vedea: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Gross_fixed_capital_formation_(GFCF).

– Resurse umane –

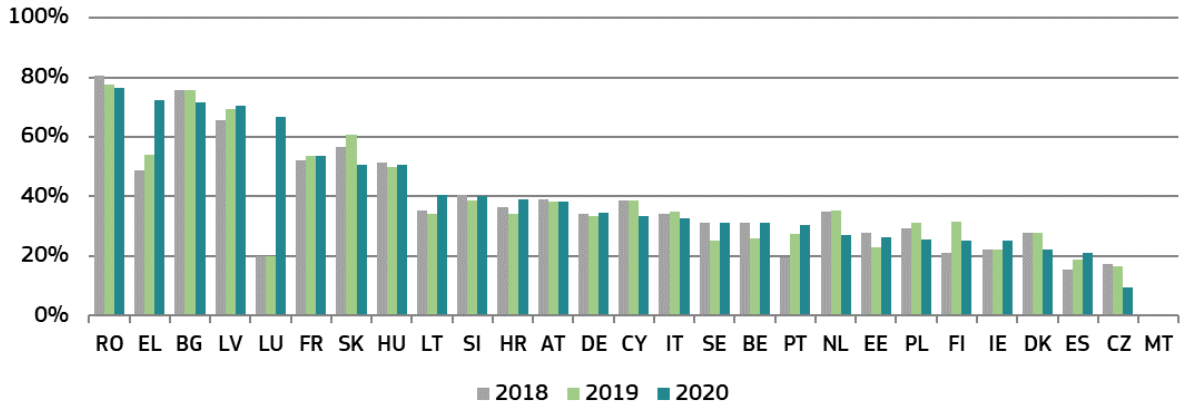
Pentru asigurarea calității unui sistem de justiție este esențial să existe resurse umane adecvate. Diversitatea în rândul judecătorilor, inclusiv echilibrul de gen, aduce cunoștințe, competențe și experiență complementare și reflectă realitatea societății.

Figura 32: Numărul de judecători, 2012-2019 (*) *(la 100 000 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)*

(*) Această categorie cuprinde judecătorii care lucrează cu normă întreagă, conform metodologiei CEPEJ. Nu include așa-numiții „Rechtspfleger"/funcționarii judiciari cu atribuții lărgite, care există în unele state membre. ***AT:*** *datele privind justiția administrativă sunt introduse începând cu 2016.* ***EL:*** *din 2016, datele privind numărul judecătorilor de profesie includ toate gradele aferente justiției penale și instanțelor specializate pe cauze care implică actori politici, precum și judecătorii administrativi.* ***IT:*** *comisiile regionale de audit, comisiile fiscale locale și tribunalele militare nu sunt luate în considerare. Justiția administrativă este luată în considerare din 2018.*

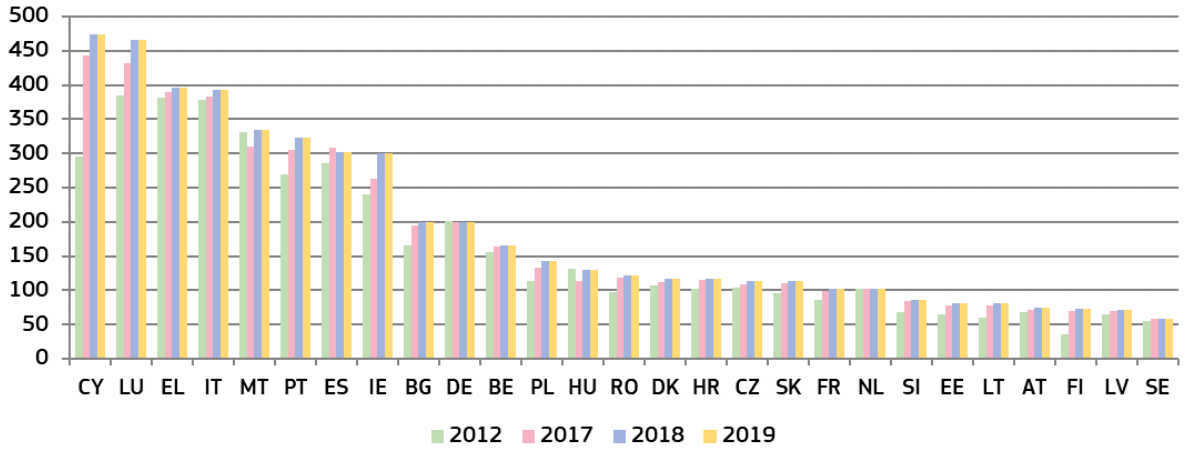
Figura 33: Proporția judecătorilor de sex feminin care își desfășoară activitatea în instanțele supreme 2018-2020 (*) *[sursa: Comisia Europeană ([66])]*

(*) Datele sunt ordonate în funcție de cifrele din 2020, de la valoarea cea mai mare la cea mai mică.

[66] Baza de date a Institutului European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, disponibilă la adresa: https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/wmidm_jud_natcrt__wmid_natcrt_supcrt/datatable.

Figura 34: Numărul de avocați, 2012-2019 (*) *(la 100 000 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)*

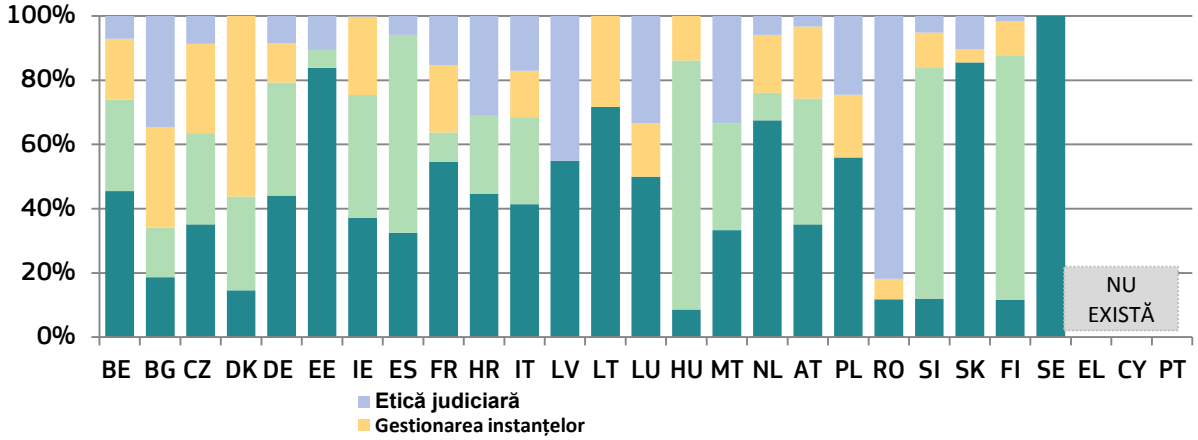

(*) Conform metodologiei CEPEJ, un avocat este o persoană calificată și autorizată în conformitate cu legislația națională să pledeze și să acționeze în numele clienților săi, să se angajeze în practicarea profesiei juridice, să se prezinte în instanță sau să consilieze și să își reprezinte clienții în chestiuni juridice [Recomandarea Rec(2000) 21 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind libertatea exercitării profesiei de avocat]. ***DE:*** *nu se face nicio distincție între diferite categorii de avocați din Germania, cum ar fi între avocați consultanți și avocați pledanți.* ***FI:*** *începând din 2015, numărul avocaților furnizat include atât numărul de avocați care lucrează în sectorul privat, cât și numărul de avocați care lucrează în sectorul public.*

– Formare profesională –

Formarea profesională judiciară este importantă pentru calitatea hotărârilor judecătorești și a serviciului de justiție furnizat cetățenilor. Datele prezentate mai jos se referă la formarea profesională judiciară într-o gamă largă de domenii, inclusiv în ceea ce privește comunicarea cu părțile și cu presa și competențele judiciare.

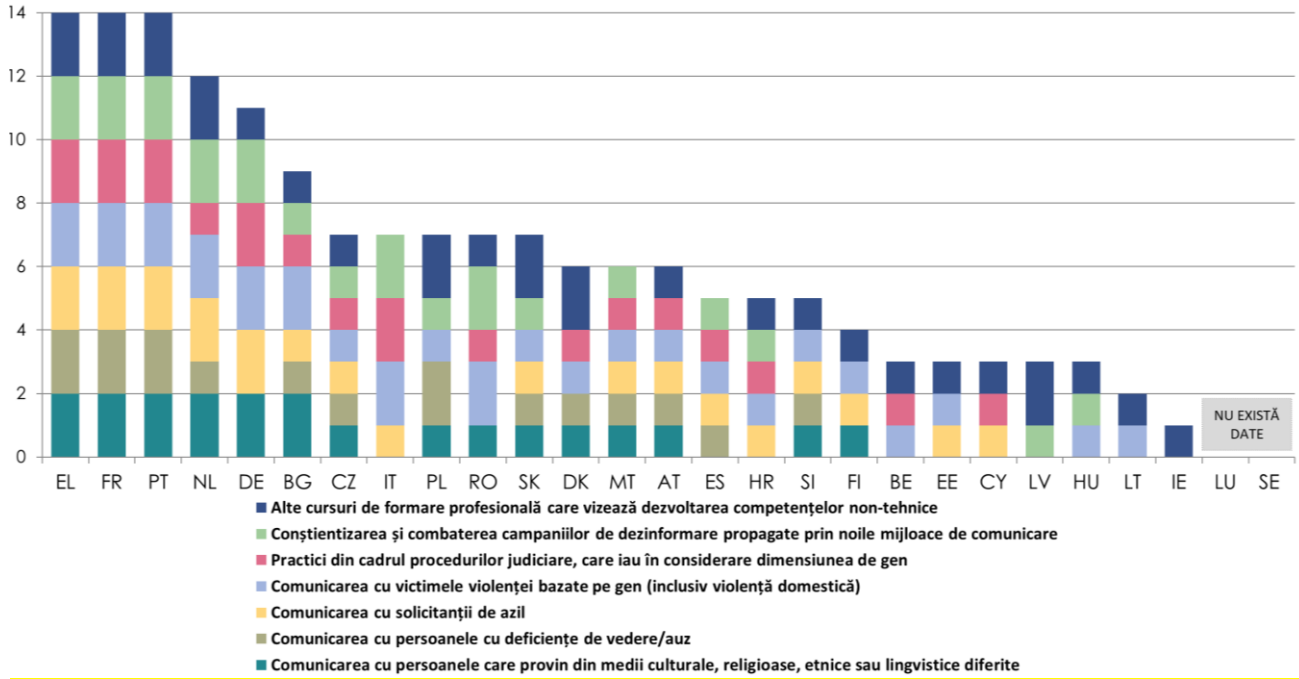
Figura 35: Procentul activităților de formare judiciară continuă privind diferite tipuri de competențe, 2019 (*) *(ca procent din numărul total de judecători care beneficiază de formare) [sursa: Comisia Europeană ([67])]*

[67] Date anul 2019, colectate în colaborare cu Rețeaua Europeană de Formare Judiciară și CEPEJ. Competențele judiciare (profesionalismul judecătorului) includ activități precum organizarea ședințelor de judecată, redactarea hotărârilor judecătorești sau retorica.

*(*) Figura 35 indică distribuția judecătorilor care participă la activități de formare continuă (mai exact, cele care au loc după perioada de formare inițială a judecătorilor) în fiecare dintre cele patru domenii identifice, exprimată ca procent din numărul total de judecători care au absolvit aceste cursuri de formare. Nu se iau în considerare activitățile de formare juridică. Autoritățile însărcinate cu formarea judiciară din **EL**, **MT** și **PT** nu au propus activități specifice de formare privind competențele selectate. **DK:** inclusiv personalul instanțelor. **AT:** inclusiv procurorii.*

Figura 36: Posibilitățile de formare profesională a judecătorilor cu privire la comunicare, 2020 (*) *[sursa: Comisia Europeană ([68])]*

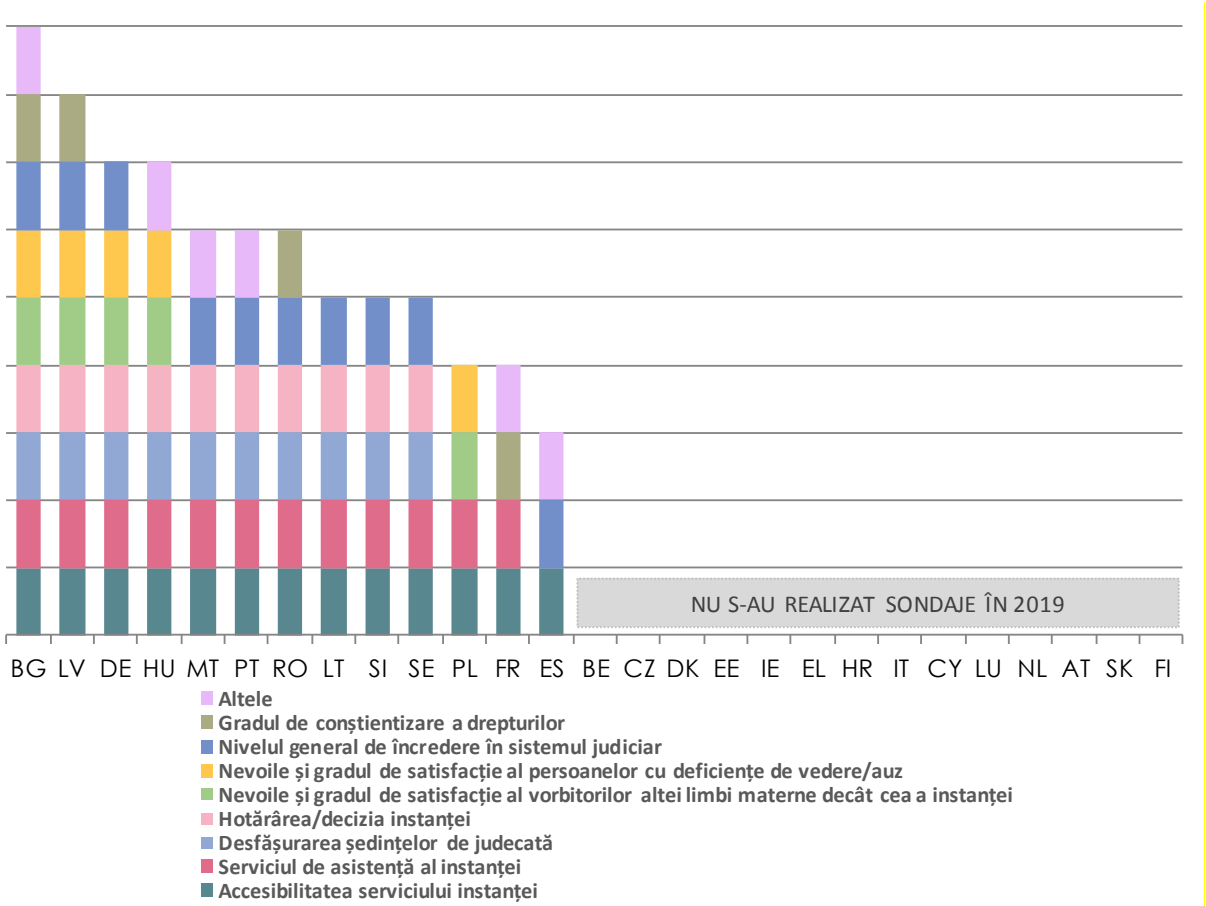
*(*) Maximum posibil: 14 puncte. Statele membre au primit 1 punct dacă oferă formare inițială și 1 punct dacă oferă formare continuă (maximum 2 puncte pentru ambele tipuri de formare). Sursa datelor s-a schimbat în comparație cu edițiile anterioare ale tabloului de bord privind justiția, ceea ce afectează comparabilitatea datelor. **DK:** pandemia de COVID-19 a avut un efect negativ major asupra ofertei de cursuri și seminare de formare continuă în 2020. **HU:** S-a impus anularea anumitor cursuri de formare din cauza pandemiei de COVID-19.*

3.2.3. Instrumente de evaluare

Evaluarea periodică ar putea îmbunătăți capacitatea sistemului de justiție de a face față provocărilor actuale și viitoare și, prin urmare, ar putea contribui la creșterea calității sistemului de justiție. Sondajele (figura 37) sunt indispensabile pentru a evalua modul în care funcționează sistemele de justiție din perspectiva membrilor profesiilor juridice și a justițiabililor. O monitorizare adecvată a rezultatelor sondajelor (figura 38) este importantă pentru îmbunătățirea calității sistemelor de justiție.

[68] Date pentru anul 2020, colectate în colaborare cu Rețeaua Europeană de Formare Judiciară.

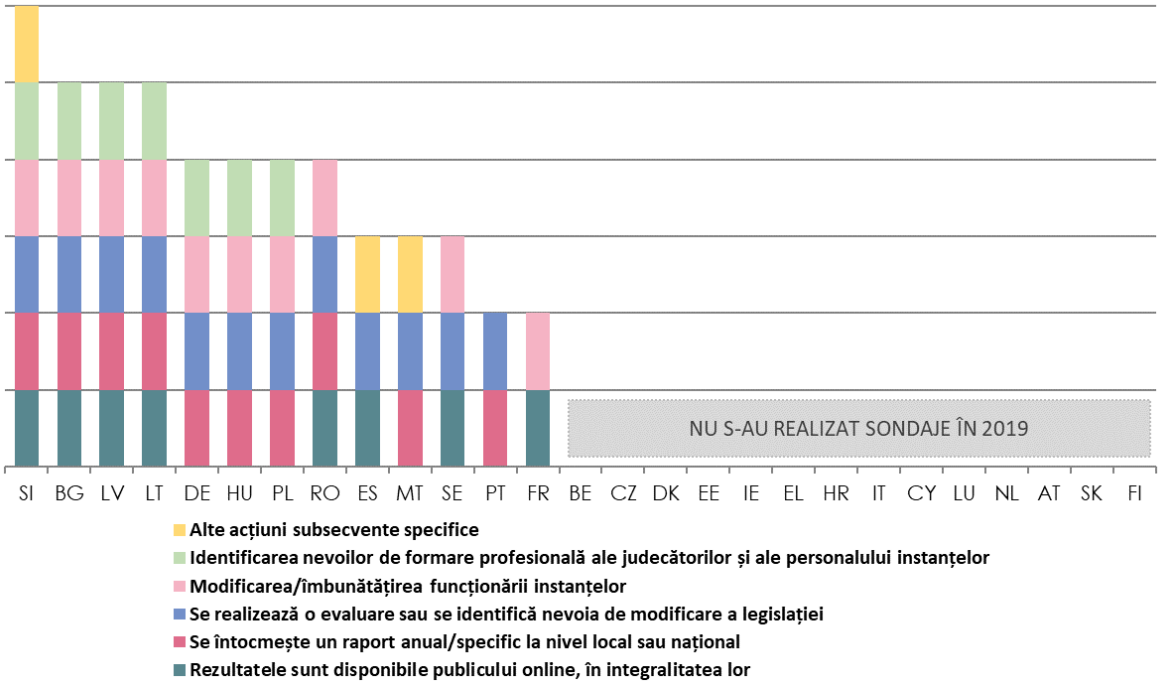
Figura 37: Subiectele sondajelor realizate în rândul justițiabililor sau al membrilor profesiilor juridice, 2019 (*) *[sursa: Comisia Europeană ([69])]*

*(*) Statelor membre li s-a acordat un punct pentru fiecare subiect al sondajului indicat, indiferent dacă sondajul a fost realizat la nivel național, regional sau la nivel de instanță. „Alte subiecte" includ: sondaje în rândul avocaților cu privire la funcționarea anumitor instanțe (**ES**); sondaje în rândul justițiabililor cu privire la funcționarea anumitor instanțe (**LV**); sondaje în rândul magistraților și al asistenților judiciari cu privire la o serie de subiecte, inclusiv accesibilitatea fizică și facilitățile oferite copiilor, tratamentul respectuos al părților și necesitatea unei politici de condamnare (**MT**). În **DE** s-au realizat mai multe sondaje diferite la nivelul landurilor.*

[69] Date pentru anul 2019, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

Figura 38: Acțiuni întreprinse în urma sondajelor realizate în rândul justițiabililor sau al membrilor profesiilor juridice, 2019 (*) *[sursa: Comisia Europeană ([70])]*

(*) Statelor membre li s-a acordat un punct pentru fiecare tip de acțiune subsecventă.

3.2.4. Digitalizarea

Utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) poate consolida sistemele de justiție ale statelor membre și le poate face mai accesibile, mai eficiente, mai reziliente și mai bine pregătite să facă față provocărilor actuale și viitoare. Pandemia de COVID-19 a avut un impact negativ și asupra sistemelor naționale de justiție și a evidențiat o serie de provocări care afectează funcționarea sistemului judiciar.

Edițiile anterioare ale tabloului de bord privind justiția în Uniunea Europeană au furnizat date comparative privind anumite aspecte ale TIC în sistemele de justiție. După cum s-a anunțat în Comunicarea Comisiei privind digitalizarea justiției în Uniunea Europeană din 2 decembrie 2020 ([71]), tabloul de bord a fost completat în mod substanțial cu date suplimentare privind digitalizarea în statele membre. Acest lucru ar trebui să permită o monitorizare mai aprofundată a domeniilor în care s-au înregistrat progrese și a dificultăților întâmpinate.

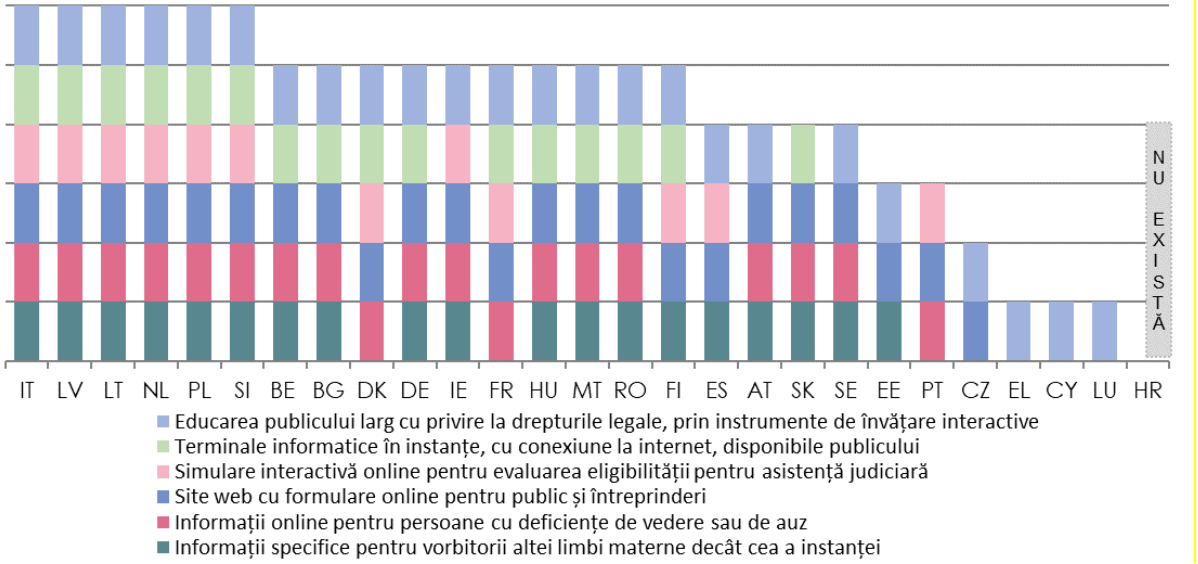
O justiție orientată către cetățeni impune ca informațiile despre sistemele judiciare naționale să fie nu doar ușor accesibile, ci și adaptate anumitor grupuri sociale, care altfel ar avea dificultăți în accesarea informațiilor. Figura 39 prezintă disponibilitatea informațiilor online referitoare la aspecte specifice ale sistemelor judiciare naționale și pentru grupuri specifice ale societății.

---

[70] Date pentru anul 2019, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

[71] Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „Digitalizarea justiției în Uniunea Europeană: O panoplie de posibilități” COM(2020) 710 final și documentul de lucru însoțitor SWD(2020)540.

Figura 39: **Disponibilitatea pentru publicul larg a informațiilor cu privire la sistemul judiciar, 2020**(*) *[sursa: Comisia Europeană ([72])]*

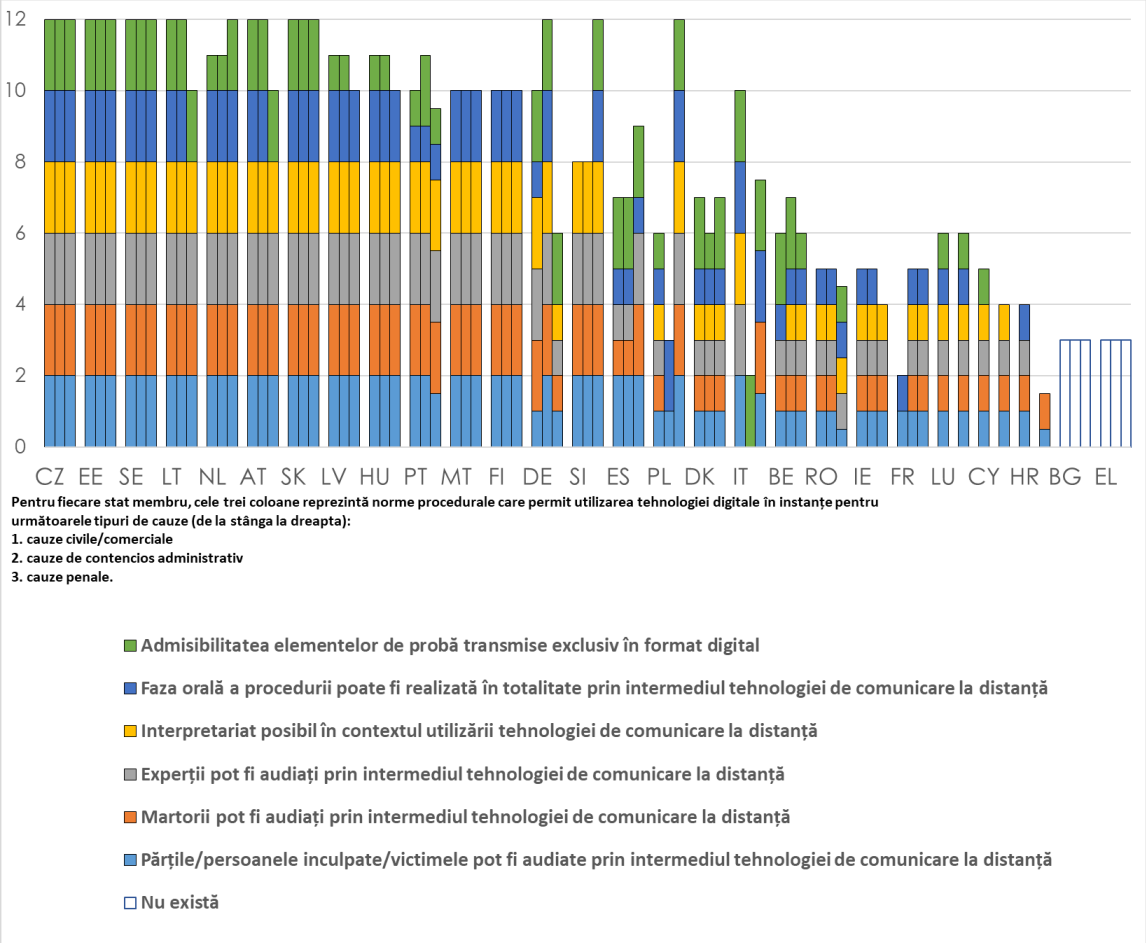
*(*) **DE**: Fiecare land și statul federal decid individual ce informații urmează să fie furnizate online.*

[72] Date pentru anul 2020, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

– Norme privind pregătirea digitală –

Utilizarea soluțiilor digitale în cauzele civile/comerciale, penale și de contencios administrativ necesită adesea o reglementare adecvată în cadrul normelor procedurale naționale. Figura 40 ilustrează posibilitatea ca diverși actori să participe prin tehnologia de comunicare la distanță (cum ar fi videoconferințele) și reflectă situația actuală în ceea ce privește admisibilitatea probelor digitale.

Figura 40: Norme procedurale care permit utilizarea tehnologiei digitale în instanțe în cauzele civile/comerciale, penale și de contencios administrativ (*)

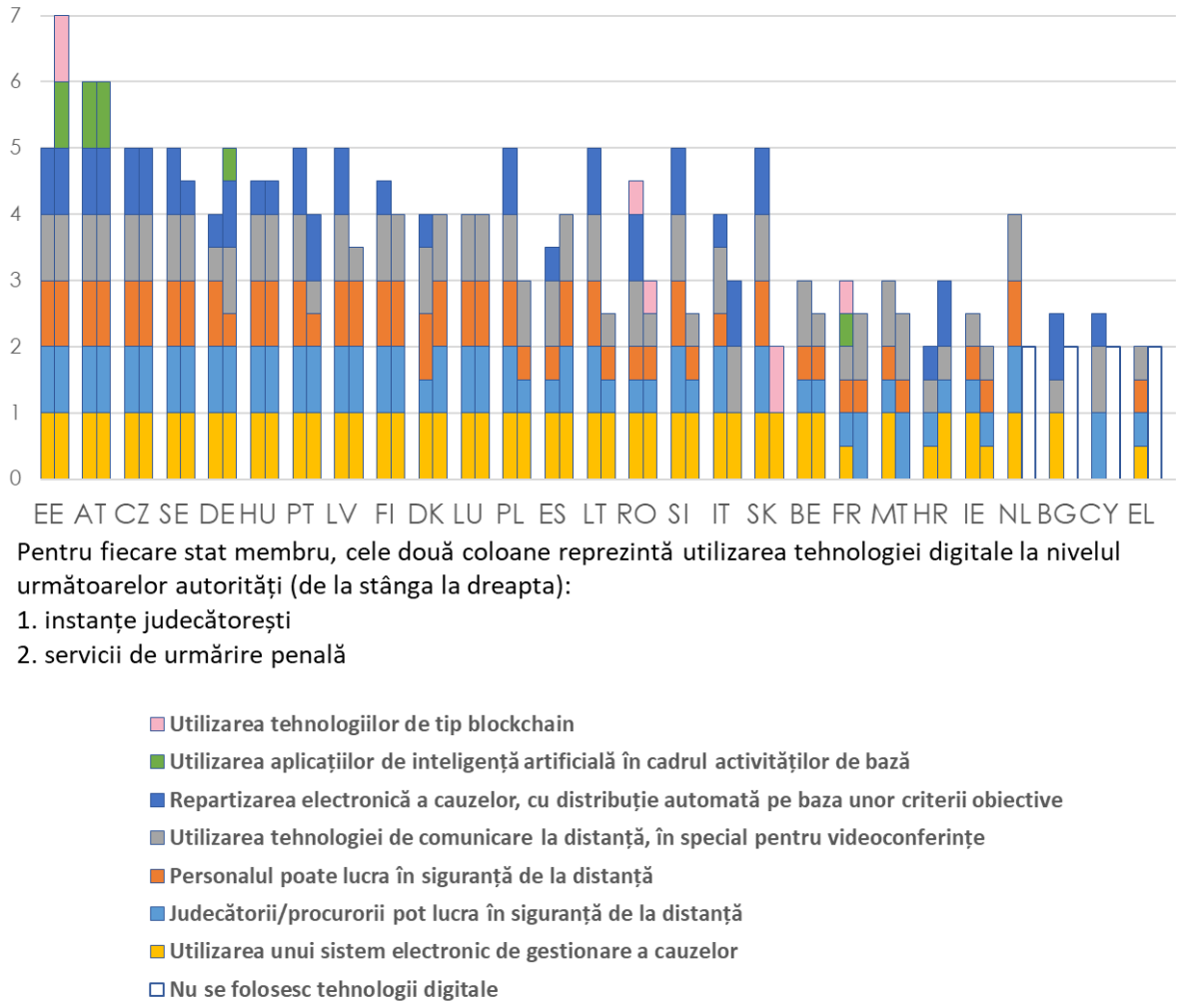
(*) Pentru fiecare stat membru, prima coloană prezintă normele procedurale pentru cauzele civile/comerciale, a doua coloană pentru cauzele de contencios administrativ și a treia coloană pentru cauzele penale. Maximum posibil: 12 puncte. Pentru fiecare criteriu, au fost acordate două puncte dacă există această posibilitate în toate cauzele civile/comerciale, de contencios administrativ și respectiv, penale (în cauzele penale, posibilitatea audierii părților a fost împărțită pentru a include atât inculpații, cât și victimele). Punctele sunt împărțite la doi atunci când nu există această posibilitate în toate cazurile. În cazul statelor membre care nu fac distincție între cauzele civile/comerciale și de contencios administrativ, s-a acordat același punctaj pentru ambele domenii. ***LU, CY*** *și* ***HR****: nu există pentru cauzele de contencios administrativ.*

– Utilizarea instrumentelor digitale –

Dincolo de normele procedurale privind pregătirea digitală, instanțele și parchetele trebuie să dispună de instrumentele și infrastructura corespunzătoare ce permit comunicarea la distanță și accesul securizat și de la distanță la locul de muncă (figura 41). De asemenea, se impune existența unei infrastructuri și a unor echipamente adecvate pentru comunicațiile electronice securizate între instanțe/parchete și membrii profesiilor juridice și instituții juridice (figurile 42 și 43).

TIC, inclusiv tehnologia inovatoare, joacă un rol important în sprijinirea activității autorităților judiciare, contribuind astfel în mod semnificativ la calitatea sistemelor de justiție. Disponibilitatea diverselor instrumente digitale aflate la dispoziția judecătorilor, a procurorilor și a personalului din justiție poate raționaliza procesele de lucru, asigura o alocare echitabilă a volumului de muncă și poate conduce la o reducere semnificativă a timpului de lucru.

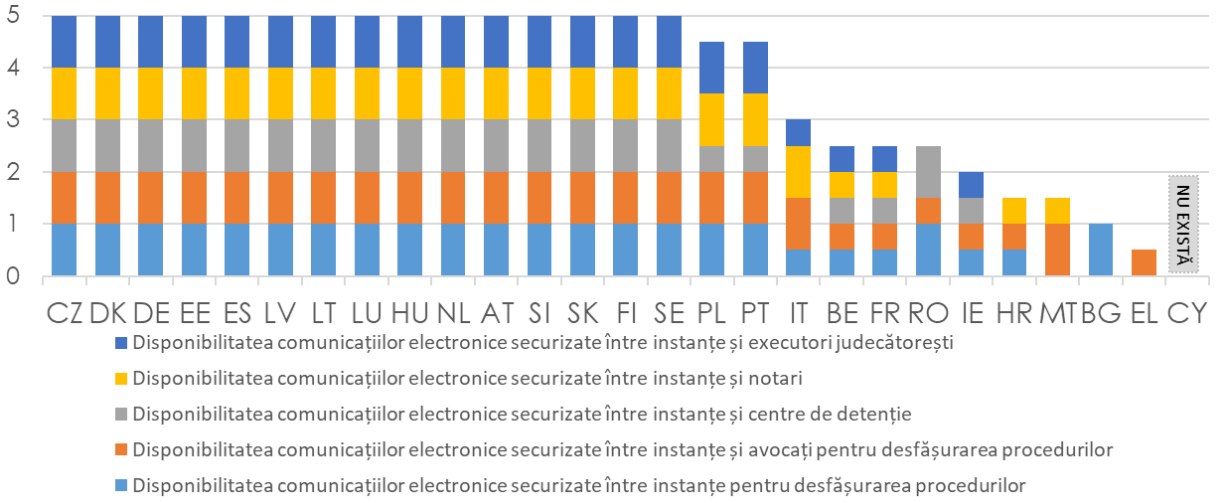
Figura 41: Utilizarea tehnologiei digitale de către instanțe și parchete (*)

(*) Maximum posibil: 7 puncte. Pentru fiecare criteriu, s-a acordat un punct dacă instanțele și, respectiv, parchetele utilizează o anumită tehnologie și, respectiv, 0,5 puncte atunci când tehnologia nu este utilizată întotdeauna de acestea.

Comunicațiile electronice securizate pot contribui la îmbunătățirea calității sistemelor de justiție. Posibilitatea ca instanțele să comunice pe cale electronică între ele, precum și cu membrii profesiilor juridice și cu alte instituții, poate raționaliza procesele și reduce necesitatea comunicării pe suport de hârtie și a prezenței fizice, ceea ce ar determina reducerea duratei activităților desfășurate în faza de urmărire penală și a procedurilor judiciare.

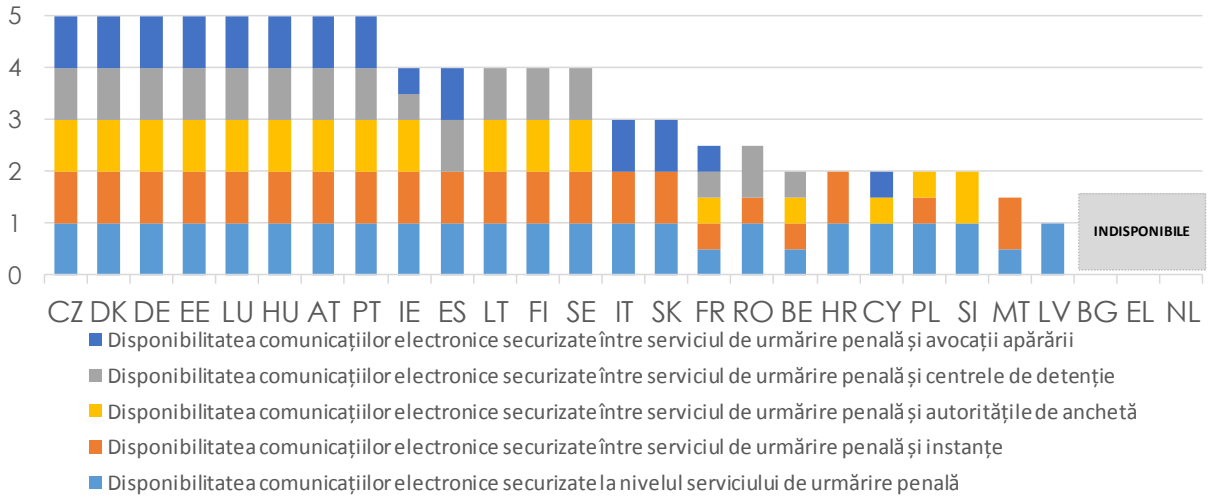
Figura 42: Instanțele judecătorești: instrumente de comunicații electronice (*)

(*) Maximum posibil: 5 puncte. Pentru fiecare criteriu, s-a acordat un punct în cazul în care comunicațiile electronice securizate sunt disponibile la nivelul instanțelor. 0,5 puncte au fost acordate atunci când nu există această posibilitate în toate cazurile.

Serviciile de urmărire penală sunt esențiale pentru funcționarea sistemului de justiție penală. De asemenea, acestea pot beneficia de acces la un canal electronic securizat de comunicare, ceea ce le-ar putea facilita activitatea și ar putea conduce la îmbunătățirea calității procedurilor judiciare. Posibilitatea comunicațiilor electronice securizate între serviciile de urmărire penală și autoritățile de anchetă, avocații apărării și instanțe ar sprijini pregătirea mai rapidă și mai eficientă a procedurilor în fața instanței.

Figura 43: Serviciul de urmărire penală: instrumente de comunicații electronice (*)

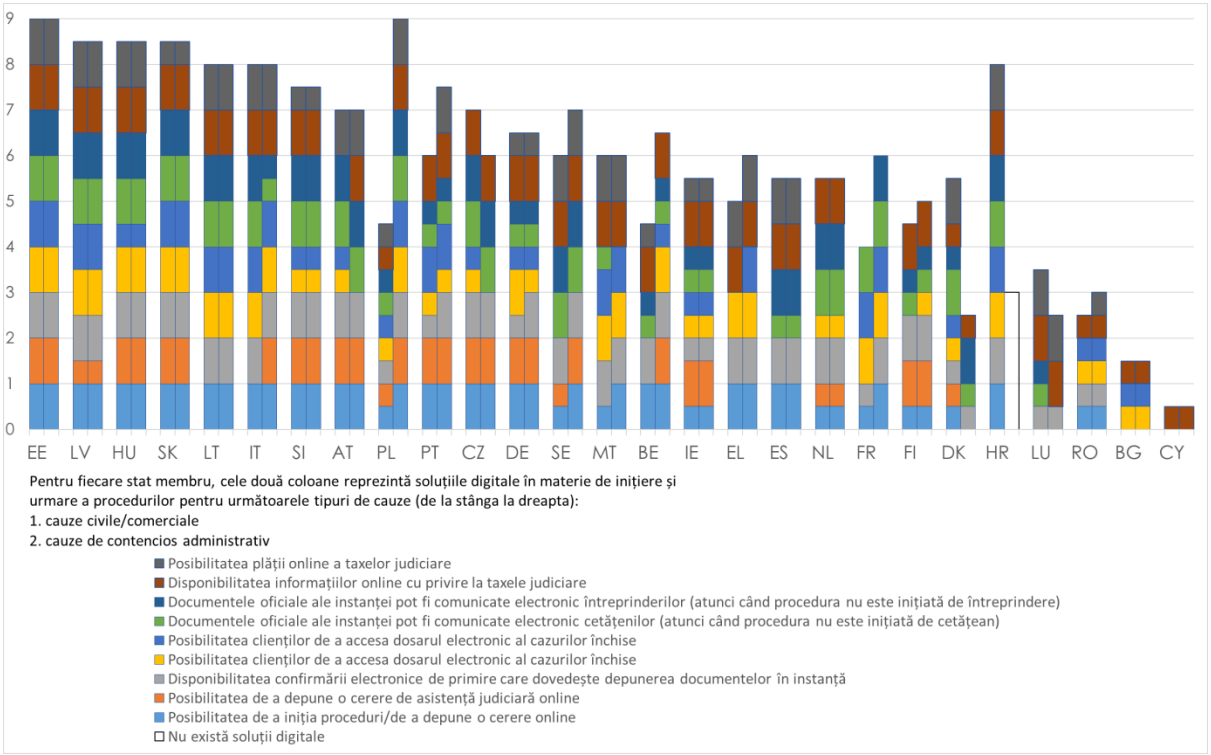
(*) Maximum posibil: 5 puncte. Pentru fiecare criteriu, s-a acordat un punct în cazul în care comunicațiile electronice securizate sunt disponibile la nivelul serviciilor de urmărire penală. 0,5 puncte au fost acordate atunci când nu există această posibilitate în toate cazurile. Disponibilitatea instrumentelor de comunicații

electronice în cadrul serviciului de urmărire penală include comunicarea cu avocații angajați de serviciul de urmărire penală.

– Accesul online la instanțe –

Capacitatea de a finaliza etapele specifice ale procedurii judiciare prin mijloace electronice reprezintă o parte importantă a calității sistemelor de justiție. Depunerea electronică a cererilor, posibilitatea de a monitoriza și de a continua o procedură online sau de a afecta notificarea electronică a documentelor pot facilita în mod concret accesul cetățenilor și al întreprinderilor (sau al reprezentanților legali ai acestora) la justiție și pot reduce întârzierile și costurile. Disponibilitatea unor astfel de servicii publice digitale ar contribui la apropierea instanțelor de cetățeni și de întreprinderi și, prin extensie, ar conduce la sporirea încrederii în sistemul de justiție.

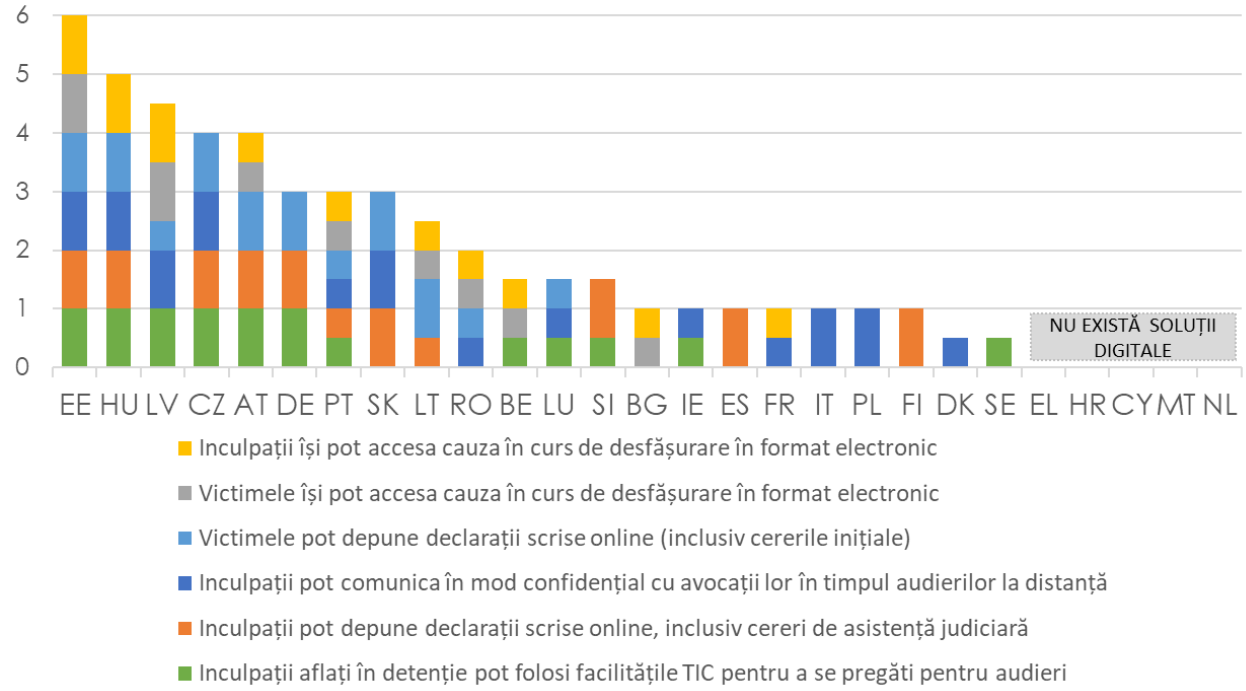
Figura 44: Soluții digitale pentru inițierea și urmărirea procedurilor în cauzele civile/comerciale și de contencios administrativ (*)

(*) Maximum posibil: 9 puncte. Pentru fiecare criteriu, s-a acordat un punct dacă există această posibilitate în toate cauzele civile/comerciale și, respectiv, de contencios administrativ. 0,5 puncte au fost acordate atunci când nu există această posibilitate în toate cazurile. În cazul statelor membre care nu fac distincție între cauzele civile/comerciale și de contencios administrativ, s-a acordat același punctaj pentru ambele domenii. ***HR:*** *nu există pentru cauzele de contencios administrativ.*

Utilizarea instrumentelor digitale pentru desfășurarea și urmărirea procedurilor judiciare în cauzele penale poate contribui, de asemenea, la garantarea drepturilor victimelor și ale inculpaților. De exemplu, soluțiile digitale pot asigura comunicațiile confidențiale la distanță între inculpați și avocații lor, pot permite inculpaților aflați în detenție să se pregătească pentru audiere sau pot acorda asistență victimelor infracțiunilor în scopul evitării victimizării secundare.

Figura 45: Soluții digitale pentru desfășurarea și urmărirea procedurilor judiciare în cauzele penale (*)

(*) Maximum posibil: 6 puncte. Pentru fiecare criteriu, s-a acordat un punct dacă există această posibilitate în toate cauzele penale. 0,5 puncte au fost acordate atunci când nu există această posibilitate în toate cazurile.

– Accesul la hotărârile judecătorești –

Asigurarea accesului online la hotărârile judecătorești sporește transparența sistemelor de justiție, ajută cetățenii și întreprinderile să își înțeleagă drepturile și poate contribui la coerența jurisprudențială. Modalitățile de publicare online a hotărârilor judecătorești sunt esențiale pentru crearea unor instrumente de căutare ușor de utilizat ([73]), care să facă jurisprudența mai accesibilă pentru profesioniștii din domeniul juridic și pentru publicul larg. Accesarea fără probleme și reutilizarea facilă a jurisprudenței presupune dezvoltarea de aplicații tehnologice inovatoare în sprijinul practicienilor din domeniul juridic.

Publicarea online a hotărârilor judecătorești necesită echilibrarea diverselor interese, în limitele stabilite de cadrele juridice și de politici. Regulamentul general privind protecția datelor ([74]) se aplică pe deplin prelucrării datelor cu caracter personal de către instanțe. Trebuie găsit un echilibru între dreptul la protecția datelor și dreptul la publicitatea hotărârilor judecătorești, ținându-se cont și de dreptul la transparență în ceea ce privește sistemul judiciar atunci când se evaluează ce date urmează să fie făcute publice. Acest lucru este valabil în special atunci când există un interes public prevalent, care justifică divulgarea acestor date. În multe țări, legislația sau practica impune anonimizarea sau pseudonimizarea ([75]) hotărârilor

---

73 A se vedea *Ghidul de bune practici pentru gestionarea curților supreme*, în cadrul proiectului „Curțile Supreme, garanție pentru eficiența sistemelor judiciare”, p. 29.

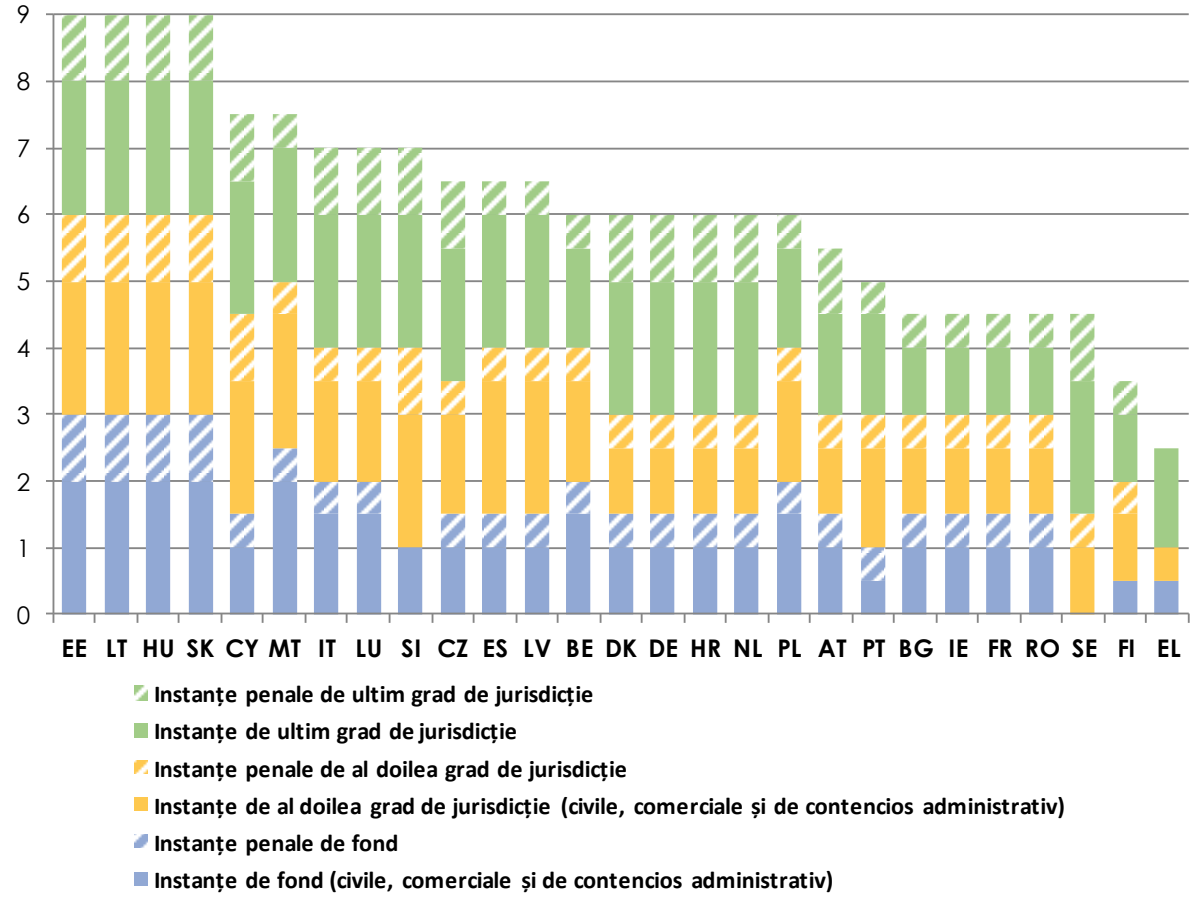
74 Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) (JO L 119, 4.5.2016, p. 1).

75 Anonimizarea/pseudonimizarea este mai eficientă dacă se realizează cu ajutorul unui algoritm. Cu toate acestea, este necesară supravegherea umană, deoarece algoritmii nu înțeleg conceptul de context.

judecătorești înainte de publicare, fie în mod sistematic, fie la cerere. Datele generate de sistemul judiciar sunt, de asemenea, reglementate de legislația europeană privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public ([76]).

Disponibilitatea hotărârilor judecătorești într-un format care să poată fi citit automat ([77]) facilitează un sistem de justiție favorabil utilizării algoritmilor ([78]).

Figura 46: Accesul online al publicului larg la hotărârile judecătorești publicate, 2020 (*) *(cauze civile/comerciale, de contencios administrativ și penale, toate gradele de jurisdicție) [sursa: Comisia Europeană ([79])]*

76 Directiva 2003/98/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 17 noiembrie 2003 privind reutilizarea informațiilor din sectorul public (JO L 345, 31.12.2003, p. 90) și Directiva (UE) 2019/1024 a Parlamentul European și a Consiliului din 20 iunie 2019 privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public (JO L 172, 26.6.2019, p. 56).

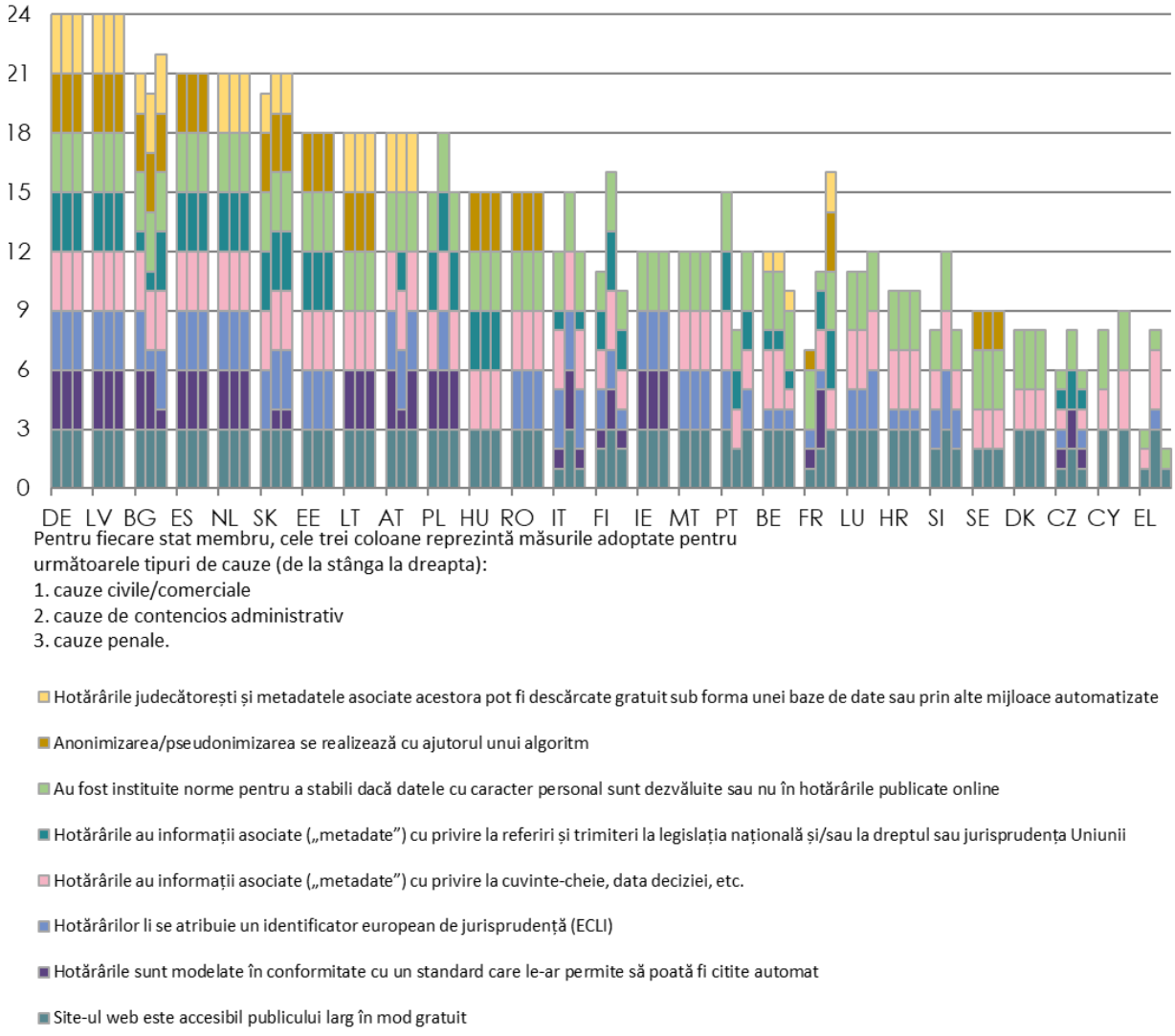
77 Hotărârile judecătorești modelate potrivit standardelor (de exemplu, standardul Akoma Ntoso) și metadatele asociate acestora pot fi descărcate gratuit sub forma unei baze de date sau prin alte mijloace automatizate (de exemplu, interfața de programare a aplicațiilor).

78 A se vedea și Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O strategie europeană privind datele [COM(2020) 66 final], Cartea albă a Comisiei privind inteligența artificială – O abordare europeană axată pe excelență și încredere [COM(2020) 65 final] și Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre reuniți în cadrul Consiliului privind bunele practici referitoare la publicarea online a hotărârilor judecătorești (JO C 362, 8.10.2018, p. 2).

79 Date pentru anul 2020, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

(*) Maximum posibil: 9 puncte. Pentru fiecare grad de jurisdicție, s-a acordat un punct în cazul în care se pun la dispoziție toate hotărârile judecătorești pronunțate în cauze civile/comerciale, de contencios administrativ și penale, respectiv 0,5 puncte în cazul în care sunt disponibile doar unele hotărâri judecătorești. În cazul în care un stat membru are doar două grade de jurisdicție, s-au acordat puncte pentru trei grade de jurisdicție, reproducându-se gradul de jurisdicție superior celui inexistent. În cazul statelor membre care nu fac distincție între cele două domenii de drept (civil/comercial și contencios administrativ), s-a acordat același punctaj pentru ambele domenii. ***BE****: în materie civilă și penală, fiecare instanță este competentă să decidă cu privire la publicarea hotărârilor sale.* ***DE:*** *fiecare land decide cu privire la disponibilitatea online a hotărârilor pronunțate în primă instanță.* ***IE:*** *în ceea ce privește cauzele penale, hotărârile pronunțate prin proceduri sumare nu fac, în general, obiectul unei hotărâri scrise.* ***AT:*** *pentru primul și al doilea grad de jurisdicție, judecătorii decid asupra hotărârilor judecătorești care urmează să fie publicate. Hotărârile Curții Supreme de respingere a unui recurs nefondat nu sunt publicate.* ***NL:*** *instanțele judecătorești decid publicarea în funcție de criterii specifice.* ***PT:*** *în ceea ce privește cauzele civile și cele penale, o comisie din cadrul instanței decide asupra publicării.* ***SK:*** *în ceea ce privește cauzele civile și penale, hotărârile pronunțate în cadrul procedurilor în care publicul este exclus de la proces și ordinele de plată nu sunt publicate.* ***FI:*** *instanțele decid asupra hotărârilor judecătorești care urmează să fie publicate.*

Figura 47: Măsuri de punere la dispoziție a hotărârilor judecătorești într-un format care poate fi citit automat, 2020 (*) *(cauze civile/comerciale, de contencios administrativ și penale, toate gradele de jurisdicție) [sursa: Comisia Europeană ([80])]*

[80] Date pentru anul 2020, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

(*) Maximum posibil: 24 de puncte pentru fiecare tip de cauză. Pentru fiecare dintre cele trei grade de jurisdicție (prima, a doua și ultima instanță), se poate acorda un punct în cazul în care sunt vizate toate hotărârile judecătorești. În cazul în care sunt vizate numai unele hotărâri judecătorești într-o anumită instanță, se acordă doar jumătate de punct. În cazul în care un stat membru are doar două grade de jurisdicție, s-au acordat puncte pentru trei grade de jurisdicție, reproducându-se gradul de jurisdicție superior celui inexistent. În cazul statelor membre care nu fac distincție între cauzele de contencios administrativ și cele civile/comerciale, s-a alocat același punctaj pentru ambele domenii de drept. ***ES:*** *nu este permisă utilizarea în scopuri comerciale a bazei de date a Consiliului General al Puterii Judiciare (CGPJ) sau descărcarea masivă de informații. Reutilizarea acestor informații în vederea creării unor baze de date sau în scopuri comerciale trebuie să respecte procedura și condițiile stabilite de CGPJ prin intermediul Centrului de Documentare Judiciară al acestuia.* ***IE:*** *anonimizarea hotărârilor judecătorești se realizează în cadrul procedurilor penale (și anume, în cazul în care legea impune sau un judecător, în conformitate cu principiile stabilite în jurisprudență, dispune ca identitățile părților sau ale persoanelor să nu fie divulgate), iar judecătorul responsabil de publicare are obligația de a indica efectuarea revizuirii oricărui conținut care ar tinde să identifice o persoană a cărei identitate ar trebui protejată.*

3.2.5. Rezumat privind calitatea sistemelor de justiție

Accesul facil, resursele suficiente, instrumentele de evaluare eficiente și digitalizarea sunt factorii care contribuie la calitatea ridicată a sistemelor de justiție. Cetățenii și întreprinderile se așteaptă la hotărâri de înaltă calitate de la un sistem de justiție eficace. Tabloul de bord al UE privind justiția pentru 2021 dezvoltă analiza comparativă a acestor factori.

Accesibilitate

Această ediție analizează din nou o serie de elemente care contribuie la un sistem de justiție orientat către cetățeni:

- Disponibilitatea **asistenței judiciare și nivelul taxelor judiciare** au un impact major asupra accesului la justiție, în special pentru persoanele care trăiesc în sărăcie. Figura 23 arată că, în unele state membre, consumatorii ale căror venituri se află sub pragul de sărăcie stabilit de Eurostat nu vor beneficia de asistență judiciară. Comparativ cu 2019, accesibilitatea asistenței judiciare a fost restrânsă în aproximativ o treime dintre statele membre și extinsă în cinci state membre, în special în ceea ce privește asistența judiciară parțială. Această evoluție este în concordanță cu tendința pe termen mai lung, în care asistența judiciară a devenit mai puțin accesibilă în unele state membre. Nivelul taxelor judiciare (figura 24) a rămas în mare măsură stabil din 2016, deși mai multe state membre au majorat nivelul taxelor judiciare în cazul cererilor cu valoare redusă. Valoarea taxelor judiciare continuă să fie proporțional mai ridicată pentru cererile cu valoare redusă. Dificultatea de a beneficia de asistență judiciară combinată cu niveluri ridicate ale taxelor judiciare în unele state membre ar putea avea un efect disuasiv asupra intenției persoanelor care trăiesc în sărăcie de a recurge la justiție.
- Nivelul **taxelor judiciare pentru litigiile comerciale** (figura 25) variază considerabil de la un stat membru la altul (de la 0,1 % la 6 % din valoarea cererii), doar două state membre neavând niciun fel de taxe judiciare. Figura 26 prezintă **în ce măsură pot fi recuperate onorariile avocațiale** de partea care a avut câștig de cauză într-o cauză comercială. Există diferențe semnificative în ceea ce privește recuperarea onorariilor avocațiale pentru etapa litigioasă atât la nivelul statelor membre în care există un sistem de onorarii stabilite prin lege, cât și la nivelul celor în care nu există un astfel de sistem, precum și în cadrul acestor grupuri (în special între sisteme de onorarii stabilite prin lege mai mult sau mai puțin generoase). În plus, în multe state membre, posibilitatea de recuperare a onorariilor avocațiale depinde de puterea de apreciere a instanțelor. Nivelul de generozitate al sistemelor în baza cărora se pot recupera onorariile avocațiale pot stimula sau descuraja înaintarea unei acțiuni în instanță și, astfel, pot avea efecte similare asupra accesului la justiție per ansamblu.
- Tabloul de bord privind justiția în UE pentru anul 2021 extinde analiza modalităților prin care statele membre promovează utilizarea voluntară a **metodelor de soluționare alternativă a litigiilor** (SAL) (figura 27) în cazul litigiilor private, în special posibilitatea utilizării tehnologiilor digitale. Șaptesprezece state membre prevăd posibilitatea de a iniția proceduri sau de a depune o cerere și de a prezenta documente justificative online cel puțin în cazul anumitor tipuri de litigii. În 19 state membre, părțile pot fi informate pe cale electronică cu privire la inițierea procedurii și la diferitele etape ale procedurii, iar în 12 state membre pot achita taxele aplicabile online. În 8 state membre, tehnologiile precum aplicațiile de inteligență artificială sau roboții de chat pot fi utilizați pentru a facilita depunerea și soluționarea litigiilor.
- Pentru a doua oară, tabloul de bord privind justiția în UE pentru anul 2021 prezintă o

imagine de ansamblu consolidată a măsurilor luate de statele membre în vederea asigurării unui **sistem de justiție în interesul copilului** (figura 28). Toate statele membre au adoptat cel puțin unele măsuri, cele mai frecvente fiind măsurile în vederea asigurării unor audieri adaptate copiilor (inclusiv în legătură cu locul de desfășurare a acestora) și în vederea împiedicării audierii repetate a unui copil. Aproape toate statele membre oferă, de asemenea, cursuri de formare pentru judecători în domeniul justiției în interesul copilului.

Resursele

Sistemele de justiție de înaltă calitate din statele membre necesită niveluri suficiente de resurse financiare și umane, inclusiv investițiile necesare în infrastructura fizică și tehnică, o formare inițială și continuă adecvată, precum și o diversitate a judecătorilor, inclusiv din perspectiva asigurării echilibrului de gen. Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2021 prezintă:

- În ceea ce privește **resursele financiare**, datele arată că, per ansamblu, în 2019, cheltuielile totale ale administrației publice consacrate instanțelor judecătorești au continuat să fie în cea mai mare parte stabile în statele membre, existând totuși în continuare diferențe semnificative ale cuantumurilor efective, atât în EUR pe cap de locuitor, cât și ca procent din PIB, între statele membre (figurile 29 și 30). Aproape toate statele membre au înregistrat o creștere a cheltuielilor pe cap de locuitor în 2019 (față de 2018), iar majoritatea acestora au înregistrat o creștere a cheltuielilor și ca procent din PIB.
- La fel ca în 2020, tabloul de bord privind justiția în UE pentru anul 2021 prezintă, de asemenea, **defalcarea cheltuielilor totale pe diferite categorii**, pe baza datelor colectate de Eurostat. Figura 31 indică diferențe semnificative între statele membre în ceea ce privește tendințele în materie de cheltuieli. Pe de o parte, în timp ce remunerațiile și salariile judecătorilor și ale personalului instanțelor judecătorești (inclusiv contribuțiile sociale) reprezintă cea mai mare parte a cheltuielilor în majoritatea statelor membre, investițiile în active fixe, cum ar fi clădirile instanțelor și software-ul, au o pondere mai mică. Pe de altă parte, cheltuielile cu costurile de funcționare (de exemplu, închirieri de clădiri, asistență judiciară și alte consumabile) sunt semnificativ mai mari în câteva state membre decât în majoritatea celorlalte. Această defalcare a rămas relativ stabilă de la an la an.
- **Femeile** reprezintă încă sub 50 % din totalul judecătorilor la **nivelul Curților Supreme** din majoritatea statelor membre (figura 33). Evoluția acestei cifre pe parcursul perioadei de trei ani cuprinse între 2018 și 2020 indică tendințe divergente de la un stat membru la altul, însă proporția judecătorilor de sex feminin din cadrul Curților Supreme a crescut din 2010 în majoritatea statelor membre.
- În ceea ce privește **formarea judecătorilor**, în timp ce aproape toate statele membre oferă cel puțin o anumită modalitate de formare continuă în materie de competențe judiciare (profesionalismul judecătorului), mai puține state membre oferă formare în materie de competențe IT, gestionarea instanțelor și etică judiciară. Comparativ cu anul precedent, proporția de judecători care participă la cursuri de formare în materie de competențe IT a înregistrat o ușoară creștere (figura 35). În ceea ce privește formarea în materie de comunicare cu grupurile de părți vulnerabile (figura 36), majoritatea statelor membre oferă cursuri de formare privind victimele violenței bazate pe gen, iar mai mult de jumătate dintre statele membre oferă cursuri de formare privind practicile care iau în considerare dimensiunea de gen, solicitanții de azil sau persoanele care provin din medii culturale,

religioase, etnice sau lingvistice diferite. Formarea în materie de comunicare cu persoanele cu deficiențe de vedere sau de auz este disponibilă în aproximativ jumătate dintre statele membre. Formarea privind conștientizarea și combaterea dezinformării este disponibilă doar în puțin mai mult de jumătate dintre statele membre.

Instrumente de evaluare

- **Utilizarea sondajelor** în rândul justițiabililor și al membrilor profesiilor juridice (figura 37) a fost ușor mai ridicată în 2019 decât în anii precedenți, un număr stabil de state membre optând să nu efectueze sondaje. Cu toate acestea, se pare că există o variație a statelor membre care nu au realizat sondaje, ceea ce indică faptul că, uneori, sondajele se realizează doar o dată la doi ani/o dată la câțiva ani. Accesibilitatea, serviciul de asistență, ședințele de judecată și hotărârile instanțelor, precum și încrederea generală în sistemul de justiție continuă să fie subiecte de actualitate ale sondajelor, însă numai câteva state membre au formulat întrebări despre gradul de satisfacție al grupurilor cu nevoi speciale sau despre gradul de conștientizare a drepturilor de către cetățeni. Toate statele membre care au utilizat sondaje au asigurat și efectuarea de acțiuni subsecvente (figura 38), deși amploarea monitorizării a continuat să difere foarte mult. În general, rezultatele au fost incluse în rapoarte anuale sau specifice, în timp ce, în multe state membre, acestea au stat la baza unei evaluări sau au fost utilizate pentru a identifica necesitatea modificării legislației.

Digitalizarea

- Începând cu ediția sa din 2021, tabloul de bord al UE privind justiția include o componentă extinsă care examinează în detaliu aspectele legate de digitalizarea justiției. Deși majoritatea statelor membre utilizează deja soluții digitale în diferite contexte și într-o măsură variabilă, se pot aduce îmbunătățiri semnificative.
- Aproape toate statele membre furnizează acces la **unele informații online** referitoare la sistemul lor judiciar, inclusiv un portal web centralizat, cu formulare online și educație interactivă cu privire la drepturile legale (figura 39). Diferențele apar în conținutul informațiilor și în gradul de adecvare al acestora la nevoile oamenilor. De exemplu, doar un număr limitat de state membre (12) permit cetățenilor să afle dacă sunt eligibili pentru a primi asistență judiciară prin intermediul unei simulări online interactive. Cu toate acestea, în majoritatea statelor membre este disponibil un site web cuprinzând formulare online pentru cetățeni și întreprinderi sau informații pentru vorbitorii altei limbi materne decât cea a instanței.
- Mai puțin de jumătate dintre statele membre au pus în aplicare **norme procedurale privind pregătirea digitală**, care permit utilizarea comunicării la distanță și admisibilitatea elementelor de probă transmise exclusiv în format digital. În celelalte state membre, acest lucru este posibil numai în situații limitate.
- În ceea ce privește **utilizarea tehnologiei digitale de către instanțe și serviciile de urmărire penală**, majoritatea statelor membre au pus deja diverse instrumente digitale la dispoziția instanțelor, a procurorilor și a membrilor personalului. Deși majoritatea statelor membre dispun de sisteme de gestionare a cauzelor, de sisteme de videoconferință și de posibilitatea de a lucra de la distanță, sunt încă necesare progrese suplimentare pentru ca sistemele automate de repartizare a cauzelor, inteligența artificială și instrumentele bazate pe tehnologia blockchain să fie disponibile pe scară mai largă.
- În majoritatea statelor membre, instanțele dispun de **instrumente electronice securizate pentru comunicare**. Cu toate acestea, într-o serie de state membre, instanțele pot

comunica prin soluții electronice securizate numai cu anumiți membri ai profesiilor juridice și/sau cu anumite autorități naționale. În cazul membrilor profesiilor juridice, mai puțin de o treime din statele membre asigură în mod cuprinzător comunicații electronice securizate cu membrii profesiilor juridice și cu instituțiile naționale.

- În cauzele civile/comerciale și de contencios administrativ, majoritatea statelor membre oferă cetățenilor și întreprinderilor (sau reprezentanților legali ai acestora) **acces online la cauzele pendinte sau închise**, deși în grade diferite. Cu toate acestea, în cauzele penale, în majoritatea statelor membre inculpații și victimele au posibilități foarte limitate de a urmări sau de a desfășura o parte a cauzei lor utilizând soluții digitale, în timp ce în unele state membre această posibilitate nu există.
- Comparativ cu anii precedenți, **accesul online la hotărârile judecătorești** (figura 46) a rămas stabil, în special în ceea ce privește publicarea hotărârilor instanțelor supreme: 17 state membre publică toate hotărârile civile/comerciale și de contencios administrativ și 15 state membre publică și hotărârile penale ale instanțelor supreme. Aceste cifre încurajează toate statele membre să își îmbunătățească în continuare sistemele, întrucât hotărârile instanței supreme joacă un rol important pentru coerența jurisprudențială. Nici publicarea hotărârilor pronunțate în a doua instanță nu a înregistrat progrese. În 2020, numai 9 state membre au publicat online toate hotărârile civile/comerciale și de contencios administrativ pronunțate în a doua instanță, iar 6 state membre au acționat în acest sens în cazul hotărârilor penale pronunțate în a doua instanță, un număr mai mic decât în 2019.
- Tabloul de bord privind justiția în UE pentru anul 2021 analizează în continuare **măsurile de punere la dispoziție a hotărârilor judecătorești într-un format care poate fi citit automat la nivelul statelor membre** (figura 47). Toate statele membre au adoptat cel puțin unele măsuri în acest sens în legătură cu cauzele civile/comerciale, de contencios administrativ și penale, putându-se observa o variație considerabilă de la un stat membru la altul. Se pare că instanțele de contencios administrativ sunt relativ mai avansate în ceea ce privește crearea condițiilor determinante pentru un sistem de justiție favorabil utilizării algoritmilor. În general, se poate observa tendința de a introduce mai multe măsuri, în special în ceea ce privește disponibilitatea metadatelor în hotărârile privind cuvintele-cheie, data hotărârilor și reglementarea datelor cu caracter personal în hotărârile publicate. Comparativ cu 2019, majoritatea statelor membre au raportat o îmbunătățire în 2020. Sistemele de justiție în cadrul cărora se aplică măsuri de modelare a hotărârilor judecătorești în conformitate cu o serie de standarde care permit citirea automată a acestora par a avea potențialul de a obține rezultate mai bune în viitor.

3.3. Independența

Independența sistemului judiciar, care stă la baza activității de pronunțare a hotărârilor judecătorești, este o cerință care derivă din principiul protecției jurisdicționale efective menționat în articolul 19 din TUE și din dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe, consacrat la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a UE ([81]). Această cerință presupune:

(a) **un aspect de ordin extern**, respectiv ca organismul în cauză să își exercite funcțiile în deplină autonomie, fără a fi supus vreunei legături ierarhice sau de subordonare față de vreun alt organism și fără să primească dispoziții sau instrucțiuni, indiferent de originea lor, fiind astfel protejat de intervenții sau presiuni exterioare, susceptibile să aducă atingere independenței de judecată a membrilor săi și să influențeze deciziile acestora și

(b) **unul de ordin intern, legat de imparțialitate**, care vizează echidistanța față de părțile în litigiu și interesele lor din perspectiva obiectului acestuia ([82]).

Independența justiției garantează protecția ansamblului drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii și menținerea valorilor comune ale statelor membre prevăzute la articolul 2 din TUE, în special a valorii statului de drept ([83]). Conservarea ordinii juridice a UE este fundamentală pentru toți cetățenii și întreprinderile ale căror drepturi și libertăți sunt protejate în temeiul legislației UE.

Faptul că un sistem judiciar este perceput ca fiind independent reprezintă un factor de natură să stimuleze creșterea economică, în timp ce existența unei percepții conform căreia sistemul judiciar este lipsit de independență poate descuraja investițiile ([84]). În plus față de indicatorii din diverse surse privind independența judiciară, tabloul de bord prezintă o serie de indicatori privind modul în care sunt organizate sistemele de justiție pentru a proteja independența judiciară în anumite tipuri de situații în care aceasta ar putea fi amenințată. Reflectând contribuția Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare (RECJ), a Rețelei președinților Curților Supreme de Justiție ale UE (NPSJC) și a Grupului de experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului, tabloul de bord prezintă indicatori privind autoritățile implicate și statutul candidaților pentru numirea judecătorilor Curții Supreme, o imagine de ansamblu a competențelor ierarhice din cadrul serviciilor de urmărire penală, precum și posibilitatea revizuirii deciziei unui procuror de neîncepere a urmăririi penale.

---

81 A se vedea http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=EN.

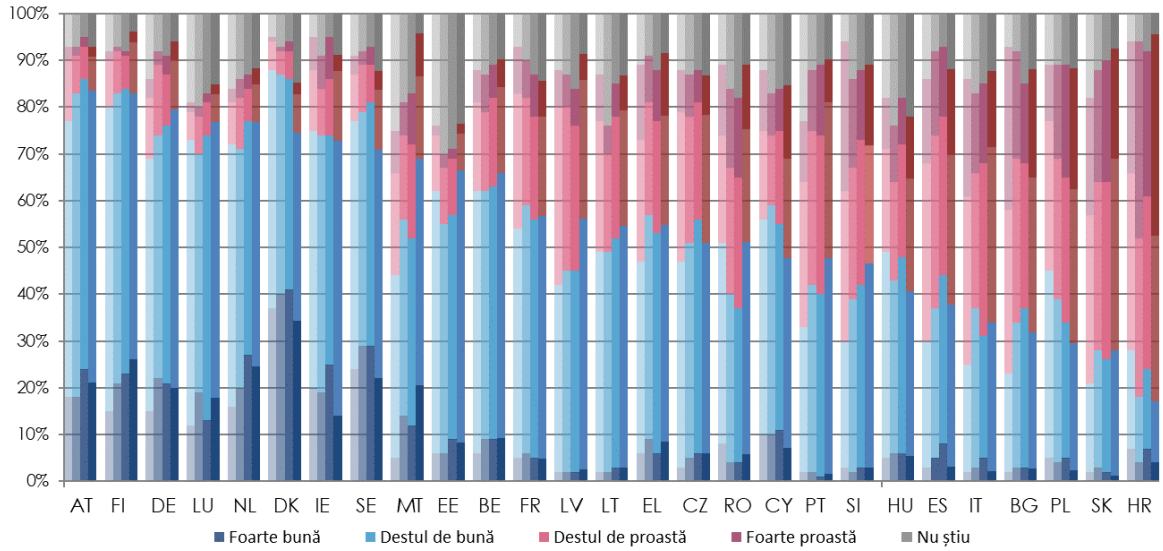
82 Curtea de Justiție, Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții, C-585/18, C-624/18 și C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, punctele 121 și 122; Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, punctele 73 și 74; Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C- 64/16, ECLI:EU:C:2018:117, punctul 44; Hotărârea din 25 iulie 2018, Ministerul Justiției și Egalității, C- 216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 65.

83 Curtea de Justiție, Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, punctul 44.

84 În 2020, Forumul Economic Mondial nu a publicat clasamentele bazate pe indicele competitivității globale (GCI) din cauza pandemiei de COVID-19.

3.3.1. Percepția asupra independenței sistemului judiciar

Figura 48: Percepția asupra independenței instanțelor și a judecătorilor în rândul publicului larg (*) *[sursa: Eurobarometru ([85]) — culori deschise: 2016, 2019 și 2020, culori închise: 2021]*

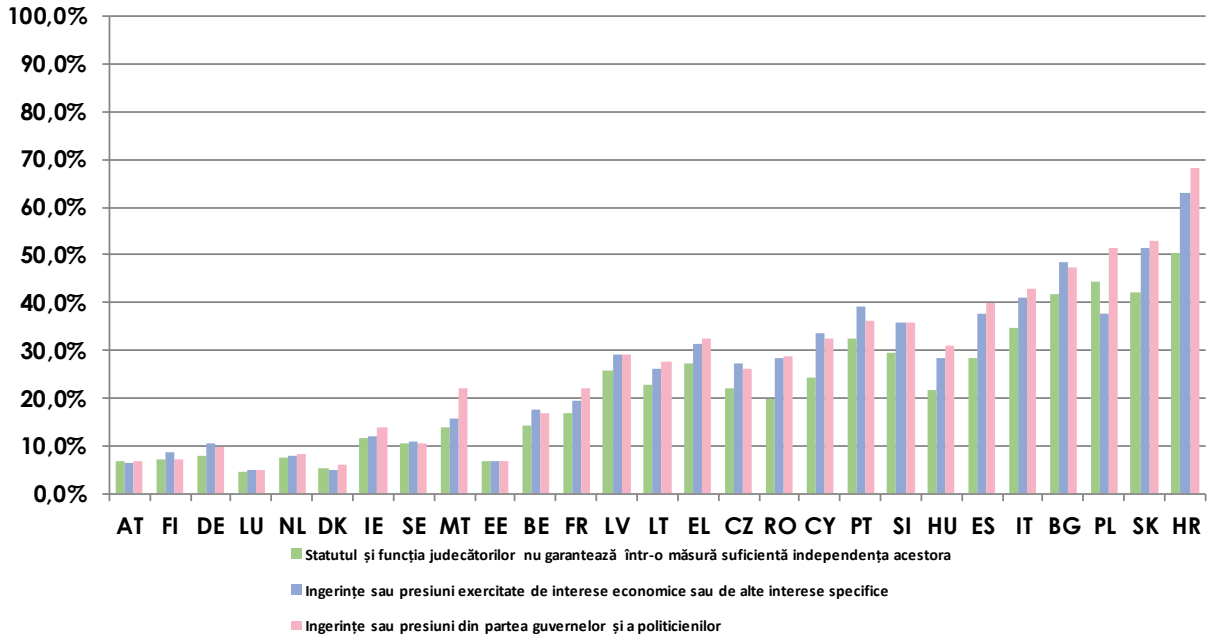

(*) Statele membre sunt ordonate mai întâi după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este foarte bună sau destul de bună (total bună); dacă unele state membre au același procent din total bună, acestea sunt ordonate apoi după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este destul de proastă sau foarte proastă (total proastă); dacă unele state membre au același procent din total bună și total proastă, acestea sunt ordonate după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este foarte bună; dacă unele state membre au același procent din total bună, total proastă și foarte bună, acestea sunt ordonate după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este foarte proastă.

Figura 49 prezintă principalele motive indicate de respondenți pentru lipsa de independență percepută a instanțelor și a judecătorilor. Respondenții din rândul publicului larg care au evaluat independența sistemului de justiție ca fiind „destul de proastă" sau „foarte proastă" au avut posibilitatea de a alege dintre trei motive care să explice calificativul acordat. Statele membre sunt enumerate în aceeași ordine ca în figura 48.

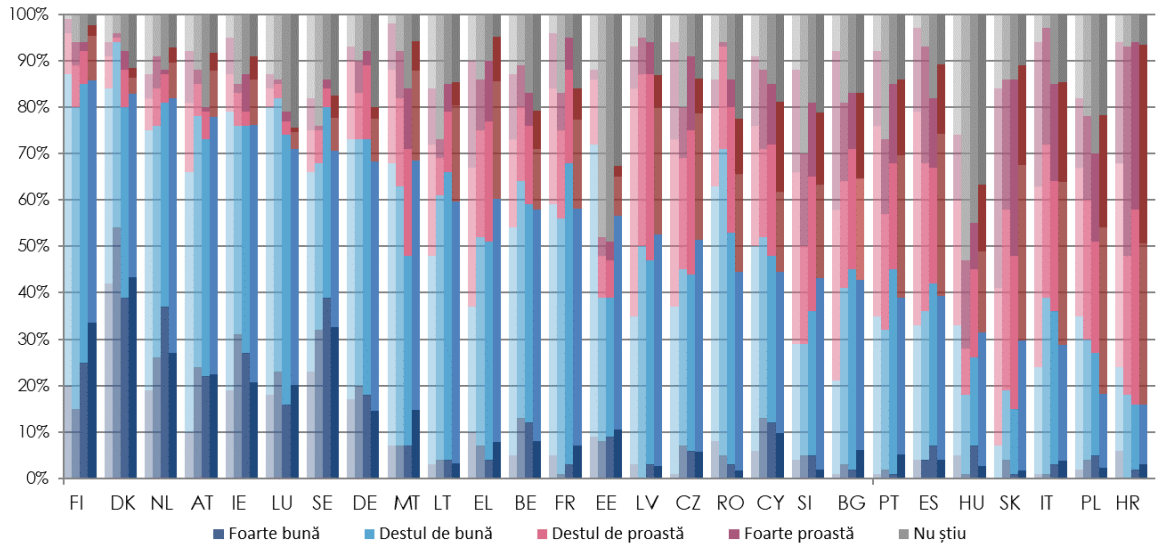
[85] Sondajul Eurobarometru FL489, desfășurat între 29 martie și 9 aprilie 2021. Răspunsuri la întrebarea: „În opinia dumneavoastră, cum ați evalua sistemul de justiție din (țara noastră) din punctul de vedere al independenței instanțelor și judecătorilor? Considerați că este foarte bun, destul de bun, destul de prost sau foarte prost?", a se vedea: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en.

Figura 49: Principalele motive ale lipsei de independență percepute de publicul larg *(procentul din totalitatea respondenților — o valoare mai mare înseamnă mai multă influență) [sursa: Eurobarometru ([86])]*

86 Sondajul Eurobarometru FL489, răspunsuri la întrebarea: „Ați putea să spuneți în ce măsură fiecare dintre următoarele motive explică evaluarea dumneavoastră cu privire la independența sistemului de justiție din (țara noastră): foarte mult, într-o oarecare măsură, nu chiar, deloc?”.

Figura 50: Percepția în rândul întreprinderilor asupra independenței instanțelor și a judecătorilor (*) *[sursa: Eurobarometru ([87]) — culori deschise: 2016, 2019 și 2020, culori închise: 2021]*

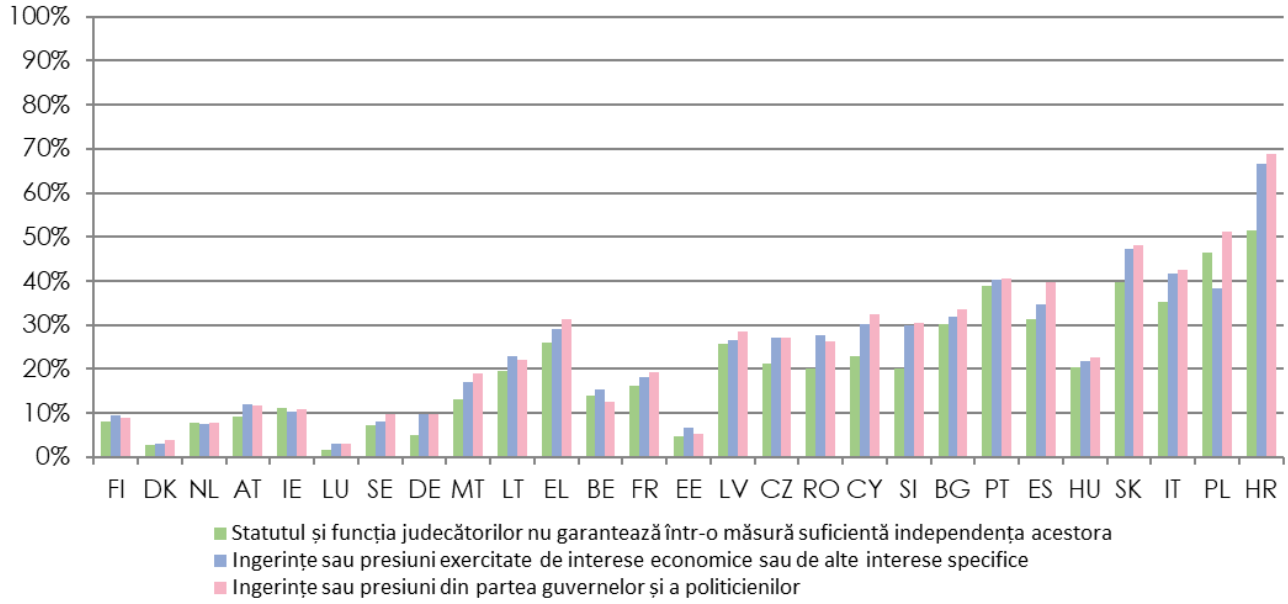

(*) Statele membre sunt ordonate mai întâi după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este foarte bună sau destul de bună (total bună); dacă unele state membre au același procent din total bună, acestea sunt ordonate apoi după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este destul de proastă sau foarte proastă (total proastă); dacă unele state membre au același procent din total bună și total proastă, acestea sunt ordonate după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este foarte bună; dacă unele state membre au același procent din total bună, total proastă și foarte bună, acestea sunt ordonate după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este foarte proastă.

Figura 51 prezintă principalele motive indicate de respondenți pentru lipsa de independență percepută a instanțelor și a judecătorilor. Respondenții din rândul întreprinderilor care au evaluat independența sistemului de justiție ca fiind „destul de proastă” sau „foarte proastă” au avut posibilitatea de a alege dintre trei motive care să explice calificativul acordat. Statele membre sunt enumerate în aceeași ordine ca în figura 50.

87 Sondajul Eurobarometru FL490, desfășurat între 29 martie și 20 aprilie 2021. Răspunsuri la întrebarea: „În opinia dumneavoastră, cum ați evalua sistemul de justiție din (țara noastră) din punctul de vedere al independenței instanțelor și judecătorilor? Considerați că este foarte bun, destul de bun, destul de prost sau foarte prost?”, a se vedea: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en; în 2021, dimensiunea eșantionului de întreprinderi respondente a fost extinsă la 500 pentru toate statele membre, cu excepția MT, CY și LU, unde eșantionul a fost de 250. În anii anteriori, dimensiunea eșantionului a fost de 200 pentru toate statele membre, cu excepția DE, ES, FR, PL și IT, unde eșantionul a fost de 400.

Figura 51: Principalele motive ale lipsei de independență percepute de întreprinderi *(procentul din totalitatea respondenților — o valoare mai ridicată înseamnă o influență mai mare) [sursa: Eurobarometru ([88])]*

88 Sondajul Eurobarometru FL490, răspunsurile la întrebarea: „Ați putea să spuneți în ce măsură fiecare dintre următoarele motive explică evaluarea dumneavoastră cu privire la independența sistemului de justiție din (țara noastră): foarte mult, într-o oarecare măsură, nu chiar, deloc?”.

3.3.2. Independența structurală

Pentru a garanta independența structurală, sunt necesare norme, în special în ceea ce privește compunerea instanței, numirea, durata funcției, precum și cauzele de abținere, de recuzare și de revocare a membrilor săi, care să permită înlăturarea oricărei îndoieli legitime, în percepția justițiabililor, referitoare la impenetrabilitatea instanței respective în privința unor elemente exterioare și la imparțialitatea sa în raport cu interesele care se înfruntă ([89]). Aceste norme trebuie în special să permită excluderea nu numai a oricărei influențe directe, sub formă de instrucțiuni, ci și a formelor de influență indirectă, susceptibilă să orienteze deciziile judecătorilor în discuție ([90]).

Au fost elaborate standarde europene, în special de către Consiliul Europei, de exemplu în *Recomandarea Consiliului Europei din 2010 privind judecătorii: independență, eficiență și responsabilități* ([91]). Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană prezintă o serie de indicatori privind aspecte care sunt relevante atunci când se evaluează modul în care sunt organizate sistemele de justiție pentru a proteja independența judiciară.

Mai precis, această ediție a tabloului de bord privind justiția în UE conține noi indicatori privind autoritățile implicate și statutul candidaților pentru numirea judecătorilor Curții Supreme (figurile 52-54) ([92]). Tabloul prezintă, de asemenea, o imagine de ansamblu a competențelor ierarhice din cadrul serviciilor de urmărire penală, precum și posibilitatea revizuirii deciziei unui procuror de neîncepere a urmăririi penale (figurile 55-57) ([93]). Figurile prezintă cadrele naționale așa cum au fost ele în vigoare în decembrie 2020.

Figurile prezentate în tabloul de bord nu oferă o evaluare și nici nu prezintă date cantitative privind eficacitatea garanțiilor. Intenția nu este ca acestea să reflecte complexitatea și detaliile

---

89 A se vedea Curtea de Justiție, Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei Disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, punctele 121 și 122; Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, punctele 73 și 74; Hotărârea din 25 iulie 2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, punctul 66. A se vedea, de asemenea, punctele 46 și 47 din Recomandarea CM/Rec(2010)12 privind judecătorii: independența, eficiența și responsabilitățile (adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 17 noiembrie 2010) și expunerea de motive a acesteia, care prevăd că autoritatea care ia decizii privind selecția și cariera judecătorilor ar trebui să fie independentă de puterile executivă și legislativă. În vederea garantării independenței acesteia, cel puțin jumătate din membrii autorității ar trebui să fie judecători aleși de colegii lor. Cu toate acestea, în cazul în care există dispoziții constituționale sau alte dispoziții legale conform cărora șeful statului, guvernul sau puterea legislativă iau decizii cu privire la selecția și cariera judecătorilor, ar trebui să se desemneze o autoritate independentă și competentă, formată în proporție substanțială din membri ai puterii judiciare (fără a aduce atingere normelor aplicabile consiliilor judiciare cuprinse în capitolul IV), care să emită recomandări sau puncte de vedere pe care autoritatea relevantă împuternicită să facă numiri să le pună în practică.

90 A se vedea Curtea de Justiție, Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei Disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, punctul 123; Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, punctul 112.

91 A se vedea Recomandarea CM/Rec(2010)12 privind judecătorii: independența, eficiența și responsabilitățile, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 17 noiembrie 2010, și expunerea de motive a acesteia [„Recomandarea CM/Rec(2010)12”].

92 Figurile se bazează pe răspunsurile la un chestionar actualizat, elaborat de Comisie în strânsă colaborare cu RECJ. Răspunsurile la chestionarul actualizat trimise de statele membre în care nu există consilii judiciare, care nu sunt membre ale RECJ sau a căror apartenență la RECJ a fost suspendată (CZ, DE, EE, CY, LU, AT și PL) au fost obținute în cooperare cu Rețeaua președinților Curților Supreme de Justiție din UE.

93 Figurile se bazează pe răspunsurile la un chestionar actualizat elaborat de Comisie în strânsă colaborare cu Grupul de experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului.

procedurilor și ale garanțiilor aferente. Ar trebui remarcat, de asemenea, că punerea în aplicare a politicilor și a practicilor de promovare a integrității și de prevenire a corupției în cadrul sistemului judiciar este esențială și pentru garantarea independenței sistemului judiciar. În cele din urmă, protecția eficientă a independenței sistemului judiciar necesită totodată, în afara oricăror norme care se impun, o cultură a integrității și imparțialității, însușită de magistrați și respectată de întreaga societate.

– Numirea judecătorilor Curții Supreme –

Instanțele supreme, în calitate de instanțe de ultim grad, sunt esențiale pentru a asigura aplicarea uniformă a legii în statele membre. Organizarea procedurii de numire a judecătorilor Curții Supreme este de competența statelor membre, pentru a asigura independența și imparțialitatea acestora. În acest sens, dreptul european impune statelor membre să se asigure că, odată numiți, judecătorii nu sunt supuși niciunei presiuni și nu primesc instrucțiuni în exercitarea funcțiilor lor de la autoritatea împuternicită să facă numiri ([94]). De asemenea, este necesar să se asigure că modalitățile procedurale și condițiile de fond care conduc la adoptarea deciziilor de numire nu sunt de natură să dea naștere, în percepția justițiabililor, unor îndoieli legitime referitoare la impenetrabilitatea judecătorilor în discuție față de elemente exterioare și la imparțialitatea lor în raport cu interesele care se înfruntă ([95]). Participarea unor organisme independente, precum consiliile judiciare, la procedura de numire în magistratură poate, în principiu, să fie de natură să contribuie la o obiectivizare a acestui proces, cu condiția ca un astfel de organism să fie el însuși suficient de independent față de puterile legislativă și executivă ([96]).

Figura 52 prezintă o imagine de ansamblu a organismelor și a autorităților care propun judecători pentru numirea lor în calitate de judecători ai Curții Supreme și a autorităților care îi numesc, precum și a autorităților care sunt consultate (de exemplu, judecători).

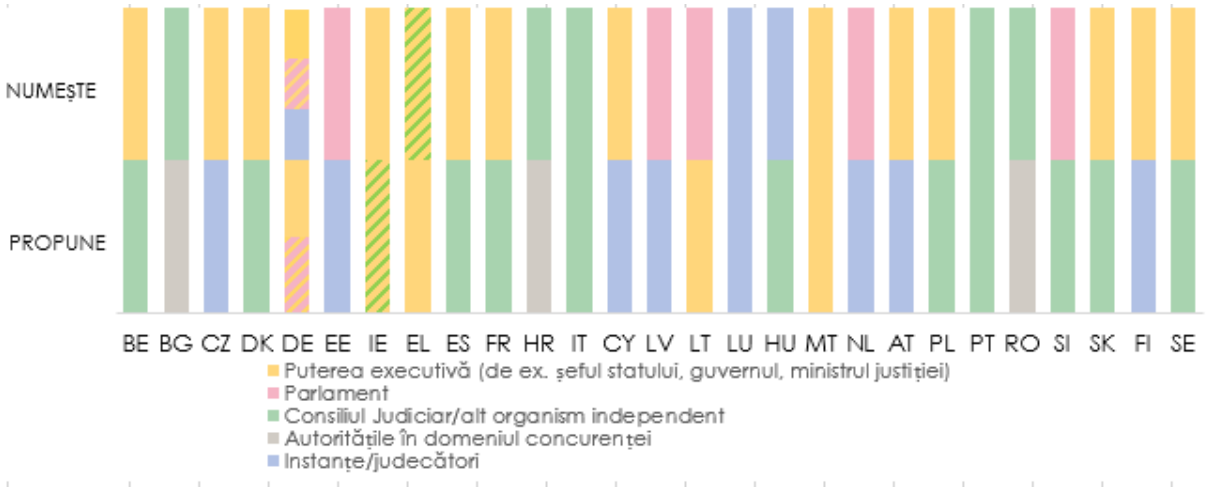
---

94 Din 2019, Curtea de Justiție a pronunțat o serie de hotărâri privind numirile în funcții jurisdicționale și cerințele dreptului Uniunii în această privință (a se vedea, în acest sens, hotărârea din 20 aprilie 2021 în cauza C-896/19, Repubblika/Il-Prim Ministru, punctul 56; Hotărârea din 2 martie 2021 în cauza C-824/18, AB, punctul 122; Hotărârea din 19 noiembrie 2019 în cauzele conexate C-585/18, C-624/18 și C-625/18, AK și alții, punctul 133.

95 Hotărârea din 20 aprilie 2021 în cauza C-896/19, Repubblika/Il-Prim Ministru, punctul 57; Hotărârea din 2 martie 2021 în cauza C-824/18, AB, punctul 123; Hotărârea din 19 noiembrie 2019 în cauzele conexate C-585/18, C-624/18 și C-625/18, AK și alții, punctele 134 și 135.

96 Hotărârea din 20 aprilie 2021 în cauza C-896/19, Repubblika/Il-Prim Ministru, punctul 66; Hotărârea din 2 martie 2021 în cauza C-824/18, AB, punctele 66, 124 și 125; Hotărârea din 19 noiembrie 2019 în cauzele conexate C-585/18, C-624/18 și C-625/18, AK și alții, punctele 137 și 138.

Figura 52: Numirea judecătorilor Curții Supreme: autoritățile împuternicite să facă propuneri și, respectiv, numiri (*) ([97])

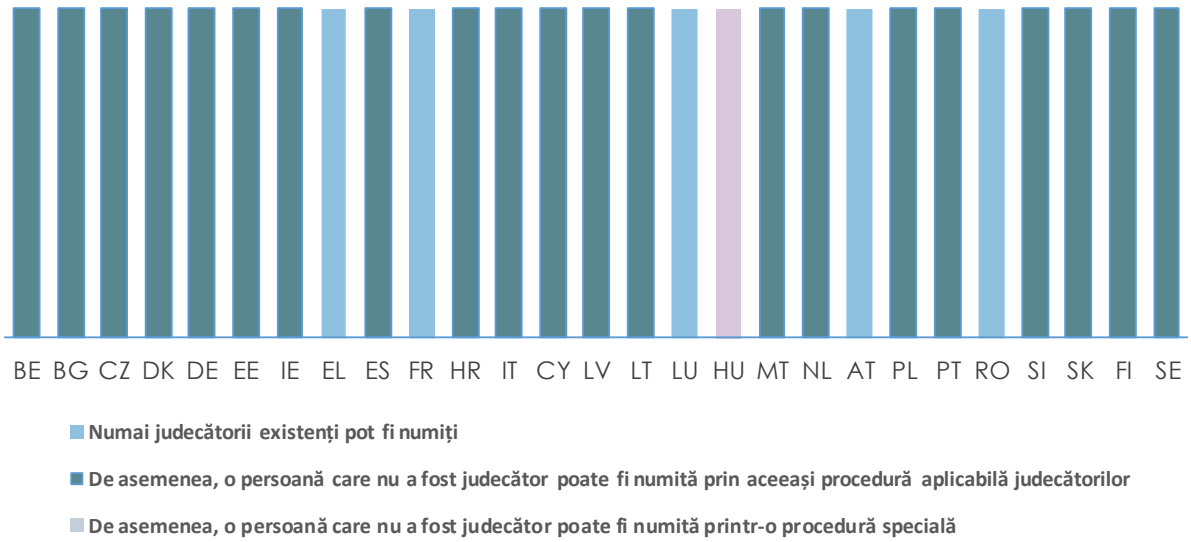
***AT**: propunere: camera specială a Curții Supreme; numire: Președinte, la recomandarea ministrului justiției. **LU:** propunere și numire: Cour supérieure de justice. **DE:** propunere: Richterwahlausschuss [Comitetul electoral al judecătorilor, alcătuit din miniștrii justiției din cele 16 state federale și 16 membri aleși de parlamentul federal („Bundestag")] sau Ministerul Justiției; numire: Richterwahlausschuss, în urma avizului consultativ al Präsidialrat (Consiliul prezidențial al Curții Supreme, alcătuit din președintele acesteia și din judecători aleși de toți judecătorii instanței, oferă un aviz motivat privind aptitudinile personale și profesionale ale fiecărui candidat) și cu consimțământul obligatoriu al ministrului justiției; numire oficială de către președinte. **SK**: propunere: Președinții de instanță sau Consiliul Judiciar; numire: șeful statului, la recomandarea Consiliului Judiciar. **SE:** propunere: consiliul pentru propunerea judecătorilor; numire: Guvernul. **HR**: propunere: candidații se prezintă personal la concurs. **EE**: propunere: Președintele Curții Supreme, în urma unui concurs general; Președintele Curții Supreme va lua în considerare mai întâi avizul Curții Supreme en banc și al Consiliului pentru Administrarea Instanțelor. **NL:** propunere: Curtea Supremă; numire: Parlamentul. **PL:** propunere: Consiliul Judiciar Național; numire: Președintele Republicii. **RO**: nu există nicio propunere de numire: concurs organizat de Consiliul Superior al Magistraturii prin intermediul Institutului Național al Magistraturii. **CY:** Președintele numește, la recomandarea președintelui Curții Supreme. **EL**: propunere: Ministrul justiției; numire: Consiliul Judiciar, urmat de un decret prezidențial de punere în aplicare a deciziei. **BG**: nu există nicio propunere: procedura de concurs; numire: Colegiul corespunzător din cadrul Consiliului Judiciar Suprem. **LT**: Graficul reflectă procesul pentru Curtea Supremă. Seimas (Parlamentul) numește un judecător al Curții Supreme (propunere: Președintele Republicii. Candidații selectați de Comisia de selecție. Consiliul judiciar îl sfătuiește și pe președinte; numire: Parlamentul. . Judecătorii Curții Administrative Supreme sunt numiți de președintele republicii. **LV:** propunere: Președinte al Curții, cu avizul obligatoriu al Departamentului Curții Supreme; numire: Parlamentul în cazul candidaților externi și Consiliul Judiciar în cazul judecătorilor. **IT**: La propunerea CPGA, președintele republicii emite un decret de numire a judecătorilor Consiliului de Stat. **FR**: Autoritatea împuternicită să facă numiri este președintele republicii, care trebuie să numească în mod oficial judecătorii (în urma avizului CSM) printr-un decret. **BE:** propunere: Consiliul Judiciar pe baza unei recomandări obligatorii din partea Curții Supreme. **DK:** Consiliul pentru numiri în domeniul judiciar, sub rezerva unei proceduri de verificare de către Curtea Supremă, propune un candidat ministrului justiției (numire oficială de către șeful de stat). **IE:** propunere: Comitetul consultativ pentru numirea judecătorilor selectează candidați care nu dețin funcții judiciare și îi recomandă guvernului ca fiind adecvați pentru numirea în funcții judiciare. Guvernul poate selecta judecători în funcție pentru numirea în funcții judiciare superioare; numire: președintele Irlandei la recomandarea guvernului. **HU**: Președintele Kúria îl informează pe președintele OBH (Oficiul Național al Magistraturii) atunci când un post de judecător este vacant. Președintele OBH lansează un anunț public de depunere a candidaturilor pentru postul vacant. Colegiul competent al Kúria formulează un aviz cu privire la fiecare candidat prin vot secret. Acesta acordă candidaților între 0 și 20 de puncte. Consiliul Judiciar al Kúria formulează un aviz cu privire la candidați și îi clasifică, acordând puncte pentru evaluarea competențelor și a calităților acestora. Punctajele sunt definite prin decret al ministrului justiției. Punctajele pot fi aceleași ca și în cazul tuturor pozițiilor judiciare inferioare. Președintele Kúria poate decide după cum urmează: (a) numirea candidatului clasat pe primul loc. În cazul în care candidatul nu a mai ocupat un post de judecător, președintele Kúria trebuie să trimită candidatura președintelui republicii în vederea numirii judecătorului; (b) dacă președintele Kúria dorește să numească în funcție candidatul clasat pe locul al doilea sau al treilea, este necesară aprobarea Consiliului Judiciar Național (OBT) în acest sens. Acesta trebuie să prezinte OBT justificarea sa în cadrul propunerii. Candidatul clasat pe locul al doilea sau al*

[97] Date colectate prin intermediul unui chestionar actualizat elaborat de către Comisie în strânsă colaborare cu RECJ. Răspunsurile la chestionarul actualizat trimise de statele membre în care nu există consilii judiciare, care nu sunt membre ale RECJ sau a căror apartenență la RECJ a fost suspendată au fost obținute în cooperare cu NPSC.

treilea poate fi numit numai dacă OBT își dă acordul în acest sens; (c) anularea candidaturii în cazul în care: nu există o candidatură admisibilă, consiliul judiciar a încălcat normele de procedură, numirea ar genera conflicte de interese, justificarea insuficientă a consiliului judiciar, modificarea volumului de muncă, aspecte de natură bugetară survenite de la începutul procedurii de depunere a candidaturilor sau postul trebuie ocupat fără a fi necesară depunerea unei candidaturi potrivit legii, din cauza anumitor circumstanțe care au survenit de la începutul procedurii de depunere a candidaturilor. ***MT****: propunere: Prim-ministrul, cu avizul consultativ al Comisiei pentru administrarea justiției; numire: Șeful statului, la recomandarea prim-ministrului.* ***ES****: numire: Șeful statului (regele), la recomandarea Consiliului Judiciar.*

Figura 53 arată dacă numirea judecătorilor Curții Supreme este posibilă numai pentru judecătorii existenți sau dacă pot fi numiți candidați externi în funcția de judecători ai Curții Supreme, fie în conformitate cu aceeași procedură aplicabilă judecătorilor, fie în conformitate cu o procedură specială aplicabilă numai persoanelor care nu ocupă deja funcția de judecători în cadrul instanțelor civile, penale sau de contencios administrativ.

Figura 53: Statutul candidaților la funcția de judecători ai Curții Supreme (*)

(*) ***BE****: Pe lângă cerințele minime pentru a deveni judecător, candidatul la funcția de judecător la Curtea Supremă trebuie să aibă 15 ani de experiență profesională, ultimii 10 ani în calitate de magistrat.* ***BG****: Candidatul la funcția de judecător la Curtea Supremă de Casație/Curtea Administrativă Supremă trebuie să participe la un concurs.* ***CZ****: Candidatul trebuie să fi profesat în domeniul juridic pentru o perioadă minimă de 10 ani și să posede un nivel ridicat de cunoștințe și experiență profesională.* ***DK:*** *Candidatul trebuie să-și fi dovedit capacitatea de a ocupa o funcție în instanță ca test pentru a vota primul în cel puțin 4 cauze, dintre care cel puțin una obligatoriu în materie civilă.* ***DE****: Pe lângă cerințele de a deveni judecător, candidații pot fi promovați numai pe baza aptitudinilor, calificărilor și realizărilor lor profesionale.* ***EE****: Candidatul trebuie să aibă aptitudinile și caracteristicile personale necesare exercitării funcției de judecător și să fie un avocat experimentat și recunoscut.* ***IE****: Înalta Curte (High Court): practicarea profesiei de avocat pledant sau avocat consultant pentru o perioadă de cel puțin 12 ani, inclusiv pentru o perioadă neîntreruptă de cel puțin 2 ani, imediat anterioară numirii. În această perioadă de 2 ani, o persoană care a profesat în calitate de: judecător la CJUE, la Tribunal, avocat general la CJUE, judecător la CEDO, judecător la CIJ, judecător la CPI, judecător în cadrul unui tribunal internațional în sensul secțiunii 2 din International War Crimes Tribunals Act din 1998 și care a fost avocat pledant sau avocat consultant înainte de numirea în funcția judiciară respectivă îndeplinește condițiile pentru a fi numit judecător la Curtea Supremă, la Curtea de Apel sau la Înalta Curte.* ***EL****: Cel puțin 15 ani vechime atât în prima instanță, cât și în a doua instanță, cu performanțe excelente în îndeplinirea sarcinilor.* ***ES:*** *Educație, vârstă și calități.* ***FR****: Un candidat nu poate fi numit în funcție fără a fi deținut o altă funcție ierarhică sau un alt post de prim rang după ce a fost repartizat la Curtea Supremă în calitate de Conseiller référendaire și trebuie să fi deținut funcția timp de cel puțin 3 ani având în vedere formarea necesară pentru a stăpâni tehnica de casație.* ***HR****: Minimum 15 ani în calitate de funcționar judiciar, avocat sau notar public; profesor universitar de drept (cu o experiență profesională de minimum 15 ani după promovarea examenului în domeniul juridic); un avocat de renume care a promovat examenul în domeniul juridic și are cel puțin 20 de ani de experiență profesională, care s-a remarcat prin activitatea sa profesională într-un anumit domeniu de drept și prin publicarea de lucrări de specialitate și de cercetare.* ***IT:*** *Profesorii universitari de drept și avocații care au practicat profesia pentru o perioadă de 15 ani pot fi numiți pentru*

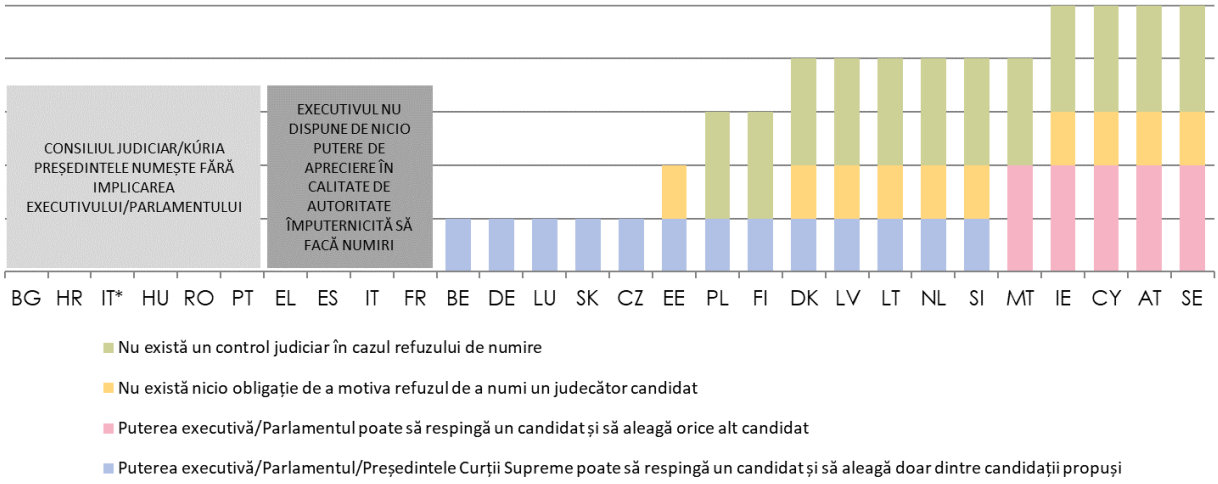
merite deosebite. Judecătorii în cadrul Consiliului de Stat pot fi numiți din rândul înalților funcționari. ***CY:*** *Cel puțin 12 ani de practică (inclusiv orice funcție judiciară) și de înaltă calitate morală.* ***LV****: O persoană care a împlinit vârsta de 40 de ani. Judecător în prima sau în a doua instanță: experiență într-o funcție de judecător de cel puțin 10 ani și aviz favorabil din partea Departamentului Curții Supreme; cel puțin 15 ani încadrare într-o funcție academică în domeniul juridic în cadrul unei instituții de învățământ superior, un avocat autorizat sau un procuror, care a promovat examenul de calificare, precum și un aviz favorabil din partea Departamentului Curții Supreme; o persoană care a deținut funcția de judecător al Curții Constituționale, judecător al unei curți internaționale sau judecător al unei instanțe supranaționale, precum și un aviz favorabil din partea Departamentului Curții Supreme.* ***LT****: Un judecător sau o persoană care deține o diplomă de doctor în drept, cu o experiență de cel puțin 10 ani în funcția de judecător sau (și) cu experiență pedagogică în drept.* ***LU:*** *Judecător în vârstă de cel puțin 35 de ani, minim șapte ani de experiență în domeniu.* ***HU****: Procedura specială: Membrii Curții Constituționale pot decide să devină judecători, iar după ce părăsesc Curtea Constituțională, aceștia vor deveni automat judecători ai Curții Supreme. Procedura ordinară: În cazul judecătorilor, procedura este similară procedurii de depunere a candidaturii pentru orice altă funcție de judecător, deși, în practică, candidații sunt, de obicei, judecători de rang înalt, având experiență judiciară mai îndelungată. În cazul în care candidatul nu a mai ocupat un post de judecător, președintele Kúria trebuie să trimită candidatura președintelui republicii în vederea numirii judecătorului.* ***MT****: 12 ani de experiență în barou.* ***NL****: Vastă experiență în calitate de membru al profesiilor juridice și trebuie să exceleze într-unul sau mai multe domenii de drept.* ***AT****: Nu există cerințe formale specifice, în afară de cele pentru a deveni judecător. De obicei, sunt numiți numai judecători sau procurori ai curților de apel sau ai Curții Supreme.* ***PL****: O persoană care a absolvit studii superioare în drept în Polonia și a obținut diploma de master; a exercitat funcția de judecător, procuror general, președinte, vicepreședinte, consilier în cadrul Consiliului General al Poloniei timp de cel puțin 10 ani sau a lucrat ca avocat, consultant juridic sau notar timp de cel puțin 10 ani; nu a fost în serviciu, nu a lucrat și nici nu a fost asociat al autorităților de securitate enumerate în Legea privind Institutul Memoriei Naționale – Comisia pentru urmărirea penală a infracțiunilor împotriva națiunii poloneze; medic abilitat în științe juridice care a lucrat într-o instituție de învățământ superior din Polonia, Academia Poloneză de Științe, un institut de cercetare sau o altă instituție academică.* ***PT****: Judecător de al doilea grad de jurisdicție și candidat la procedura publică.* ***RO****: Concurs organizat de Secția pentru judecători a Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) din rândul judecătorilor care, în ultimii 3 ani, au deținut funcția de judecător în cadrul curților de apel, au primit calificativul „foarte bine” la ultimele 3 evaluări, nu au fost sancționați disciplinar în ultimii 3 ani și au o vechime de cel puțin 18 ani în funcția de judecător.* ***SI****: Persoana care îndeplinește condițiile generale pentru a fi numită judecător dacă a exercitat cu succes o funcție judiciară timp de cel puțin 15 ani sau dacă are cel puțin 20 de ani de experiență profesională în domeniul juridic după promovarea examenului de stat de primire în profesia de avocat. Un profesor universitar de drept poate fi, de asemenea, ales în funcția de judecător la Curtea Supremă.* ***SK:*** *Examen de competențe profesionale în domeniul juridic și toate competențele judiciare necesare pentru a deveni judecător, precum și o experiență de peste 15 ani într-o profesie juridică (avocat, judecător, profesor universitar etc.).* ***FI:*** *Candidatul, prin activitatea sa anterioară desfășurată în instanță sau într-o altă funcție, a demonstrat că are cunoștințe despre domeniul în cauză și caracteristicile personale necesare pentru îndeplinirea cu succes a atribuțiilor postului vacant.* ***SE****: Judecătorii Curții Supreme se completează reciproc prin faptul că au în componență avocați cu experiență diversă în profesii juridice diferite.*

Figura 54 prezintă competența puterii executive și a parlamentului în numirea judecătorilor în funcția de judecător la Curtea Supremă, pe baza prezentării din partea autorităților împuternicite să facă propuneri (de exemplu, Consiliul Judiciar sau o instanță). Dimensiunea coloanei depinde de măsura în care puterea executivă sau parlamentul poate respinge un judecător candidat la Curtea Supremă, poate alege doar dintre candidații propuși sau poate alege și desemna orice alt candidat, chiar dacă respectivul candidat nu este propus de către autoritatea competentă. În cazul refuzului de numire a unui candidat, o garanție importantă este obligația motivării acestei decizii ([98]) și posibilitatea efectuării unui control judiciar al deciziei ([99]).

[98] Hotărârea din 20 aprilie 2021 în cauza C-896/19, Repubblika/Il-Prim Ministru, punctul 71.

[99] Hotărârea din 19 noiembrie 2019 în cauzele conexate C-585/18, C-624/18 și C-625/18, AK și alții, punctul 145.

Figura 54: Numirea judecătorilor Curții Supreme: competența puterii executive și a parlamentelor (*)

*(*) **DK:** Consiliul pentru numiri în domeniul judiciar recomandă un candidat pentru fiecare post vacant către ministrul justiției pentru toate numirile judiciare, cu excepția președintelui Curții Supreme. **DE:** Ministrul trebuie să își motiveze decizia dacă refuză să aprobe decizia Comitetului electoral al judecătorilor sau dacă aprobă alegerea unei persoane considerate necalificate de către Präsidialrat [„Präsidialrat" (Consiliul prezidențial al Curții Supreme), format din președintele acesteia și judecători aleși de toți judecătorii instanței]. **IE**: Cifra reflectă competența guvernului. În conformitate cu articolul 13.9 din Constituție (mai degrabă o cerință constituțională decât o practică), puterea de numire a președintelui poate fi exercitată numai la recomandarea guvernului. **EL:** Președintele Republicii emite un decret prezidențial la propunerea ministrului justiției în urma deciziei cu caracter obligatoriu a Consiliului Judiciar Suprem. **IT***: Curtea Supremă de Casație (care soluționează cauze penale și civile): Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) numește judecătorii. **IT:** Consiliul de Stat (care soluționează cauze de contencios administrativ): la propunerea Consiliului judecătorilor administrativi (CPGA), președintele republicii numește judecători, neavând nicio putere discreționară în această privință. **CY**: Atunci când numește un judecător al Curții Supreme, președintele republicii nu are nicio obligație constituțională sau juridică de a se conforma avizului Curții Supreme, însă, de regulă, face acest lucru. **HU**: Președintele republicii trebuie să dea curs propunerii. Președintele Kúria poate anula candidatura. **MT:** Autoritatea prezentată este prim-ministrul. **AT**: Potrivit Constituției, propunerile Curții Supreme nu au caracter obligatoriu. Cu toate acestea, este o practică generală de a numi numai candidații propuși de Curtea Supremă. În ceea ce privește președintele Curții Supreme, președintele federal poate respinge candidatul propus de ministrul justiției, dar nu poate numi o persoană care nu a fost propusă. **LU:** Nu există niciun text obligatoriu cu privire la acest subiect, dar, până în prezent, autoritatea împuternicită să facă numiri nu a refuzat niciodată numirea unui candidat propus de Curte. **SK:** Nu s-a întâmplat niciodată ca, în cazul nenumirii unui candidat pentru funcția de judecător/președinte al Curții Supreme, autoritatea/organismul de numire să fie obligat(ă) să își motiveze decizia. **HR:** Consiliul Judiciar poate decide să nu numească un candidat pentru funcția de judecător la Curtea Supremă. Numai un candidat pentru funcția de judecător la Curtea Supremă poate introduce o cale de atac sau poate solicita o revizuire, în cazul în care nu este numit. **ES:** Șeful statului (regele), în calitate de autoritate împuternicită să facă numiri, trebuie să urmeze în mod obligatoriu propunerea Consiliului Judiciar privind numirile și promovările în cadrul sistemului judiciar. Prin urmare, Regele nu dispune de nicio putere de apreciere și de nicio obligație de motivare. Decizia Regelui este emisă sub forma unui decret regal, este publicată în Monitorul Oficial și nu poate fi contestată ca atare. Decizia anterioară a Consiliului de a propune un candidat pentru numire sau promovare judiciară este cea care poate face obiectul unui recurs, inițial printr-o cale de atac administrativă (decisă de Plenul Consiliului) și ulterior printr-un control jurisdicțional în fața Secției administrative a Curții Supreme. **PL:** Președintele republicii nu este obligat prin lege să motiveze nenumirea unui judecător și nu este obligat prin lege să numească un candidat propus de Consiliu. Prerogativele sale nu trebuie să fie motivate și nici nu este necesar să se stabilească un termen pentru exercitarea prerogativei sale.*

– Garanții privind funcționarea serviciilor naționale de urmărire penală din UE –

Procuratura are un rol major în sistemul de justiție penală, precum și în cooperarea dintre statele membre în materie penală. Funcționarea adecvată a serviciului național de urmărire penală este esențială pentru combaterea eficientă a infracționalității, inclusiv a infracțiunilor

economice și financiare, precum spălarea banilor și corupția. Potrivit jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene, în contextul Deciziei-cadru privind mandatul european de arestare ([100]), procuratura poate fi considerată autoritatea judiciară a unui stat membru care emite și execută mandatul european de arestare, ori de câte ori aceasta poate acționa independent, fără să fie expusă riscului de a face obiectul, direct sau indirect, al unor ordine sau instrucțiuni în legătură cu o anumită cauză din partea puterii executive, cum ar fi, de pildă, ministrul justiției ([101]).

Organizarea serviciilor naționale de urmărire penală variază în întreaga UE și nu există un model uniform pentru toate statele membre. Cu toate acestea, există o tendință larg răspândită de a avea un parchet mai independent, mai degrabă decât unul subordonat sau asociat puterii executive ([102]). Potrivit Consiliului consultativ al procurorilor europeni, un minister public/serviciu de urmărire penală eficient și autonom, angajat să susțină statul de drept și drepturile omului în administrarea justiției, este unul dintre pilonii unui stat democratic ([103]). Indiferent de modelul sistemului judiciar național sau de tradiția juridică în care este ancorat acesta, standardele europene impun statelor membre să ia măsuri eficiente pentru a garanta că procurorii sunt în măsură să-și îndeplinească sarcinile și responsabilitățile profesionale în condiții juridice și organizatorice adecvate ([104]) și fără ingerințe nejustificate ([105]). În special, în cazul în care guvernul dă instrucțiuni de natură generală, de exemplu, în ceea ce privește politica privind criminalitatea, aceste instrucțiuni trebuie să fie scrise și publicate într-un mod adecvat ([106]). În cazul în care guvernul are puterea de a da instrucțiuni pentru urmărirea penală

---

100 Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (JO L 190, 18.7.2002, p. 1).

101 Curtea de Justiție, Hotărârea din 27 mai 2019, OG și PI (Parchetele din Lübeck și din Zwickau), cauzele conexate C-508/18 și C-82/19 PPU, punctele 73, 74 și 88, ECLI:EU:C:2019:456; Hotărârea din 27 mai 2019, C- 509/18, ECLI:EU:C:2019:457, punctul 52; a se vedea și Hotărârile din 12 decembrie 2019, Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours), în cauzele conexate C-566/19 PPU și C-626/19, ECLI:EU:C:2019:1077; *Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia),* C-625/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:1078, și *Openbaar Ministerie (Procurorul regelui din Bruxelles),* C-627/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:1079; Hotărârea din 24 noiembrie 2020, AZ, C-510/19, ECLI:EU:C:2020:953, punctul 54. A se vedea și Hotărârea din 10 noiembrie 2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:861, punctele 34 și 36, precum și Hotărârea din 10 noiembrie 2016, Poltorak, C-452/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:858, punctul 35, cu privire la termenul de „[putere] judiciară" „care trebuie […] să fie distinctă, conform principiului separării puterilor care caracterizează funcționarea unui stat de drept, de puterea executivă." A se vedea și recomandarea xii din Avizul nr. 13(2018) al Consiliului consultativ al procurorilor europeni (CCPE) privind independența, responsabilitatea și etica procurorilor.

102 Raportul CDL-AD(2010)040-e privind standardele europene legate de independența sistemului judiciar: Partea a II-a — Serviciul de urmărire penală — Adoptat de Comisia de la Veneția — la cea de-a 85-a sesiune plenară (Veneția, 17-18 decembrie 2010), punctul 26.

103 Avizul Consiliului consultativ al procurorilor europeni (CCPE) nr. 15 (2020) privind rolul procurorilor în situații de urgență, în special atunci când se confruntă cu o pandemie.

104 Recomandarea Rec(2000)19 privind rolul procuraturii în sistemul de justiție penală, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 6 octombrie 2000 (denumită în continuare „Recomandarea din 2000"), punctul 4.

105 Recomandarea din 2000, punctele 11 și 13. A se vedea, de asemenea: recomandările i și iii din Avizul nr. 13(2018) al Consiliului consultativ al procurorilor europeni (CCPE) privind independența, responsabilitatea și etica procurorilor; Grupul de state împotriva corupției (GRECO), runda a patra de evaluare, „Prevenirea corupției cu privire la membrii Parlamentului, judecători și procurori": un număr mare de recomandări solicită introducerea unor modalități de protejare a serviciului de urmărire penală de o influență nejustificată și de ingerințe în anchetarea cauzelor penale.

106 Recomandarea din 2000, punctul 13, litera c).

în legătură cu o cauză anume, aceste instrucțiuni trebuie să conțină garanții adecvate ([107]). În conformitate cu Recomandarea din 2000 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, instrucțiunile de neîncepere a urmăririi penale ar trebui, în principiu, să fie interzise sau excepționale și să facă obiectul unor garanții specifice ([108]). Părțile interesate (inclusiv victimele) ar trebui să poată contesta decizia unui procuror de neîncepere a urmăririi penale într-o cauză dată ([109]), care prevede și o formă de asumare a răspunderii de către procurori ([110]).

Pentru a prezenta autonomia serviciilor de urmărire penală din statele membre, cifrele de mai jos oferă o imagine de ansamblu a competențelor ierarhice din cadrul serviciilor de urmărire penală, precum și a posibilității de revizuire a deciziei unui procuror de neîncepere a urmăririi penale. Aceste figuri nu evaluează funcționarea eficientă a serviciilor de urmărire penală, ceea ce ar necesita o evaluare calitativă, care să țină seama de circumstanțele specifice ale fiecărui stat membru.

Figura 55 prezintă principalele competențe de administrare ale Procurorului General asupra procurorilor de rang inferior, și anume:

1) de a emite orientări generale privind politica în materie de urmărire penală;

2) de a da instrucțiuni privind urmărirea penală în cauze individuale;

3) de a evalua procurorii;

4) de a promova procurorii;

5) de a retrage o cauză individuală care fusese repartizată unui procuror (de a transfera cauze);

6) de a decide cu privire la o măsură disciplinară referitoare la un procuror și

7) de a transfera procurorii fără consimțământul acestora.

În afară de aceste principale competențe de administrare selectate, Procurorul General sau alte autorități pot avea competențe suplimentare asupra serviciilor naționale de urmărire penală ([111]). Trebuie remarcat faptul că există și alte autorități care pot juca un rol în competențele de administrare enumerate mai sus (de exemplu, o instanță disciplinară poate decide cu privire la anumite măsuri disciplinare) ([112]).

---

107 Recomandarea din 2000, punctul 13, litera d).

108 Recomandarea din 2000, punctul 13, litera f). A se vedea și recomandarea iv din Avizul nr. 13(2018) al Consiliului consultativ al procurorilor europeni (CCPE) privind independența, responsabilitatea și etica procurorilor.

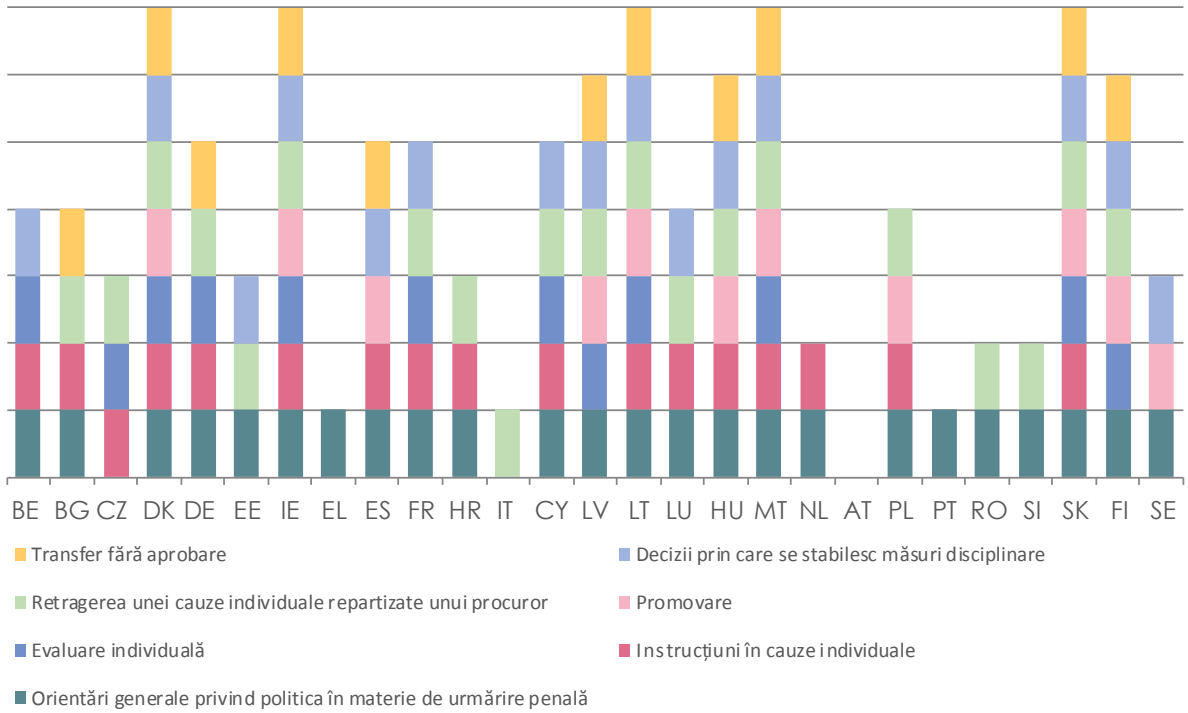
109 Recomandarea din 2000, punctul 34.

110 Raportul CDL-AD(2010)040-e privind standardele europene legate de independența sistemului judiciar: Partea a II-a — Serviciul de urmărire penală — Adoptat de Comisia de la Veneția — la cea de-a 85-a sesiune plenară (Veneția, 17-18 decembrie 2010), punctul 45.

111 De exemplu, competența de a soluționa conflictele de jurisdicție între parchetele statelor membre; de a obține date și informații de la parchetele inferioare. De exemplu, Procurorul General poate juca un rol în organismele responsabile pentru deciziile privind procurorii, chiar dacă nu ia astfel de decizii în mod direct. A se vedea, de asemenea, figura 55 din Tabloul de bord privind justiția în UE pentru anul 2019, care prezintă repartizarea competențelor de administrare a parchetelor naționale.

112 Pentru o imagine de ansamblu a autorităților implicate în procedurile disciplinare pentru procurori, a se vedea figurile 53 și 54 din Tabloul de bord privind justiția în UE pentru anul 2020.

Figura 55: Competențele de administrare ale Procurorului General (*) *(sursa: Comisia Europeană împreună cu Grupul de experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului)*

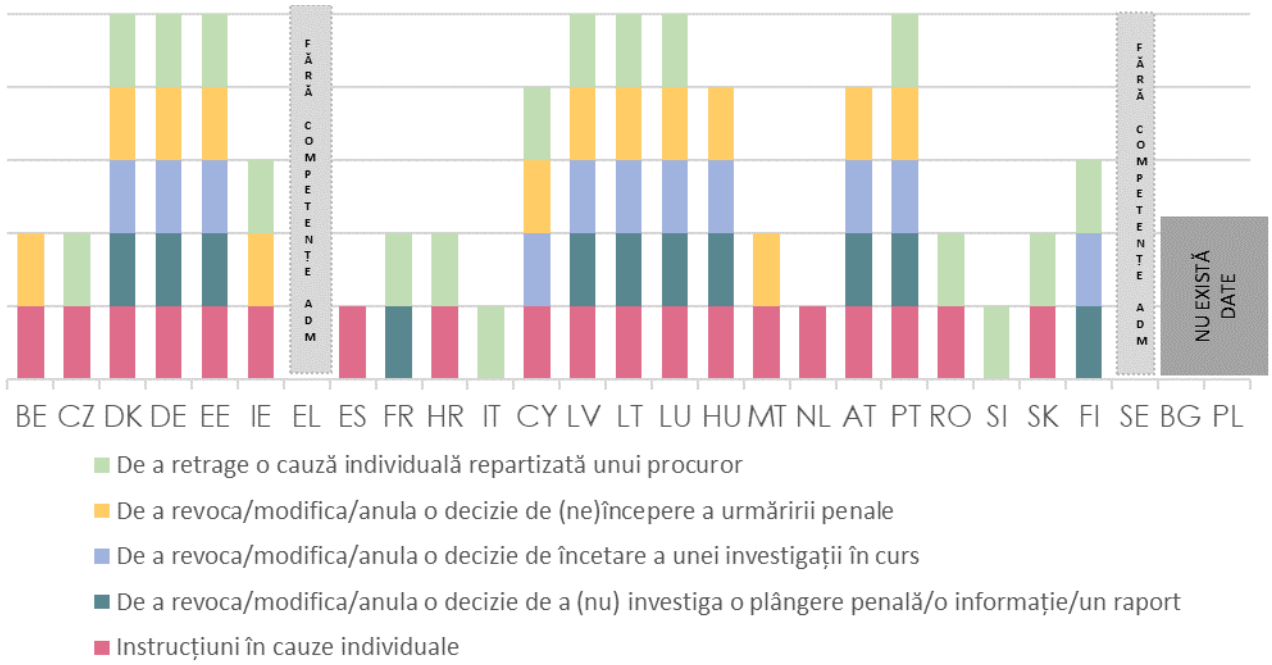
(*) Statele membre sunt prezentate în ordinea alfabetică a denumirii lor geografice în limba de origine. ***BE:*** *Dreptul Procurorului de a dispune începerea urmăririi penale este prevăzut în Codul de procedură penală.* ***CZ:*** *competența de a da instrucțiuni cu privire la urmărirea penală în cauze individuale, exclusiv în cadrul Parchetului General și adresate parchetelor superioare.* ***EL:*** *Procurorul General are dreptul să adreseze tuturor procurorilor din țară instrucțiuni și recomandări generale, fără ca acestea să limiteze dreptul de a-și formula și exprima opinia.* ***ES:*** *Procurorul General emite ordine și instrucțiuni interne corespunzătoare serviciului și exercitării funcțiilor de urmărire penală, care pot fi generale sau legate de aspecte specifice. Transferul fără consimțământ este posibil doar în cazul unui volum mare de cauze de soluționat.* ***IT:*** *Procurorii generali ai Curții de Apel au competența de a retrage o cauză individuală în caz de inacțiune; de asemenea, aceștia au competența de a obține date și informații de la parchetele de circumscripție și de a le trimite Procurorului General, la Curtea de Casație, pentru a verifica funcționarea corectă și uniformă a parchetelor și respectarea garanțiilor procedurale. Procurorul General de pe lângă Curtea de Casație este responsabil pentru controlul asupra Direcției Naționale de Luptă împotriva Mafiei, precum și pentru soluționarea conflictelor de jurisdicție dintre două sau mai multe parchete teritoriale.* ***CY:*** *Procurorul General decide cu privire la încălcările disciplinare minore. În cazul abaterilor disciplinare grave, Procurorul General nu propune sancțiuni, ci recomandă inițierea măsurilor disciplinare de către Comisia Ministerului Public.* ***LT:*** *În ceea ce privește emiterea instrucțiunilor în cauze individuale, Procurorul General (PG) nu poate dispune cu privire la decizia care urmează să fie luată; în ceea ce privește promovarea procurorilor, PG decide pe baza concluziilor Comisiei de selecție a procurorilor sau ale Comisiei de selecție a procurorului-șef; în ceea ce privește decizia privind măsurile disciplinare, PG decide pe baza concluziilor Comisiei de etică a procurorilor sau ale Comisiei de anchetă internă. PG nu are dreptul de a revoca procurorul din faza de urmărire penală.* ***LU:*** *Procurorul General are competența de a cere serviciilor de urmărire penală să înceapă urmărirea penală într-o cauză (dar nu poate să ceară neînceperea urmăririi penale). În ceea ce privește promovarea unui procuror, Procurorul de Stat / Procurorul General, pe baza unui aviz favorabil, propune puterii executive promovarea, iar șeful statului semnează numirea.* ***AT:*** *Competențele Procurorului General nu includ gestionarea directă a serviciului de urmărire penală, astfel cum se menționează în diagramă. Consiliul Independent al Personalului, compus din patru procurori, evaluează un procuror.* ***PL:*** *Procurorul General este și Ministrul Justiției.* ***RO:*** *Procurorul General are competența de a transfera o cauză individuală de la o unitate de urmărire penală la o altă unitate de urmărire penală și de a emite orientări generale privind politica în materie de urmărire penală, pentru a garanta o abordare unitară în materie de anchete penale.* ***SI:*** *Atât Procurorul General, cât și șeful Parchetului de Stat au competența de a emite orientări generale privind politica în materie de urmărire penală și de a retrage o cauză individuală repartizată unui procuror.*

Figura 56 prezintă o imagine de ansamblu factuală asupra principalelor competențe de administrare ale procurorilor de rang înalt în raport cu procurorii de rang inferior, și anume:

1) de a da instrucțiuni privind urmărirea penală în cauze individuale;
2) de a revoca, modifica sau anula o decizie de a (nu) investiga o plângere penală, o informație sau un raport;
3) de a revoca, modifica sau anula o decizie de încetare a unei investigații în curs;
4) de a revoca, modifica sau anula o decizie de (ne)începere a urmăririi penale și
5) de a retrage o cauză individuală care fusese repartizată unui procuror (de a transfera cauze).

În afară de aceste principale competențe de administrare selectate, procurorii de rang înalt pot avea alte competențe care nu sunt enumerate mai sus.

Figura 56: Competențele de administrare ale procurorilor de rang înalt (*) *(sursa: Comisia Europeană împreună cu Grupul de experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului)*

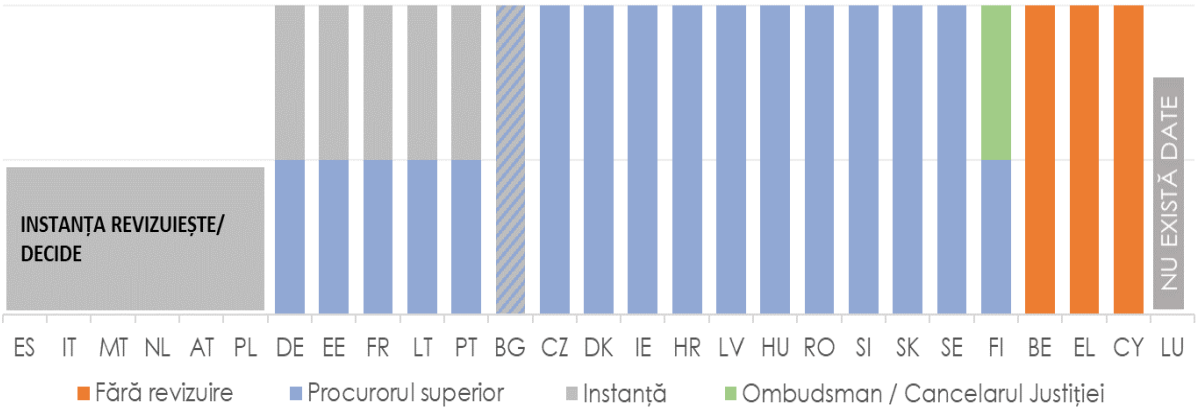

*(*) **FR**: Procurorii de rang înalt pot da instrucțiuni în cazul contestării clasării unui caz (classements sans suite). **IT**: Revocarea trebuie motivată și emisă în scris. **LT:** Procurorul superior nu are competența de a da instrucțiuni cu privire la tipul de decizie de procedură care se impune. Procurorul superior nu are dreptul de a revoca procurorul din faza de urmărire penală. **NL:** În ceea ce privește instrucțiunile în cauze individuale, legea oferă un temei juridic pentru ca procurorii superiori să dea instrucțiuni generale sau specifice. Legea nu specifică în ce domeniu (de exemplu, cazuri specifice). Prin urmare, practica tinde să varieze între diferitele secții de urmărire penală pentru ca procurorii superiori să dea instrucțiuni pentru cazuri specifice.*

Figura 57 prezintă autoritățile care decid cu privire la o cerere de reexaminare a unei decizii formulate de un procuror de neîncepere a urmăririi penale într-o cauză individuală. Aceasta arată cine efectuează o verificare a activității procurorilor, ceea ce are un impact asupra funcționării serviciilor de urmărire penală. În conformitate cu standardele europene, decizia de neîncepere a urmăririi penale creează o problemă în ceea ce privește răspunderea

procurorilor, motiv pentru care o cale de atac este importantă ([113]). În unele state membre, această decizie este revizuită de diferite autorități: fie procurori superiori (inclusiv, după caz, procurorul general), fie o instanță judecătorească, fie alte autorități (Ombudsmanul, cancelarul justiției). În unele state membre, decizia nu poate face obiectul revizuirii. În cazul în care există o astfel de revizuire, aceasta poate fi inițiată din proprie inițiativă de o presupusă victimă sau de procurori superiori. În unele state membre, decizia de revizuire a procurorului superior poate face obiectul unui control jurisdicțional. Graficul nu prezintă dreptul de a institui punerea sub acuzare privată, în cazul în care cei care se consideră victime ale unei infracțiuni au dreptul de a continua urmărirea penală prin angajarea unui avocat privat, care îi reprezintă în fața unei instanțe penale în calitate de procuror privat [care există în Belgia, Germania, Spania, Franța, Croația, Lituania, Luxemburg, Ungaria, Austria, Polonia, Slovenia, Finlanda și Suedia ([114])].

Figura 57: Autoritatea de revizuire a deciziei unui procuror de neîncepere a urmăririi penale (*) *(Sursa: Comisia Europeană împreună cu Grupul de experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului)*

*(*) **BG:** Procurorul decide dacă sunt îndeplinite cerințele legale privind inițierea procedurii preliminare. În caz contrar, procurorul emite un decret privind refuzul de a iniția o procedură preliminară (refuzul de a deschide o anchetă). Acest refuz poate face obiectul unei căi de atac numai în fața parchetului superior, cu excepția refuzului de a deschide o anchetă a procurorului pentru cercetarea procurorului general sau a adjuncților acestuia, care face obiectul unui control jurisdicțional în fața tribunalului penal specializat. În cazul în care au fost inițiate proceduri preliminare, odată încheiate, procurorul poate să le pună capăt sau să trimită cauza în instanță (decizia de începere a urmăririi penale). Ordinul de neîncepere a urmăririi penale a infracțiunilor împotriva victimei poate face obiectul unei căi de atac în fața instanței în termen de 7 zile. În cazul în care acest termen nu este respectat, decizia poate fi atacată în continuare, dar numai în fața parchetului superior. În cazul infracțiunilor fără victime, decizia de neîncepere a urmăririi penale poate fi revocată din oficiu doar de către parchetul superior printr-un avertisment sau după autosesizare. **DE:** Deciziile pot fi revizuite de procurorul general. În plus, victima poate sesiza Tribunalul Regional Superior în cazul în care procurorul general a aprobat decizia de neîncepere a urmăririi penale. **EE:** Nu se aplică în cazul unei infracțiuni fără victime. O victimă poate introduce o cale de atac împotriva deciziei organului de anchetă de a nu iniția proceduri penale la parchet. Decizia parchetului de a nu iniția sau de a înceta procedurile penale poate fi contestată la Parchetul General. Decizia Parchetului General poate fi contestată la Tribunalul Districtual. ES: În ceea ce privește refuzul prelucrării ordonanțelor, numai persoanei care a făcut o solicitare în acest sens i se va admite o contestație la reformă, în termen de 3 zile de la notificare. Inculpații vizați de aceste decizii ale judecătorului de instrucție asupra hotărârii de contestație la reformă pot recurge la o cale de atac ordinară, în termen de 5 zile*

---

[113] Raportul CDL-AD(2010)040-e privind standardele europene legate de independența sistemului judiciar: Partea a II-a — Serviciul de urmărire penală — Adoptat de Comisia de la Veneția — la cea de-a 85-a sesiune plenară (Veneția, 17-18 decembrie 2010), punctul 45.

[114] Agenția pentru Drepturi Fundamentale, https://fra.europa.eu/ro/publications-and-resources/data-and-maps/comparative-data/victims-support-services/prosecution.

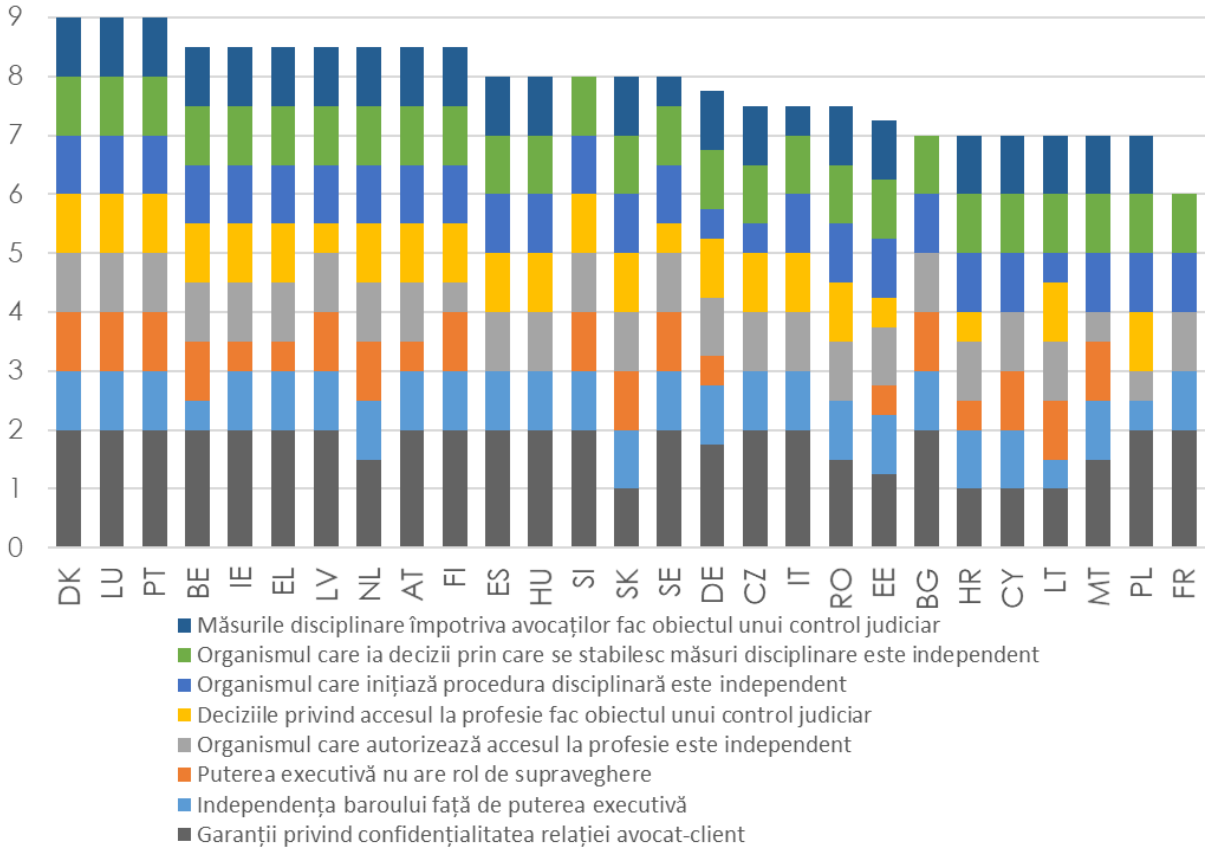
de la notificarea ordonanței atacate sau de la soluționarea contestației la reformă. ***FR:*** *Procurorul general poate revizui rezoluția procurorului de a nu începe urmărirea penală la cererea victimei. De asemenea, victima poate depune o plângere în fața judecătorului de instrucție.* ***HR:*** *În cazul infracțiunilor fără victime, instituția/persoana care a depus notificarea penală poate, în cazul în care Parchetul anticorupție (USKOK) respinge notificarea, solicita revizuirea în fața colegiului din cadrul USKOK și apoi în fața colegiului Parchetului de Stat (DORH). Victima poate iniția punerea sub acuzare privată în fața instanței competente.* ***CY:*** *În cazul în care Procurorul General a decis neînceperea urmăririi penale într-o cauză (pe baza dovezilor disponibile și a recomandărilor procurorilor de caz), numai Procurorul General poate reveni asupra unei astfel de decizii.* ***IE****: O victimă poate solicita atât motivarea, cât și revizuirea deciziei de neîncepere a urmăririi penale, efectuată de un avocat din cadrul Unității pentru victime a Biroului Procurorului General. În cazul infracțiunilor fără victime, An Garda Síochána poate solicita reexaminarea unei decizii de neîncepere a urmăririi penale, adoptată de un jurist cu calificări superioare în cadrul Diviziei de conducere a Ministerului Public.* ***LT:*** *Decizia unui procuror în faza de urmărire penală de neîncepere unei anchete preliminare se adoptă numai cu acordul șefului autorității de urmărire penală. Decizia de neîncepere a unei anchete preliminare în termen de 24 de ore se trimite procurorului care verifică decizia în termen de 10 zile. Decizia respinsă a procurorului poate fi atacată în instanță. Rezoluția unui anchetator în faza de urmărire penală poate fi, de asemenea, contestată la parchet. În cazul în care rezoluția procurorului este respinsă, aceasta poate fi atacată în instanță. Decizia judecătorului poate fi atacată din nou în fața instanței superioare.* ***MT:*** *Urmărirea penală a infracțiunilor este transferată de la poliție la Parchetul General. În octombrie 2020, procurorul general a preluat decizia de urmărire penală și inițierea urmăririi penale în fața instanțelor inferioare în ceea ce privește infracțiunile grave specifice. Se preconizează că această tranziție va fi finalizată până la sfârșitul anului 2024. Regulamentul, intrat în vigoare în octombrie 2020, prevede controlul jurisdicțional (în instanțele civile) al deciziilor de neîncepere a urmăririi penale ale procurorului general pe motiv de caracter ilegal sau nerezonabil. Atunci când decizia de urmărire penală și urmărirea penală cad în sarcina comisarului de poliție, procedurile de contestare pot fi inițiate în fața judecătorilor de pace.* ***AT:*** *Revizuirea poate fi inițiată de către victimă sau, în unele cazuri (inclusiv infracțiunile grave, fără victime) de către Comisarul pentru protecție jurisdicțională.* ***PT:*** *Decizia unui procuror de neîncepere a urmăririi penale poate fi revizuită fie printr-o fază procedurală autonomă, fie prin instrução (redeschiderea anchetei), care prevede în mod specific confirmarea judiciară a deciziei de punere sub acuzare sau de clasare a anchetei. Această redeschidere a anchetei poate fi solicitată de* un „asistente", *în cazul în care procedura nu depinde de punerea sub acuzare privată, pentru fapte care nu fac obiectul acuzării din partea Ministerului Public. Decizia procurorului de neîncepere a urmăririi penale poate fi, de asemenea, revizuită în fața unui superior ierarhic direct al procurorului în termen de 20 de zile de la data la care deschiderea anchetei nu mai poate fi solicitată. În acest caz, superiorul ierarhic direct al procurorului poate, din proprie inițiativă sau la cerere, să constate formularea unei acuzații sau continuarea cercetărilor.* ***RO:*** *Procurorul superior poate revizui (ex officio) orice decizie de neîncepere a urmăririi penale; decizia de redeschidere a anchetei trebuie să fie confirmată de judecător. Orice persoană ale cărei interese legitime au fost afectate de decizia de neîncepere a urmăririi penale poate depune o plângere la judecătorul de cameră preliminară competent. În cazul infracțiunilor fără victime, procurorul superior poate revizui decizia de neîncepere a urmăririi penale.* ***FI:*** *Orice persoană poate contesta o decizie în fața procurorului general, a cancelarului justiției sau a Ombudsmanului parlamentar.* ***SI:*** *Procurorii nu pot respinge plângerile penale pentru anumite infracțiuni fără semnătura șefului parchetului de stat. Procurorii trebuie să informeze anumite categorii de persoane și autoritățile statului (inclusiv unitățile de informații financiare) care au depus o plângere penală cu privire la intenția lor de a o respinge și motivarea acesteia, și să le permită să emită un aviz cu privire la motivarea respingerii. Decizia pronunțată de a respinge o plângere penală sau de a înceta urmărirea penală rămâne definitivă, dar partea vătămată poate decide să preia urmărirea penală (privată).* ***SE:*** *Decizia este publică. Victima unei infracțiuni, precum și suspectul pot solicita o reexaminare. Solicitarea este tratată de procurorul care a emis decizia. În cazul unor noi probe sau circumstanțe, procurorul poate decide să ia măsuri. În cazul în care nu există informații noi, Centrul de dezvoltare decide cu privire la revizuire.*

– Independența barourilor și a avocaților în UE –

Avocații și asociațiile profesionale ale acestora joacă un rol fundamental în asigurarea protecției drepturilor fundamentale și în consolidarea statului de drept. Un sistem echitabil de administrare a justiției presupune ca avocații să fie liberi să își desfășoare activitățile de consiliere și reprezentare a clienților lor. Apartenența avocaților la o profesie liberală și autoritatea care decurge din această calitate contribuie la menținerea independenței, iar barourile joacă un rol important în garantarea independenței avocaților. Standardele europene

impun, printre altele, libertatea de exercitare a profesiei de avocat, independența barourilor și stabilesc principiile de bază ale procedurilor disciplinare împotriva avocaților ([115]).

Figura 58: Independența barourilor și a avocaților, 2020 (*) *[sursa: Comisia Europeană împreună cu CCBE([116])]*

(*) Maximum posibil: 9 puncte. Pentru întrebarea referitoare la garanțiile de confidențialitate a relației avocat/client, au fost acordate 0,5 puncte pentru fiecare dintre cele patru scenarii (percheziționarea și confiscarea datelor electronice deținute de avocat, percheziționarea sediului avocatului, interceptarea comunicării dintre avocat și client, supravegherea avocatului sau a sediului acestuia) acoperite integral. Pentru toate celelalte criterii îndeplinite în totalitate, s-a acordat un 1 punct. Punctajul acordat a fost împărțit la 2, în cazul neîndeplinirii criteriului în totalitate.

115 Recomandarea nr. R(2000)21 a Comitetului de Miniştri al Consiliului Europei.

116 Date aferente anului 2020, colectate prin intermediul răspunsurilor membrilor CCBE la un chestionar.

3.3.3. Rezumat privind independența sistemului judiciar

Independența sistemului judiciar este un element fundamental al unui sistem de justiție eficace. Aceasta este esențială pentru asigurarea statului de drept, a caracterului echitabil al procedurilor judiciare și a încrederii cetățenilor și a întreprinderilor în sistemul juridic. Din acest motiv, orice reformă a justiției ar trebui să susțină statul de drept și să respecte standardele europene cu privire la independența sistemului judiciar. Tabloul de bord prezintă tendințele în ceea ce privește percepția publicului larg și a întreprinderilor cu privire la independența sistemului judiciar. Această ediție prezintă și anumiți indicatori privind numirea judecătorilor Curții Supreme, precum și o imagine de ansamblu a competențelor ierarhice din cadrul serviciilor de urmărire penală, precum și posibilitatea revizuirii deciziei unui procuror de neîncepere a urmăririi penale. Indicatorii structurali nu permit, în sine, să se formuleze concluzii cu privire la independența sistemelor judiciare ale statelor membre, dar reprezintă elemente care pot constitui un punct de pornire pentru o astfel de analiză.

- Tabloul de bord pentru anul 2021 prezintă evoluția la nivelul **percepției asupra independenței** din sondajele realizate în rândul publicului larg (Eurobarometru) și al întreprinderilor (Eurobarometru):
  - Sondajul Eurobarometru realizat în rândul publicului larg (figura 48), prezentat pentru a șasea oară, arată că percepția asupra independenței s-a *îmbunătățit* în peste două treimi dintre statele membre în comparație cu anul 2016. Percepția publicului larg asupra independenței s-a *îmbunătățit* în peste trei cincimi dintre statele membre care se confruntă cu provocări specifice pe durata perioadei de cinci ani. Cu toate acestea, în comparație cu anul trecut, percepția publicului larg asupra independenței *a scăzut* în aproape jumătate din totalul statelor membre și în aproximativ jumătate dintre statele membre care se confruntă cu provocări specifice, în timp ce, în câteva state membre, nivelul perceput al independenței rămâne deosebit de scăzut.
  - Sondajul Eurobarometru realizat în rândul întreprinderilor (figura 49), prezentat pentru a șasea oară, arată că percepția asupra independenței s-a *îmbunătățit* în mai mult de jumătate din numărul statelor membre în comparație cu anul 2016. Cu toate acestea, în comparație cu anul trecut, percepția întreprinderilor asupra independenței *a scăzut* în mai mult de jumătate din numărul total al statelor membre (în comparație cu anul trecut, aceasta fost situația în două treimi din celelalte statele membre) și în aproximativ trei cincimi dintre statele membre care se confruntă cu provocări specifice. În câteva state membre, nivelul perceput al independenței rămâne deosebit de scăzut.
  - Printre motivele indicate pentru lipsa de independență percepută a instanțelor și a judecătorilor, cel mai frecvent au fost menționate *ingerințele sau presiunile din partea guvernelor și a politicienilor*, urmate de *presiunea exercitată de interesele economice sau de alte interese specifice*. Comparativ cu anii anteriori, ambele motive rămân importante pentru mai multe state membre în care percepția asupra independenței este foarte scăzută (figurile 50 și 51).
  - Printre motivele care duc la o percepție satisfăcătoare asupra independenței instanțelor și a judecătorilor, la nivelul întreprinderilor și al publicului larg, aproximativ două cincimi dintre respondenți (echivalentul a 43 % și, respectiv, a 38 % din totalul respondenților) au menționat *garanțiile oferite de statutul și funcția judecătorilor*.
- Figurile 52-54 prezintă situația privind numirea judecătorilor Curții Supreme în toate statele membre. Figura 52 prezintă autoritățile care propun candidați pentru numirea lor în calitate de judecători ai Curții Supreme și autoritățile care îi numesc. Figura 53 arată dacă

numirea judecătorilor Curții Supreme este posibilă numai pentru judecătorii existenți sau dacă pot fi numiți candidați externi la Curtea Supremă, fie în conformitate cu aceeași procedură aplicabilă judecătorilor, fie în conformitate cu o procedură specială aplicabilă numai persoanelor care nu ocupă deja funcția de judecători în cadrul instanțelor civile, penale sau de contencios administrativ. Figura 54 prezintă competența puterii executive și a parlamentului în numirea judecătorilor în funcția de judecător la Curtea Supremă, pe baza prezentării din partea autorităților împuternicite să facă propuneri.

- Figurile 55-57 prezintă o primă imagine de ansamblu a funcționării interne și a revizuirii activității serviciilor de urmărire penală. Figurile 54 și 55 prezintă competențele de administrare ale procurorilor superiori, inclusiv procurorul general, asupra procurorilor de rang inferior. Figura 56 prezintă garanțiile în vigoare cu privire la decizia unui procuror de neîncepere a urmăririi penale.
- Figura 58 arată că, deși în anumite state membre executivul joacă un rol de supraveghere în ceea ce privește baroul, independența avocaților este în general garantată, permițându-le să își desfășoare în mod liber activitățile de consiliere și reprezentare a clienților lor.

4. CONCLUZII

Tabloul de bord privind justiția în UE pentru anul 2021 indică o îmbunătățire continuă a eficacității sistemelor de justiție în majoritatea statelor membre. Deși este prea devreme ca impactul pandemiei de COVID-19 asupra eficienței instanțelor judecătorești în materie de soluționare a cauzelor să fie surprins pe deplin în această ediție, o serie de cifre pot furniza deja câteva informații inițiale cu privire la modul în care sistemele de justiție au reacționat la aceasta, inclusiv cu privire la modul în care instanțele supreme naționale și-au adaptat procedurile. În special, noua secțiune dedicată digitalizării sistemelor de justiție arată că majoritatea statelor membre au pus deja instrumente digitale diverse la dispoziția instanțelor, a procurorilor și a membrilor personalului, însă pot fi aduse îmbunătățiri semnificative în acest sens. În plus, încă există provocări legate de asigurarea încrederii depline a cetățenilor în sistemele de justiție ale statelor membre în care garanțiile privind statutul și funcția judecătorilor și, prin urmare, independența acestora ar putea fi în pericol. Informațiile cuprinse în Tabloul de bord privind justiția în UE contribuie la monitorizarea efectuată în cadrul Mecanismului european privind statul de drept și sunt incluse în Raportul anual al Comisiei privind statul de drept.